

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

SIN JUSTICIA
NO
HAY FUTURO

argentinaboliviabrazilcanadachilecolombiac
dominicanaecuadorelsalvadorgrenadaguatem
sjamaicamexiconicaraguapanamaparaguaype
inidaduruguayusavenezuelaargentinabolivia
biacostaricacubarepublicadominicanaecuad
temalaguiannahaitihondurasjamaicamexico
yperupuertoricosurinamtrinidaduruguayusa
viabrazilcanadachilecolombiacostaricacub
uadorelsalvadorgrenadaguatemalaguiannahaitihonduras
conicaraguapanamaparaguayperupuertoricosurinamtrinidaduruguay

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκδοση της

ΟΜΑΔΑΣ

αντι**ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ**

για τη
ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ταχ. Διεύθυνση:
Στέκι Μεταναστών,
Βαλτετσίου 35,
1ος όροφος, Εξάρχεια

Τηλ.- Fax: 010-9811763

Τηλ.: 0974 973917

E-mail: ompllaam@yahoo.com

Τιμή: 1,47 euro

Εξώφυλλο. Από την εξέγερση της Αργεντινής.
Μεγάλη φωτογραφία: «Χωρίς δικαιοσύνη δεν
υπάρχει μέλλον». Ένθετη φωτογραφία:
«Επιτεθείτε στον βασιλιά και την αυλή του.
Όλη η εξουσία στα πόδια» (!)

Επειδή πιστεύουμε ότι η αντι-
πληροφόρηση χρειάζεται τη
σύνθεση πολλών και διαφορετι-
κών απόψεων, και επειδή οι αναγνώ-
στες/τριες έχουν την ικανότητα να κρί-
νουν, να συμφωνήσουν ή να διαφω-
νήσουν, χωρίς το έντυπο που διαβά-
ζουν να «επιβάλλει» τη μία και μονα-
δική «ορθή» άποψη, στα **ΣΗΜΑΤΑ
ΚΑΠΝΟΥ** δημοσιεύονται κείμενα, ει-
δήσεις και μεταφράσεις, που έχουν
βέβαια ένα στίγμα αλλά δεν προϋπο-
θέτουν την απόλυτη συμφωνία των
μελών της ομάδας.

Άλλωστε, το έντυπό μας είναι ανοιχτό
σε οποιονδήποτε θέλει να συνεισφέ-
ρει με οποιονδήποτε τρόπο σε αυτή
την προσπάθεια, προτείνοντας, γρά-
φοντας, κρίνοντας, κατακρίνοντας,
διορθώνοντας, μεταφράζοντας, αρκεί
το κείμενο να εκπληρώνει κάποια ε-
λάχιστα κριτήρια συμβολής στο διά-
λογο και στην αντιπληροφόρηση σχε-
τικά με τα θέματα που απασχολούν το
έντυπο.

Η αναδημοσίευση και με οποιον-
δήποτε τρόπο αναπαραγωγή μέ-
ρους ή όλου του εντύπου εί-
ναι απολύτως θεμιτή
και επιθυμητή. Η α-
ναφορά στην πη-
γή, προαιρετική
μεν ευκαίρια δε.

2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κολομβία: Ξεχάστε τα Ναρκωτικά, το Θέμα Είναι τα Ανταρτικά! (της ΣΥΝΤΑΞΗΣ)	3
ΕΙΔΗΣΕΙΣ	4-13
Τσιχάνας: Το Σχολείο της Αλληλεγγύης Χιτίζεται!	14-15
Για τους Αποκλεισμούς στο Πορτο Αλεγκρε	16

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ - Η ΟΡΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ	17-31
«Να Φύγουν Όλοι, Να Μην Μείνει Κανείς!»	18-21
Τι Υπάρχει Πίσω Από τα Μπλοκα των Δρομών;	22-24
Τζεϊμς Πετράς: Το Κινημα των Ανεργων στην Αργεντινή	25-27
TRUQUE: Το Εμπόριο της Ανταλλαγής ή Εμπόριο Χωρίς Χρήμα	28-31

Οι Πολείες των Φτωχών στη Λατινική Αμερική	32-35
«Το Σπίτι το ΄Φτιαξαν Μες Στο Λακκό για να μη Φαίνεται...»	36-37
ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΜΕΣΙΚΑΝΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΚΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΑΝ ΠΙΕΓΚΟ	
ΠΑΡΑΓΟΥΑΝ - ΜΟΝΙΜΕΝΤΟ ΣΙΝ ΤΕΣΟ: Ενα Κινημα Χιτίζει το Μέλλον του.	38-39
Ελ Σαλβαδόρ: Μια Πανοραμική Αποψη	40-45
ΚΑΠΟΤΕ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ. 1964, ΕΓΡ, ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ: Η ΣΥΝΤΡΙΒΗ ΕΝΟΣ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟΥ.	46-47

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΡΙΑ ΣΤΑ «ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ»

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ: 5.000 ΔΡΧ. (14,67 EURO)

Πολλοί και πολλές από σας, μας έχετε ζητήσει να έρχεται το περιοδικό μας στο σπίτι σας. Συμπληρώστε λοιπόν τα στοιχεία σας και **στείλτε μας αυτό το απόκομμα και 5.000 δρχ. (14,67 euro) που είναι η τιμή του περιοδικού + ταχυδρομικά** και εμείς αναλαμβάνουμε να σας στέλνουμε τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ (6 τεύχη το χρόνο) και οποιαδήποτε άλλη έκδοση πραγματοποιούμε.

Το παραπάνω ποσό μπορείτε να μας το στείλετε:

- Με ταχυδρομική επιταγή: **Αριάδνη Λελάκη, Ζαννή 10-12, 185 36 Πειραιάς.**
- Με κατάθεση στο λογαριασμό **017 01 021668 52 της Αγροτικής Τράπεζας** στο όνομα Γεωργία Ντούσια. (Στην περίπτωση αυτή -αποφεύγετε τα έξοδα της επιταγής- στείλτε μας και αντίγραφο της απόδειξης κατάθεσης. Ταχυδρομικά στην παραπάνω διεύθυνση ή με **fax στο 010-3304679**).

Όνοματεπώνυμο

Διεύθυνση (οδός και αριθμός)

Πόλη Τ.Κ.

Τηλέφωνο Fax* E-mail*

(*): Προαιρετικά, αν θέλετε να σας ενημερώνουμε για τις δραστηριότητές μας.

Κεντρική Διάθεση: **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ**, Βαλτετσίου 35, 1ος όροφος, **ΑΘΗΝΑ**

Τηλ.- Fax: 010-9811763, Τηλ.: 0944-422738, E-mail: ompllaam@yahoo.com.

Διανέμεται επίσης στα βιβλιοπωλεία: «**ΒΑΒΕΛ**» (Λόντου 1 & Ζ. Πηγής, Εξάρχεια), «**ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ**» (Θεμιστοκλέους 37, Εξάρχεια), «**ΠΟΛΙΤΕΙΑ**» (Ασκληπείου 3, Αθήνα), «**ΠΡΟΤΟΠΟΡΙΑ**» (Γραβιάς 3-5), «**SOLARIS**» (Μπότσης 6), «**ΟΥΤΟΠΙΑ**» (Εμμ. Μπενάκη 68), «**UNDERGROUND**» (Καραολή & Δημητρίου 56, Πειραιάς), «**ΑΙΩΝΕΣ**» (Κομνηνών 24 & Οδυσσεώς, Νίκαια), «**ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ**» (Ρ. Φερράριου 25, Ηλιούπολη, τηλ. 010-9940110) και στα περίπτερα της πλατείας Κάνιγγος και της πλατείας Εξαρχείων.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: • Κιόσκι «**ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΣΜΟΥ**», Αρμενοπούλου 5, τηλ. 0310-215462

• Βιβλιοπωλείο «**ΠΡΟΤΟΠΟΡΙΑ**», Νίκης 3 • Γιάννης Αγγελιδάκης, τηλ. 0310-816056 & 0944-797331

ΣΕΡΡΕΣ: «**ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ**», Σταγειρών 11, τηλ. 03210-64720

ΠΟΛΙΓΜΑΛΙΑ: Βιβλιοπωλείο - Τυπογραφείο «**ΛΕΚΤΟΡ**», 25ης Μαρτίου 48, τηλ. 04630-53250

ΤΡΙΚΑΛΑ: Τηλ. 0932-581399 **ΜΥΤΙΛΗΝΗ:** Τηλ. 02510-43590

ΠΑΤΡΑ: Βιβλιοπωλείο «**ΤΡΟΧΟΣ**», τηλ. 0610-224547 **ΚΑΛΑΜΑΤΑ:** Βιβλιοπωλείο «**ΠΑΝΔΟΡΑ**», Ιατροπούλου 1, τηλ. 07210-26191

ΣΠΑΡΤΗ: Εκδόσεις «**ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ**», Δωριέων 45, τηλ. 07310-82203

ΧΑΝΙΑ: • Βιβλιοπωλείο «**ΣΗΜΑ**» Δημοκρατίας 38 • Βιβλιοπωλείο «**ΠΟΛΥΕΡΟ**» Μπονιάλη 26

ΡΕΘΥΜΝΟ: «**ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΩΝ**» Δ. Ρεθύμνης

ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ: ΤΗΛ. 01 - 3303991, 0974 - 973917

ΚΟΛΟΜΒΙΑ: ΞΕΚΑΣΤΕ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ, ΤΟ ΘΕΜΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΝΤΑΡΤΙΚΑ!

Η δικαιοσύνη είναι σαν τα φίδια: δαγκώνει μόνο τους ξυπόλητους.

Οσκαρ Αρνούρφο Ρομέρο, Αρχιεπίσκοπος του Σαν Σαλβαδόρ, δολοφονήθηκε το 1980.

Το πρόβλημα της Λατινικής Αμερικής δεν είναι η φτώχεια της, αλλά ο πλούτος της.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

154 συνδικαλιστές δολοφονημένοι στην Κολομβία το έτος 2001, δηλαδή περισσότεροι απ' ό,τι σε όλο τον κόσμο το 2000.

Επίσημες αναφορές.

Αν η εισαγόμενη κοκαΐνη εξαφανιζόταν, μέσα σε δύο μήνες θα είχε αντικατασταθεί από χημικά ναρκωτικά.

Φρανκ Χολ, αρχηγός του τμήματος δίωξης ναρκωτικών της αστυνομίας της Νέας Υόρκης.

Οι χώρες που πουλάνε τα περισσότερα όπλα στον κόσμο είναι οι ίδιες που ορίζουν την ειρήνη πάνω στη γη. Ευτυχώς γι' αυτές, ο κίνδυνος μιας παγκόσμιας ειρήνης λίγο λίγο εξασθενεί. Τα μαύρα σύννεφα της καταιγίδας έχουν ήδη υποχωρήσει και η αγορά του πολέμου ανακάμπτει προσφέροντας ελπιδοφόρες προοπτικές για αποδοτικά σφαγεία. Τα εργοστάσια όπλων δουλεύουν εξίσου καλά με τα εργοστάσια που παρασκευάζουν εχθρούς στα μέτρα των αναγκών τους.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

Το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας ήταν ήδη στο τυπογραφείο, όταν τα ξημερώματα της Παρασκευής 22 Φεβρουαρίου ήρθε η είδηση: Ο πρόεδρος Παστράνα της Κολομβίας διέκοψε τις ειρηνευτικές συνομιλίες με τις FARC και διέταξε το στρατό και την αεροπορία να ανακαταλάβουν την αποστρατιωτικοποιημένη περιοχή που διεξάγονταν μέχρι τότε οι διαπραγματεύσεις. Άμεση έναρξη βομβαρδισμών, προέλαση του στρατού, πρώτοι νεκροί. Άμαχοι ως συνήθως. Ανάμεσά τους και μικρά παιδιά. «Θα διενεργηθεί έρευνα» υποσχέθηκε ο αρχηγός της αεροπορίας. «Οι χωρικοί δεν διαφέρουν από τους αντάρτες, δεν μπορούμε να τους ξεχωρίσουμε» δηλώνει ένας από τους αξιωματούχους της επίθεσης. Οι πιλότοι των βομβαρδιστικών γράφουν πάνω στις βόμβες τα ονόματα των Χοχί, Μαρουλάντα και άλλων ηγετικών στελεχών των FARC. Έχουν την φιλοδοξία να πετύχουν τους αποδέκτες τους...

Η διακοπή των συνομιλιών και η κήρυξη του πολέμου είχαν ως τυπική αφορμή την αεροπειρατεία και απαγωγή ενός γερουσισστή, ενέργειες για τις οποίες η κυβέρνηση κατηγορεί τις FARC. Και, ως γνωστόν, μετά την 11η Σεπτεμβρίου στο made in USA Διεθνές Δίκαιο η βασική αρχή είναι ότι οι κατηγορούμενοι είναι ένοχοι ανεξαρτήτως αποδείξεως. Και ειδικά όταν περιλαμβάνονται στη λίστα με τις «τρομοκρατικές» οργανώσεις-εχθρούς των ΗΠΑ. Τότε δεν υπάρχει γι' αυτούς χώρος πουθενά. Δεν έχει καμμία απολύτως σημασία, ότι η νόμιμη πολιτική δράση στην Κολομβία είναι πρακτικά απαγορευμένη για τους αριστερούς τις τελευταίες δεκαετίες. Δεν έχει καμμία απολύτως σημασία ότι όσες φορές επιχειρήθηκε κάτι τέτοιο (π.χ. Πατριωτική Ένωση τη δεκαετία του '80) χιλιάδες αριστεροί βρέθηκαν δολοφονημένοι από παραστρατιωτικούς και στρατιωτικούς. Δεν έχουν καμμία σημασία τα πτώματα των δολοφονημένων συνδικαλιστών. Δεν μετράνε αυτοί στους σημψηφισμούς. Αυτοί και αυτές που στην Κολομβία διαφωνούν με το επίσημο πολιτικό σύστημα, διαφωνούν με την πολιτική επέμβασης των ΗΠΑ, γυρεύουν έναν άλλο κόσμο, δεν χωράνε πουθενά...

Και, το χειρότερο απ' όλα, δεν χωράνε ούτε καν στο Πόρτο Αλέγκρε!

Με τον «συνήθη» λοιπόν –και κάτι παραπάνω– συσχετισμό δυνάμεων εναντίον τους (ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση προθυμότητες να στηρίξουν με οποιονδήποτε τρόπο χρειαστεί την κυβέρνηση της Κολομβίας) με το πορτρέτο του «ναρκοαντάρτικου» που τόσο περίτεχνα έχουν φιλοτεχνήσει γι' αυτούς τα κάτοπτρα του «ελεύθερου κόσμου» (συγγνώμη κύριε Μπους για τη βλασφημία αλλά στη χώρα σας δεν είναι που πραγματοποιείται το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών επεξεργασίας και διακίνησης των ευγενέστερων ναρκωτικών ουσιών καθώς και η συλλογή των κερδών από τις πωλήσεις του τελικού προϊόντος ή είναι λάθος οι πληροφορίες μας;) οι FARC βρίσκονται αυτή τη στιγμή στο μάτι του κυκλώνα. Και δεν θα πρέπει καθόλου να το θεωρήσουμε ως διένεξη μεταξύ της κυβέρνησης της Κολομβίας και των FARC, γιατί όποιος έχει παρακολουθήσει την ειδησεογραφία και την αρθρογραφία που έχει αναπτυχθεί σ' αυτό το περιοδικό σχετικά με την Κολομβία είναι ήδη σε θέση να καταλάβει πολύ καλά ότι το θέμα της οριστικής εξάρθρωσης των αντάρτικων της Κολομβίας είναι κομβικής σημασίας για τεράστια και ισχυρότατα οικονομικά συμφέροντα, είναι σημείο-κλειδί για την οικονομική επέλαση των πολυεθνικών κολοσσών, είναι ένα από τα κεντρικά στοιχεία της βορειοαμερικάνικης ηγεμονίας.

Το θέμα της Κολομβίας –θέλει δεν θέλει κανένας– μπαίνει αυτή τη στιγμή και ως κεντρικό ζήτημα στο λεγόμενο κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης. Από τις απαντήσεις του καθενός θα κριθούν πολλά. Γιατί, ορισμένες φορές, οι απαντήσεις πρέπει να είναι ΠΟΛΥ καθαρές. (Και οι διαχωρισμοί επίσης...)

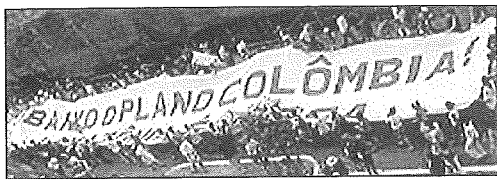
Από την πλευρά μας, θα κρατήσουμε ανοιχτή κάθε δυνατότητα επικοινωνίας και συντονισμού με κάθε προσπάθεια που θα θελήσει να αντιταχτεί σ' αυτό το σχέδιο θανάτου (*Tanatos* είναι η ονομασία της πολεμικής επιχείρησης που ξεκίνησε), σ' αυτόν τον ψευδεπίγραφο «αντιναρκωτικό» πόλεμο που βρωμάει πετρέλαιο (και πολλές άλλες ακαθαρσίες), σ' αυτόν τον πολεμικό οδοστρωτήρα ενάντια σε λαούς και κινήματα. Κι ελπίζουμε να συναντηθούμε με πολλούς...

Υ.Γ. Άλλα θα θέλαμε να πούμε σ' αυτό το editorial. Θα θέλαμε να μιλήσουμε για το λαό της Αργεντινής, που αρνήθηκε να ζει πληρώνοντας και να πεθάνει χρωστώντας. Για τη διάρκεια, το πάθος, τις εκπληκτικές μορφές του αγώνα του. Για την εξαιρετική πολιτική στόχευση του συνθήματος «Να φύγουν όλοι να μην μείνει κανείς!». Για τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες του. Για τις συνελεύσεις στις γειτονιές, τις καταλήψεις στα εργοστάσια και τη λειτουργία τους από τους ίδιους τους εργαζόμενους. Για τα μποϊκοτάζ στα μέσα ενημέρωσης που συκοφαντούν το κίνημα (να το σκεφτούμε κι εμείς;)... Για την έμπνευση και την εφαρμογή ενός νέου συστήματος ανταλλαγής, που κατάργησε το πέσο. Για την εσωτερική αλληλεγγύη του κινήματος...

Θα θέλαμε να μιλήσουμε και για το «Σχολείο για την Τσιάπας». Για το πώς γίνεται ήδη πράξη μια «τρελή» ιδέα στη ζούγκλα της Λακαντόνα. Για το πώς συνυπάρχουν οι Ομάδες Αλληλεγγύης από την Ελλάδα με τους Ιθαγενείς του Δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν. Για το πώς, αθόρυβα και χωρίς βερμπαλισμούς, ήδη τελειώνει η κατασκευή των αισθουσών διδασκαλίας.

Για μια ακόμα φορά οι βόμβες πάνε να σκεπάσουν τα πάντα. Θα τις αφήσουμε;

Της Σύνταξης

Στην Κολομβία, ο δρόμος προς την ειρήνευση έχει αποδειχθεί δρόμος δύσβατος, δαιδαλώδης και επικίνδυνος. Όχι γιατί ο λαός της Κολομβίας δεν επιθυμεί κάποια ειρηνική διέξοδο στην κοινωνική και ένοπλη σύγκρουση που αντιμετωπίζει. Ούτε γιατί οι FARC-EP ή ο ELN δεν επιθυμούν την ειρήνη – αντίθετα, οι εξεγερμένοι είναι εκείνοι που επανειλημμένα επέβαλαν τις ειρηνευτικές συνομιλίες στην κολομβιάνικη άρχουσα τάξη. Οι δυσκολίες προέρχονται από αλλού...

Κατά τη διακυβέρνηση του Μπελισάριο Μπετανκούρ, ξεκίνησε μια διαδικασία διαλόγου που οδήγησε στην υπογραφή, στις 28/3/1984, συμφωνιών κατάπαυσης πυρός και ανακωχής (Acuerdos de La Uribe). Οι συμφωνίες αυτές οδήγησαν στη δημιουργία της Πατριωτικής Ένωσης, χιλιάδες μέλη και στελέχη της οποίας δολοφονήθηκαν μόλις πέρασαν στη νόμιμη πολιτική δράση.

Από την εποχή εκείνη, οι FARC-EP δήλωναν ξεκάθαρα: «...Στον αγώνα για μια ειρήνη με δημοκρατία στην Κολομβία έχουμε αντιμετωπίσει πολύ ισχυρές δυνάμεις που προσβλέπουν στον πόλεμο για να απομακρύνουν την πιθανότητα της εθνικής συμφιλίωσης. Εθνικά και ξένα συμφέροντα κινητοποιούν αυτές τις δυνάμεις που καταφεύγουν σε κάθε είδους προσχήματα για να τορπιλίσουν τον αγώνα για τη ειρήνη...».

Μια και οι εχθροί της ειρήνης, όπως αναμενόταν άλλωστε, συνέχιζαν να υπονομεύουν κάθε διαδικασία ειρηνικής διεξόδου από την κρίση, οι FARC-EP προειδοποίησαν ακόμα μία φορά:

«...Η ανακωχή, η ειρήνευση θα αποτελέσουν κατάρτηση των μαζών και όχι γενναιόδωρη παραχώρηση της ολιγαρχίας. Η επίτευξή τους δεν θα είναι εύκολη. Ούτε το χρηματοοικονομικό κεφάλαιο ούτε ο βορειοαμερικάνικος ιμπεριαλισμός θα αποκηρύξουν τόσο εύκολα τα πλεονεκτήματα της ασύδοτης εκμετάλλευσης της χώρας. Δεν θα επιτρέψουν στις δυνάμεις ασφαλείας ούτε στις ένοπλες δυνάμεις να αλλάξουν αντίληψη για τον εσωτερικό πόλεμο ή να εγκαταλείψουν το δόγμα εθνικής ασφάλειας. Χρειάζονται σκληροί και επίμονοι ταξικοί αγώνες στις πόλεις και στην επαρχία, στη νομιμότητα και στην πα-

ρανομία, με εκλογές και ένοπλες μάχες, για να κατακτήσουμε νίκες, όπως η ανακωχή, απέναντι σε έναν αντίπαλο τόσο αιμοδιψή και απάνθρωπο...».

Παρά τις προειδοποιήσεις, η ειρήνευση για μια ακόμα φορά έπεσε θύμα των προκλήσεων των εχθρών της. Τον Δεκέμβριο του 1990, ο τότε πρόεδρος της χώρας Σέσαρ Γκαβίρια Τρουχίγιο, με μια άγρια επίθεση στο μέρος όπου διέμεναν οι εκπρόσωποι των FARC-EP που συμμετείχαν στις συνομιλίες, έσπασε την ανακωχή τη στιγμή που ο λαός προσδοκούσε και οραματιζόταν τη συμφιλίωση.

Η ίδια λογική ενός καθεστώτος που δρούσε ως εκπρόσωπος των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων στη χώρα, δυναμίτισε τις συνομιλίες στο Καράκας της Βενεζουέλας, το 1991, και στην Τλασκάλα του Μεξικού, το 1992, τις οποίες κατόρθωσε να επιβάλει το Συντονιστικό των αντάρτικων οργανώσεων «Σιμόν Μπολίβαρ» (Coordinadora Guerrillera Simon Bolivar).

Με τη δημόσια έναρξη της τρέχουσας διαδικασίας διαλόγου μεταξύ κυβέρνησης και FARC-EP, στις 7 Ιανουαρίου 1999, άρχισε ένα κρεσέντο προκλήσεων και υπονομεύσεων από πολλές πλευρές...

Η ενεργός ανάμειξη των ΗΠΑ είναι πρόδηλη τόσο σε επίπεδο πολιτικών θεσμών όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο. Η πρέσβειρα των ΗΠΑ Αν Πάτερσον πραγματοποιεί συνεχείς επισκέψεις σε στρατιωτικές μονάδες κάνοντας όλο και στενότερες τις σχέσεις με τις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας, ενώ δεν έχουν λείψει οι απειλές ενάντια σε δικαστές που διέκοψαν, σε κάποιες περιοχές, τους αεροψεκασμούς των φυτειών, μετά από προσφυγές αγροτικών και ιθαγενικών οργανώσεων που κατήγγειλαν τις τοξικές τους συνέπειες σε περιβάλλον, καλλιέργειες και ανθρώπους. «Χωρίς αεροψεκασμούς δεν υφίσταται Σχέδιο Κολομβία» απειλεί, και πιέζει για ανάκληση των δικαστικών αποφάσεων. Η βαθύτερη ανησυχία, όμως, δεν αφορά τόσο τους αεροψεκασμούς όσο τον πακτωλό των δολαρίων που υπό τον μανδύα κάθε λογής βοήθειας προορίζεται για τους στρατιωτικούς της Κολομβίας καθώς και –φυσικά– τα προσχήματα και τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με τη χορήγησή του! Δίωξη λαθρεμπορίου ναρκωτικών, ανθρώπινα δικαιώματα, σχέσεις στρατιωτικών-παραστρατιωτικών κ.λπ.

Σε μερίδα του τύπου των ΗΠΑ, έχει ήδη ανακοινωθεί ότι η Γερουσία μελετά νομικούς μηχανισμούς για την αύξηση της στρατιωτικής βοήθειας και τη νόμιμη χρήση των πόρων του Σχεδίου Κολομβία ενάντια στα αντάρτικα της χώρας. Και σε μια κρίση ειλικρίνειας, ο πρεσβευτής της Κολομβίας στις ΗΠΑ αναγνωρίζει ότι ο πρόεδρος Παστράνα και ο ίδιος εδώ και μήνες πιέζουν για την υλοποίηση των παραπάνω! Και φυσικά για να αιτιολογηθούν και να παρουσιαστούν ως η... αναπόφευκτη διέξοδος, πρέπει να κατασκευαστούν οι προϋποθέσεις, ή να εφευρεθούν οι μύθοι!

Οι επικεφαλής των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας παίζουν το δικό τους χαρτί στην υπονόμευση του διαλόγου. Δεν πέρασε μέρα χωρίς κάποιο ανώτατο στέλεχος να εκτοξεύσει κατηγορηματικές αντιρρήσεις ενάντια στην αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη, στις FARC-EP, στον διάλογο, στην υπερβολική ανοχή και υποχωρητικότητα του προέδρου Παστράνα. Η δράση τους οδηγεί σε αξιοσημείωτα επίπεδα έντασης τον βρόμικο πόλεμο που διεξάγεται σε στενή συνεργασία με τις παραστρατιωτικές ομάδες: μαζικές σφαγές αγρο-

τών και ιθαγενών και καταστολή οποιουδήποτε κινήματος. 115 δολοφονίες συνδικαλιστών ηγετών το 2000, 145 τον χρόνο που πέρασε (μία κάθε 3 ημέρες!), συνεχείς επιλεκτικές δολοφονίες μελών του Κομμουνιστικού Κόμματος, της Πατριωτικής Ένωσης και του μαζικού κινήματος, 4.500 δολοφονίες τα τελευταία 15 χρόνια! Κατά την περίοδο 1997-2000, τα θύματα των μαζικών σφαγών έφτασαν από 1.128, το 1997, σε 2.564 το 2000, σε ένα σύνολο 548 περιπτώσεων μαζικών σφαγών, ενώ συγκροτούν τόμους οι καταγγελίες για τη στενότητα συνεργασία στρατού και παραστρατιωτικών. Οι FARC-EP δίνουν στη δημοσιότητα κατάλογο με τα νούμερα από τις στρατιωτικές ταυτότητες που βρέθηκαν να φορούν παραστρατιωτικοί που έπεσαν θύματα σε συμπλοκές με τους αντάρτες. Η κυβέρνηση σιωπά ή στην καλύτερη των περιπτώσεων βαφτίζει τους παραστρατιωτικούς «αθώους πολίτες»! Περίπου 30 εντάλματα σύλληψης κατά του Κάρλος Καστάνιο, επικεφαλής της παραστρατιωτικής οργάνωσης AUC, ο οποίος κατηγορείται για σφαγές, απαγωγές, βιαιοπραγίες και τρομοκρατικές ενέργειες, αραχνιάζουν στα αρχεία των οργάνων της «δικαιοσύνης» χωρίς ποτέ να εκτελούνται. Ο ίδιος κυκλοφορεί ελεύθερος και ο οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος στη χώρα γνωρίζει πολύ καλά πού βρίσκεται το κέντρο των επιχειρήσεών του και από πού προέρχονται οι πόροι συντήρησης των περίπου 8.000 παραστρατιωτικών μισθοφόρων. Εξάλλου το ομολογεί δημοσίως ο ίδιος. Από τους μεγαλεμπόρους ναρκωτικών!

Η παραπληροφόρηση μέσα από όλα τα μέσα ενημέρωσης –ραδιόφωνο, τηλεόραση, τύπος– υπήρξε συνεχής και συστηματική τα τρία χρόνια λειτουργίας της αποστρατιωτικοποιημένης ζώνης. Μέχρι πριν λίγες εβδομάδες, αρχές Ιανουαρίου, όταν ο διάλογος σχεδόν είχε διακοπεί οριστικά μετά την τελευταία μεγάλη κρίση στην οποία οδηγήθηκε, επώνυμοι και «έγκυροι» πολιτικοί αναλυτές των μεγάλων μέσων ενημέρωσης δήλωναν πως «εξακολουθούν να μη γνωρίζουν καλά-καλά ακόμα τι ζητούν οι αντάρτες», υποκρινόμε-

νοι ότι αγνοούν την Κοινή Ατζέντα των συνομιλιών που έχουν συμφωνήσει η κυβέρνηση και οι FARC-EP.

Το τελευταίο διάστημα η κατάσταση είναι πιο κρίσιμη από ποτέ. Με αλληπάλληλα εκβιαστικά τελεσίγραφα, η κυβέρνηση προσπάθησε να επιβάλει τη διακοπή των συνομιλιών, οι οποίες τελικά διασώθηκαν χάρη στη διαλλακτική στάση των FARC αλλά και κάτω από τη διεθνή πίεση. Ωστόσο, είναι πλέον μάλλον προφανές ότι μέχρι τις εκλογές της άνοιξης δεν θα έχουν υπάρξει κάποιες ριζικές εξελίξεις και ότι το μέλλον του διαλόγου θα περάσει στα χέρια της επόμενης κυβέρνησης. Ένας από τους επικρατέστερους υποψήφιους για την προεδρία, ο Άλβαρο Ουρίμπε, έχει καλέσει τις ΗΠΑ να παρέμβουν με (ακόμα πιο) άμεσο τρόπο στη σύγκρουση, καθώς θεωρεί πως η «σκληρή» αντιμετώπιση των ανταρτών είναι η μοναδική ενδεχόμενη λύση. Οι πεποιθήσεις αυτές φαίνεται πως απηχούν και τη στάση των «γερακιών» του Πενταγώνου, οι απόψεις των οποίων για το θέμα της Κολομβίας κερδίζουν συνεχώς έδαφος στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Δυστυχώς, ένα εφιαλτικό σκηνικό επέμβασης των ΗΠΑ μετά από κλήση κάποιου θλιβερού προέδρου της Κολομβίας, δεν είναι πια τόσο μακρινή πιθανότητα...

Απέκλεισαν τις FARC από το Πόρτο Αλέγκρε!

Μέσα σε αυτό το σκηνικό, ήταν πραγματικά συγκινητικές οι κορόνες που ακούστηκαν από πολλές πλευρές στο Πόρτο Αλέγκρε ενάντια στο Σχέδιο Κολομβία... Στην εποχή της πλαστικής πολιτικής, όμως, τα λόγια είναι τζάμπα, και όλες αυτές οι κορόνες έμοιαζαν τόσο θλιβερές όταν ανακοινωνόταν ο αποκλεισμός των FARC από το Πόρτο Αλέγκρε επειδή «είναι ένοπλη οργάνωση», ενώ ταυτόχρονα μάλιστα υπήρχε χώρος για διάφορους (άοπλους...) υποστηρικτές της εισβολής στο Αφγανιστάν. Φαίνεται πως κάποιοι πιστεύουν ότι η άμεση στρατιωτική εισβολή πρέπει να αντιμετωπίζεται με φόρουμ και συζητήσεις σε αμφιθέατρα, και κρίμα που δεν είχαν ειδοποιήσει επ' αυτού τους Βιετναμέζους που πολέμησαν την εισβολή των ΗΠΑ και οι οποίοι -αν ο πόλεμος του Βιετνάμ συνέβαινε σήμερα- θα είχαν αποκλειστεί, βεβαίως, και αυτοί από το χαρούμενο Πόρτο Αλέγκρε... Να μη μιλήσουμε δε για τον Τσε, πριν γίνει μπλουζάκι που σίγουρα θα φορούσαν κάποιοι από αυτούς που αποκηρύσσουν μετά βδελυγμίας την ένοπλη άμυνα των FARC απέναντι στη βία του κολομβιάνικου κράτους και των ΗΠΑ. Άλλωστε, όπως ευθαρσώς δηλώθηκε, αν οι Ζαπατίστας είχαν κάνει αίτηση συμμετοχής, θα είχαν αποκλειστεί και αυτοί...

Στρατός και παραστρατιωτικοί
στην Τσιάπας

Συμπληρώθηκαν τρία χρόνια από τη σφαγή του Ακτεάλ, παραμονές Χριστουγέννων του 1997, και το πρόβλημα της δράσης των παραστρατιωτικών στην Τσιάπας αλλά και του ασφυκτικού κλοιού του στρατού στις ιθαγενικές κοινότητες έρχεται και πάλι στο προσκήνιο.

Είναι βέβαιο ότι οι παραστρατιωτικοί αναδιοργανώνονται, μάλιστα με ανεβασμένο ηθικό μετά την απελευθέρωση των έξι παραστρατιωτικών που είχαν κατηγορηθεί για εμπλοκή στη σφαγή του Ακτεάλ. Αυτό δεν προκύπτει μόνο από τις καταγγελίες των βάσεων στήριξης της ζαπατιστικής εξέγερσης ή των διεθνών παρατηρητών από τις εξεγερμένες κοινότητες. Το βεβαιώνουν και όσοι, κυρίως μέλη της οργάνωσης *Las Abejas* (Οι Μέλισσες) που μέλη της ήταν οι νεκροί του Ακτεάλ το 1997, πείσθηκαν πρόσφατα από τις διακηρύξεις του κυβερνήτη της Τσιάπας Πάμπλο Σαλαζάρ Μεντιγκουτσία, ότι η κατάσταση έχει πλέον ομαλοποιηθεί και μπορούν να επιστρέψουν στα χωριά τους. Η πραγματικότητα είναι μάλλον διαφορετική, και οι εκπρόσωποι των *Las Abejas* όπως και ο επίσκοπος του Σαν Κριστόμπαλ Φελίπε Αρισμέντι, επιμένουν ότι οι παραστρατιωτικές ομάδες δεν άφησαν ποτέ τα όπλα τους, τώρα αναδιοργανώνονται και ανά πάσα στιγμή μπορεί να εκδηλώσουν επιθέσεις. Το Τσεναλχό, ο δήμος στον οποίο βρίσκεται το Ακτεάλ, όπως και όλη η Βόρεια Ζώνη θεωρούνται ακόμη περιοχές υψηλού κινδύνου.

Ταυτόχρονα, από διάφορες ζαπατιστικές κοινότητες έρχονται καταγγελίες για τις εντεινόμενες παρενοχλήσεις του στρατού. Τελευταία, στις συνηθισμένες περιπολίες στρατιωτικών κονβόι μέσα στις ιθαγενικές κοινότητες, προστέθηκαν και αρκετές προσγειώσεις στρατιωτικών ελικοπτέρων μέσα σε χωριά, που είχαν ως αποτέλεσμα να τρομοκρατήσουν τους ιθαγενείς και να προκαλέσουν υλικές ζημιές.

Στο πλαίσιο αυτό που διαγράφει η δράση του στρατού και των παραστρατιωτικών, μέλη και στελέχη του PRI, του πρώην κυβερνητικού κόμματος που προφανώς είχαν και διατηρούν ισχυρούς δεσμούς και με τον στρατό και τους παραστρατιωτικούς, εκδήλωσαν επιθετική στάση σε αρκετές περιπτώσεις. Επεισόδια με θύματα σημειώθηκαν π.χ. στην Τανιπέρλα, αλλά και στο γνωστό από τον διάλογο και τη συμφωνία που είχε επιτευχθεί το 1996 Σαν Αντρές. Εκεί στο Σαν Αντρές Σακαμτσέν ντε λος Πόμπρες η γενίκευση των επεισοδίων αποφεύχθηκε με μια μεγάλη, δυναμική κινητοποίηση των Ζαπατίστας από όλη τη γύρω περιοχή, στα τέλη του περασμένου Δεκεμβρίου.

Παρόμοιες καταγγελίες από τις κοινότητες βλέπουν το φως της δημοσιότητας σχεδόν καθημερινά, και μας θυμίζουν ότι ο πόλεμος χαμηλής έντασης (που δεν είναι σχήμα λόγου, αλλά πολύ σκληρή πραγματικότητα) στην Τσιάπας δεν σταμάτησε ούτε ένα λεπτό όλα αυτά τα χρόνια.

Πηγές: *La Jornada* (<http://www.jornada.unam.mx>),
e-mail της *Enlace Civil* με καταγγελίες κοινοτήτων
(<http://www.enlacecivil.org.mx>)

ΣΧΕΔΙΟ
ΠΟΥΕΜΠΛΑ - ΠΑΝΑΜΑ

Πώς οργανώνεται
η αντίσταση

«**Γ**εωπολιτικό σχέδιο που προσπαθεί να δημιουργήσει στη Μεσο-Αμερική μια περιοχή υποδομών και υπηρεσιών, σχεδιασμένη στη βάση της λογικής των πολυεθνικών επιχειρήσεων, των εθνικών ολιγαρχιών και των διεθνών χρηματιστικών οργανισμών και αποβλέπει στην εκμετάλλευση των φυσικών πηγών μας, της βιοποικιλότητας και της εργατικής δύναμης» – έτσι χαρακτήρισαν το γνωστό Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά όσοι συμμετείχαν στο Φόρουμ Ξελαχού 2001, στις 24 Νοεμβρίου 2001. Ήταν 800 εκπρόσωποι 300 κοινωνικών οργανώσεων του Μεξικού και της Κεντρικής Αμερικής, καθώς και παρατηρητές από τον Καναδά, τις ΗΠΑ και χώρες της Ευρώπης. Η συζήτηση για το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά έγινε στο πλαίσιο μιας γενικότερης ανταλλαγής απόψεων για τη σημασία της παγκοσμιοποίησης και των συμφωνιών ελευθέρου εμπορίου. Όσοι συμμετείχαν στο Φόρουμ αυτό, επέμειναν στην αντιδημοκρατική πλευρά του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά, επειδή το σχέδιο το επεξεργάστηκαν στο Μεξικό, χώρα που έχει πλέον την ιδιότητα του διαμεσολαβητή των γενικών σχεδίων των ΗΠΑ για την περιοχή, και οι κυβερνήσεις της Κεντρικής Αμερικής κλήθηκαν να το αποδεχτούν, όπως και έκαναν, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις που θα έχει στους λαούς των χωρών τους, στα δικαιώματα των μεταναστών, στο περιβάλλον. Στο Φόρουμ Ξελαχού, που το 2002 θα πραγματοποιήσει τις εργασίες του στη Νικαράγουα, πήραν και συγκεκριμένες αποφάσεις ενάντια στο Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά. Αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν μεγάλη καμπάνια ενάντια

στο Σχέδιο αλλά και στην ALCA. Να δημιουργήσουν ένα δίκτυο των λαών και των οργανώσεων της Μεσο-Αμερικής ενάντια στην παγκοσμιοποίηση και το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά. Να αναπτύξουν συντονισμένες κινητοποιήσεις σε επίπεδο τοπικό, εθνικό και περιφερειακό. Επίσης καταδίκασαν την επιβολή του Σχεδίου Κολομβία και δήλωσαν την υποστήριξή τους στην Ηπειρωτική Κοινωνική Συμμαχία και στο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ του Πόρτο Αλέγκρε.

Δυστοκία στη χρηματοδότηση

Την ίδια ώρα που οι λαοί της περιοχής οργανώνονται για να αντιμετωπίσουν τις παρενέργειες που θα έχει στη ζωή τους το σχέδιο των πολυεθνικών, στην άλλη όχθη εμφανίζονται εμπλοκές στη χρηματοδότηση. Επικεφαλής της χρηματοπιστωτικής δομής του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά είναι η Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (BID) και βασικοί μοχλοί η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και μια πλειάδα από άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, εθνικούς και διεθνείς. Μετά τις 11 Σεπτεμβρίου και την οικονομική ύφεση στην οποία έστω προσωρινά μπήκε η διεθνής οικονομία, η BID αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό την εφαρμογή των έργων του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά όπως ακριβώς προβλέπονται από τον συγκεκριμένο σχεδιασμό που προωθεί ο Φοξ. Χρειάζονται ούτε λίγο ούτε πολύ 4,18 δισεκατομμύρια δολάρια για την εκτέλεση των έργων που έχει προγραμματίσει ο Φοξ. Το κυρίως μέρος αφορά την κατασκευή στρατηγικής σημασίας οδικών έργων, στα οποία θα διατεθεί ένα ποσό της τάξης των 3,42 δισεκατομμυρίων δολαρίων ή το 85% του συνόλου. Ωστόσο, φαίνεται ότι θα υπάρξουν αλλαγές και θα πρέπει να περιμένουμε εξελίξεις αφού και η Οικονομική Επιτροπή για τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική (CEPAL) δήλωσε ευθαρσώς ότι «χρειάζεται να αναλύσουμε περισσότερο τα ζητήματα, εξαιτίας του νέου σεναρίου ύφεσης», επικαλούμενη συγκεκριμένα τη σχετική μείωση στους ρυθμούς ανάπτυξης των χωρών της Λατινικής Αμερικής τον περασμένο χρόνο.

Πηγές: Chiapas.Indymedia
(<http://chiapas.indymedia.org>),
Revista ProcesoSUR
(<http://www.procesosur.com.mx>)

«Βιολογικός διάδρομος»

στη σκιά του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά

Τον χρηματοδοτεί η Παγκόσμια Τράπεζα και θεωρείται ήδη το πιο επικίνδυνο σχέδιο που συμπεριλαμβάνεται στο Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά. Ο στρατηγικός στόχος του «Βιολογικού Διαδρόμου της Μεσο-Αμερικής» είναι βέβαια η εκμετάλλευση των τεράστιων φυσικών πηγών της ζώνης προς όφελος των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα αναφέρονται ονόματα όπως Dupont, Pulsar, Monsanto, Novartis, Bayer, Diversa, εν ολίγοις όλοι οι γνωστοί και μη εξαιρετέοι πρωταγωνιστές των βιοτεχνολογιών, των αγροβιολογικών τεχνολογιών, των μεταλλαγμένων και της εισαγωγής –μεληστρικές μεθόδους– παραδοσιακών πατεντών των ιθαγενών πληθυσμών στη βιομηχανική παραγωγή φαρμάκων. Ο «Βιολογικός Διάδρομος» ταυτίζεται γεωγραφικά με τον Ισθμό που εκτείνεται από τον Νότο του Μεξικού μέχρι τον Παναμά και περιλαμβάνει περιοχές εξαιρετικά σπάνιας βιοποικιλότητας. Η περιοχή που καλύπτει το νοτιανατολικό Μεξικό και τον βορρά της Γουατεμάλας είναι πλούσια σε φυσικές πηγές όπου κυρίως ξεχωρίζουν τα δάση, οι υδατικές πηγές και το πετρέλαιο. Ειδικά σε ό,τι αφορά το Μεξικό, πρέπει να θυμόμαστε πως ακριβώς σε αυτή την περιοχή πραγματοποιείται το 90% της εθνικής παραγωγής σε πετρέλαιο και παράγεται το μεγαλύτερο ποσοστό υδροηλεκτρικής ενέργειας της χώρας.

Όπως επισημαίνουν πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις του Μεξικού και της Γουατεμάλας, ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την εξέλιξη αυτού του σχεδίου είναι οι ιθαγενικές κοινότητες και συγκεκριμένα εκείνες που βρίσκονται στη βίοςφαιρα των μεξικανικών Μόντες Αζούλες, που συνορεύει με το Πετέν της Γουατεμάλας. Είναι χαρακτηριστικό και καθόλου τυχαίο ότι τον Φεβρουάριο του 2001, στο Πετέν της Γουατεμάλας, σε απόσταση αναπνοής από την Τσιάπας, πραγματοποιήθηκαν μεγάλες κοινές στρατιωτικές ασκήσεις της Γουατεμάλας και των ΗΠΑ στο πλαίσιο του σχεδίου Νέοι Ορίζοντες. Ασκήσεις που προφανώς θα επαναληφθούν τώρα που στις ΗΠΑ δημιουργούνται, μετά τις 11 Σεπτεμβρίου, τα εθελοντικά ειδικά σώματα που θα ενισχύουν τον στρατό σε «ανθρωπιστικές επιχειρήσεις» σε διάφορα σημεία του πλανήτη. Ακριβώς με αυτό το πρόσχημα είχαν κατέβει και στη Γουατεμάλα τον Φεβρουάριο του 2001, ως «μια αποστολή εκπαίδευσης και ανθρωπιστικής στήριξης, από εφόδρους του στρατού ή μέλη της Εθνικής Φρουράς». Όσοι θα έρθουν στο μέλλον στην περιοχή για να «βοηθήσουν» πιθανόν στο άνοιγμα του «Βιολογικού Διαδρόμου», θα υποστηρίξουν μια στρατιωτική δύναμη 12.000 Βορειοαμερικανών στρατιωτών που οι ΗΠΑ θέλουν να μεταφέρουν σε στρατιωτική βάση στα σύνορα Μεξικού-Γουατεμάλας, πάντα στο πλαίσιο του σχεδίου Νέοι Ορίζοντες. «Πρόκειται για επέμβαση», δηλώνει ο Σέσαρ Μόντες εκ μέρους της Ένωσης της Δημοκρατικής Αριστεράς της Γουατεμάλας.

Πηγή: Revista ProcesoSUR
(<http://www.procesosur.com.mx>)

ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ

Κρίσιμη αναμέτρηση Τσάβες με ολιγαρχία και ΗΠΑ

Από τον εκλογικό θρίαμβο του Τσάβες το 1998 μέχρι την πρώτη ενορχηστρωμένη «λαϊκή» κινητοποίηση εναντίον του, που οργάνωσε η οικονομική ολιγαρχία και η γραφειοκρατική Γενική Συνομοσπονδία στις 10 του περασμένου Δεκέμβρη, έχει κυλήσει πολύ νερό στο αυλάκι. Όπως είχαμε την ευκαιρία να επισημάνουμε στο παρελθόν, το «φαινόμενο Τσάβες», του πρώην αξιωματικού και πραξικοπηματία, που μιλάει στο όνομα της εθνεγερσίας του Μπολίβαρ, στο όνομα της «Μεγάλης Πατρίδας» -της συνασπισμένης δηλαδή Λατινικής Αμερικής-, είναι ένα κατεξοχήν φαινόμενο πολιτικής αμφισημίας. Ο Τσάβες υπέγραφε τα προσύμφωνα της ALCA με τις ΗΠΑ και την ίδια ώρα αποφάσιζε να προμηθεύει στην Κούβα -παρά το εμπάργκο των ΗΠΑ- το σύνολο του απαραίτητου για την παραγωγή της πετρελαίου. Ο Τσάβες διακήρυξε την πρόθεσή του να ξεριζώσει το λατιφούντιο και τα προνόμια της οικονομικής ολιγαρχίας, και την ίδια ώρα φαινόταν πρόθυμος να πολιτευτεί με προεδρικά διατάγματα περίπου ως απόλυτος άρχων. Αυτά και πολλά άλλα συνθέταν μια διπλή πολιτική γλώσσα και εικόνα για το καθεστώς Τσάβες.

Τελικά, ο Τσάβες προχώρησε σε ορισμένες βασικές μεταρρυθμίσεις από εκείνες που είχε εξαγγείλει. Πρώτη και εξαιρετικά σπουδαία, η αγροτική μεταρρύθμιση. Ο ίδιος σε ραδιοφωνική εκπομπή, μία ημέρα πριν την εφαρμογή του σχετικού νόμου που καθόλου συμπτωματικά ήταν και η ημέρα της γενικής απεργίας ενάντια στο καθεστώς του, δηλαδή η 10η Δεκεμβρίου 2001, μίλησε για την

αγροτική μεταρρύθμιση και μεταξύ άλλων τόνισε τα βασικά πολιτικά και ιδεολογικά της χαρακτηριστικά: «Είναι ένας νόμος στ' αλήθεια επαναστατικός, σύγχρονος, που δεν παραβιάζει τα δικαιώματα κανενός, απλώς εκπληρώνει τη συνταγματική διάταξη, ότι δηλαδή πρέπει να τελειώνουμε με το λατιφούντιο. Ότι πρέπει να καθιερώσουμε έναν φόρο, να ρυθμίσουμε τα ζητήματα της ιδιοκτησίας της γης, να υποτάξουμε την ιδιοκτησία της γης στην παραγωγικότητα και στο εθνικό συμφέρον, να φτάσουμε σε υψηλά επίπεδα επάρκειας σε αγροτικά προϊόντα, να επιτύχουμε τη διατροφική ασφάλεια σε ό,τι αφορά τα αγροτικά προϊόντα. Θέσαμε λοιπόν πάνω από τα ιδιαίτερα συμφέροντα, το εθνικό συμφέρον. Βαθύναμε το επαναστατικό πνεύμα του μπολιβαριανού συντάγματος, το έμβλημα του Εζεκιήλ Ζαμόρα από τον περασμένο αιώνα: Γη και Ελευθερία, ένα ιστορικό αίτημα που χρονολογείται εδώ και 200 χρόνια. Κάναμε πραγματικότητα το μπολιβαριανό σχέδιο, εκείνο το σχέδιο που τότε απέτυχε, να δώσει γη στους ιθαγενείς

ΠΑΝΑΜΑΣ

«Ahi estan, esos son, los que venden la nación»

Εδώ βρίσκονται, αυτοί είναι που ξεπουλάνε τη χώρα

Το τελευταίο διάστημα μεγάλες λαϊκές διαδηλώσεις γίνονται στον Παναμά ύστερα από τις αλληπάλληλες αποκαλύψεις για διαφθορά που βλέπουν καθημερινά το φως της δημοσιότητας. Οι αποκαλύψεις αφορούν και τις 2 μεγάλες παρατάξεις που δεσπόζουν στην πολιτική ζωή της χώρας. Τελευταίο δείγμα η σκανδαλώδης πώληση μεγάλων εκτάσεων του δημοσίου σε πολυεθνική εταιρεία, η οποία λάδωσε με τεράστια ποσά κυβερνητικούς και αντιπολιτευόμενους πολιτικούς.

Οι κινητοποιήσεις οργάνωνονται από το MONADESO (Εθνικό Κίνημα για την Υπεράσπιση της Κυριαρχίας), ένα μέτωπο που δημιουργήθηκε τον Γενάρη του '98, συγκεντρώνει περισσότερες από 100 κοινωνικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις και έχει γίνει ο κύριος εκφραστής της λαϊκής δυσαρέσκειας. Το MONADESO έχει γίνει επίσης ο πόλος συσπείρωσης των κινημάτων που αγωνίζονται κατά των ιδιωτικοποιήσεων και των νεοφιλελεύθερων μέτρων που παίρνονται με ιδιαίτερη ένταση ύστερα από την εισβολή των ΗΠΑ, τον Δεκέμβρη του 1989.

Το MONADESO οργάνωσε τον περασμένο Δεκέμ-

βρη μαζικές εκδηλώσεις μνήμης και τιμής για τους 5000 νεκρούς που προκάλεσε η στρατιωτική εισβολή των ΗΠΑ. Από τον Δεκέμβρη ως σήμερα οι διαδηλώσεις είναι καθημερινές και το MONADESO έχει καλέσει τον λαό σε μια διαρκή ανυπακοή. Αν και είναι πρόωρο, εντούτοις πολλοί μιλούν για «σύνδρομο Αργεντινής» στις κινητοποιήσεις του λαού του Παναμά.

Ενδεικτικό του κλίματος που επικρατεί στη χώρα είναι και η δημιουργία του κόμματος ADN (Εθνική Δημοκρατική Δράση) από απόστρατους αξιωματικούς της διαλυμένης, ύστερα από την εισβολή, Εθνοφρουράς. Το νέο κόμμα αυτοπροσδιορίζεται ως θιασώτης της ιδεολογίας και των αρχών του στρατηγού Ομάρ Τορίχος, συμβόλου της ανεξαρτησίας του Παναμά, που δολοφονήθηκε το 1981 από τη CIA. Είναι νωρίς να μιλήσει κανείς για την επιροή αυτού του κόμματος, αλλά φαίνεται πως το εγχείρημα Τσάβες στη Βενεζουέλα δεν αφήνει αδιάφορους απόστρατους ή ενεργεία αξιωματικούς σε αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής...

Σ.Γ.

και στους αγρότες. Και μάλιστα του δώσαμε ολοκληρωμένη προοπτική, γι' αυτό ονομάσαμε τον νόμο, Νόμο για τη γη και την αγροτική ανάπτυξη».

Πάντως, ο νόμος όντως χαρακτηρίζει ως λατιφούντιο κάθε έκταση μεγαλύτερη από 7.000 εκτάρια και προβλέπει συγκεκριμένες ρυθμίσεις αναδιανομής, πιστωτικής στήριξης των καλλιεργειών, τεχνικής και επιστημονικής στήριξης και δημιουργίας υποδομών. Ταυτόχρονα, ψηφίστηκε και ο νόμος για την αλιεία που στοχεύει στον περιορισμό των μονοπωλιακών καταστάσεων στην αλιεία. Συγκεκριμένα ο νόμος επεκτείνει την έκταση στην οποία δικαιούνται να ψαρεύουν οι μικρομεσαίοι ψαράδες από τρία μίλια από την ακτή σε έξι. Αντίστοιχα απαγορεύει στη μεγάλη βιομηχανική αλιεία να δραστηριοποιείται μέχρι την έκταση των έξι μιλίων. Παράλληλα, έχει τεθεί σε εφαρμογή το Σχέδιο Μπολίβαρ 2000 για τη μείωση του κόστους ζωής. Ένα συγκεκριμένο μέτρο, π.χ., ήταν η δημιουργία μεγάλων λαϊκών αγορών σε όλες τις μεγάλες πόλεις –το 2001 δημιουργήθηκαν 100 τέτοιες αγορές στο Καράκας– στις οποίες πουλούνται σχεδόν στο κόστος παραγωγής τους αγροτικά προϊόντα, τα οποία συχνά μεταφέρουν από τον τόπο παραγωγής τους στρατιωτικά οχήματα. Στο Καράκας υπολογίζουν ότι σύντομα θα μπορέσουν να πουλάνε σε αυτές τις αγορές αγροτικά προϊόντα στο 50% της τρέχουσας τιμής τους.

Είναι φανερό ότι τέτοια μέτρα προκάλεσαν συναγερμό στην οικονομική ολιγαρχία, εξ ου και η γενική απεργία και η διαδήλωση της 10ης Δεκεμβρίου. Ωστόσο, ο Τσάβες βγήκε μάλλον αλώβητος από εκείνη την επιχείρηση. Αλλά η ώρα της κρίσιμης αναμέτρησης σύμφωνα με όλους τους αναλυτές της Λατινικής Αμερικής σήμανε. Στις 28 Δεκεμβρίου, ο Τσάβες προειδοποίησε τους αντιπάλους του μέσα και έξω από τον στρατό: «Έχετε πλησιάσει επικίνδυνα το όριο, και αν το υπερβείτε, θα λάβετε ό,τι ορίζει ο νόμος».

Ο μεγάλος αντίπαλος, βέβαια, είναι οι ΗΠΑ. Όσο για το ζήτημα που γέρνει την πλάστιγγα, δεν είναι τα μέτρα για την αλιεία βέβαια, αλλά η προσπάθεια του Τσάβες να αλλάξει τις συμφωνίες που ισχύουν εδώ και 60 χρόνια με τις πολυεθνικές του πετρελαίου και οι τελευταίες δηλώσεις του ενάντια στην ALCA. «Πρέπει να βρούμε άλλον εναλλακτικό δρόμο, η ALCA δεν είναι η λύση για τη Λατινική Αμερική», δηλώνει και οι δημοσιογράφοι διαπιστώνουν ότι ένα νέο «Σχέδιο Αλιέντε» έχει τεθεί σε εφαρμογή στη Βενεζουέλα. Στο κλίμα που έχει διαμορφωθεί μετά τις 11 Σεπτεμβρίου, οι κατηγορίες για συνεργασία του Τσάβες με τις κολομβιανές FARC, που συμπεριλαμβάνονται στη λίστα τρομοκρατικών οργανώσεων της CIA, συμβάλλουν ακριβώς σε αυτό το κλίμα αποσταθεροποίησης. Στις 5 και 7 του περασμένου Νοεμβρίου, σε σύσκεψη του Πενταγώνου, της Υπηρεσίας Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ και του βορειοαμερικανικού υπουργείου Προεδρίας, εξετάστηκε η περίπτωση Τσάβες κάτω από το φως της δήλωσης του τελευταίου για τους βομβαρδισμούς στο Αφγανιστάν. Ούτε λίγο ούτε πολύ, ο Τσάβες είχε δηλώσει ότι «πολεμάμε την τρομοκρατία με τρομοκρατία» και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την προσωρινή απόσυρση του πρεσβευτή των ΗΠΑ από τη Βενεζουέλα.

Από την άλλη μεριά, ο Κάστρο, το φόρουμ του Σάο Πάολο, αλλά και το Κομμουνιστικό Κόμμα της Βενεζουέλας ανάμεσα σε άλλους, δήλωσαν την υποστήριξή τους. Αυτή την κρίσιμη ώρα, ο –γνωστός στους αναγνώστες των *Σημάτων Καπνού* δημοσιογράφος και συγγραφέας– Κίντο Λούκας από το Εκουαδόρ, σε πρόσφατο άρθρο του

επεσήμανε τη βασική αδυναμία του Τσάβες, ότι δηλαδή δεν έχει αυτά τα τρία χρόνια φροντίσει να οργανώσει εκείνες τις λαϊκές δυνάμεις που θα μπορούσαν να στηρίξουν ένα μεταρρυθμιστικό σχέδιο και να συγκρουστούν για την εφαρμογή του. Πράγματι, μόλις πέρυσι άρχισε να κινείται πιο δραστικά η υπόθεση των λεγόμενων «μπολιβαριανών κύκλων», που είναι ένα είδος αυτο-οργάνωσης των πολιτών στις συνοικίες και τους τόπους δουλειάς. Με όλα αυτά τα δεδομένα, ο Κίντο Λούκας τονίζει: «Μακάρι η Αριστερά σήμερα να μην κάνει το λάθος να γυρίσει την πλάτη στη διαδικασία που είναι σε εξέλιξη στη Βενεζουέλα, γιατί στις μέρες μας αυτό το είδος των λαθών μπορεί να κοστίσουν περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν».

Πηγές: *Rebellion* (<http://www.rebellion.org/>),
Granma internacional digital, Cuba
(<http://www.granma.cu>)

ΟΝΔΟΥΡΑ

Νέος πρόεδρος ο Ρικάρντο Μαδούρο

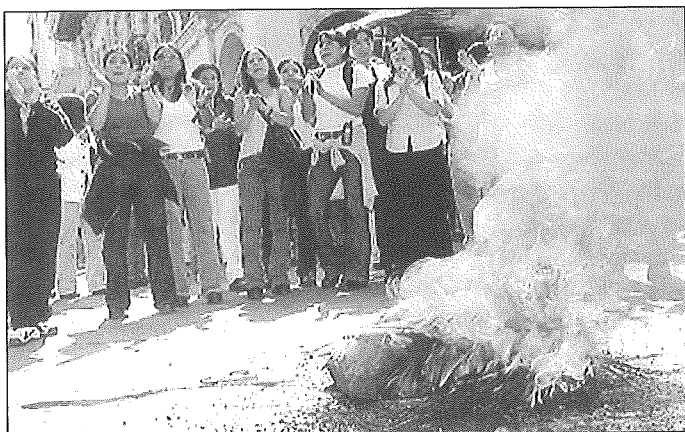
Υποψήφιος του κόμματος της αντιπολίτευσης, του Εθνικού Κόμματος, ο Ρικάρντο Μαδούρο κέρδισε τις προεδρικές εκλογές με ποσοστό 52,65% έναντι 43,82% του αντιπάλου του Πινέδα του Φιλελεύθερου Κόμματος, στις εκλογές του περασμένου Νοεμβρίου. Ο Μαδούρο είναι ένας ισχυρός επιχειρηματίας, έχει διατελέσει πρόεδρος της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας μεταξύ 1990 και 1994. Το πρόγραμμά του είναι σαφώς νεοφιλελεύθερο, και ο κεντρικός του στόχος είναι η πάταξη της εγκληματικότητας. Ο ίδιος άλλωστε έχει χάσει έναν γιο, θύμα ληστείας, το 1997.

Η νίκη του επιβεβαίωσε τη λειτουργία του αυστηρού δικομματικού συστήματος της Ονδούρας όπου, από τα 6,3 εκατομμύρια των κατοίκων, το 80% ζει σε συνθήκες φτώχειας. Τα μικρά κόμματα έχουν ελάχιστες ελπίδες να ανατρέψουν το δικομματικό σκηνικό. Την ίδια ώρα, εκτιμάται ότι η αποχή στις εκλογές του Νοεμβρίου κινήθηκε ανάμεσα στο 20 με 30%.

Πηγή: *La insignia*
(<http://www.lainsignia.org>)

ΕΚΟΥΑΔΟΡ

Η κοινωνική δυσарέσκεια στους δρόμους

Με δυναμικές φοιτητικές και λαϊκές κινητοποιήσεις βρήκαν ο Ιανουάριος του 2002 και η επέτειος της εξέγερσης το Εκουαδόρ. Κάτω από τις ανησυχίες που γέννησε η περίπτωση της Αργεντινής για το μέλλον της δολαριοποίησης στο Εκουαδόρ και τα πιεστικά κοινωνικά προβλήματα, χιλιάδες φοιτητές διαδήλωσαν στο Κίτο ενάντια στις αυξήσεις των τιμών στα καύσιμα, ενάντια στη γενική αύξηση του κόστους ζωής, και απαιτήσαν καλύτερους μισθούς για την εργατική τάξη και επαναπροσανατολισμό της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης του Γκουστάβο Νομπόα, τον οποίο κατηγόρησαν ότι υποτάσσεται στο ΔΝΤ και τις επιταγές των ΗΠΑ.

Οι κινητοποιήσεις κλιμακώθηκαν και η σύγκρουση με τις δυνάμεις καταστολής είχε ως αποτέλεσμα τραυματισμούς και συλλήψεις. Η προοπτική των διαμαρτυριών ήταν πανεθνική κινητοποίηση για τις 21 Ιανουαρίου και στο πλαίσιο αυτό η CONAIE, η Συνομοσπονδία των Ιθαγενικών Λαών του Εκουαδόρ, κάλεσε σε καταλήψεις των Λαϊκών Κοινοβουλίων στις επαρχίες. Στις 11 και 12 Ιανουαρίου η CONAIE πραγματοποίησε έκτακτη συνέλευση όπου εκτός των άλλων εξετάστηκαν και οι προτάσεις του Κινήματος Πατσάκουτί-Νέα Χώρα, του Ενιαίου Μετώπου των Εργαζομένων, των οργανώσεων μελών της Αγροτικής Κοινωνικής Ασφάλειας και της Συντονιστικής των Κοινωνικών Κινήματων, να θέσουν όλοι μαζί τις βάσεις για μια νέα Ιθαγενική και Λαϊκή Εξέγερση και μια Εθνική Απεργία. Ο στόχος τους θα είναι να απαιτήσουν να σταματήσει άμεσα η δολαριοποίηση και οι ιδιωτικοποιήσεις (πρόκειται να ιδιωτικοποιηθούν οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας), να μη γίνει επαναδιαπραγμάτευση του χρέους και να απορριφθεί η συμμετοχή της χώρας στο Σχέδιο Κολομβία και την ALCA. Μάλιστα, το τελευταίο, την ώρα που ο πρόεδρος Νομπόα επιλέγει να επιταχύνει τη διαδικασία ένταξης του Εκουαδόρ στην αμερικανική οικονομική ολοκλήρωση -ελπίζει μάλιστα ότι η κυβέρνησή του θα είναι η πρώτη που θα πάρει την προεδρία της ALCA-, και για τον λόγο αυτό στέλνει τον υπουργό Εξωτερικών Χάινς Μέλερ στο Μεξικό για να συζητήσει με τον ομόλογό του Χόρχε Καστανιέδα την προοπτική υπογραφής Διμερούς Συμφώνου Ελευθέρου Εμπορίου.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Δολοφονούν δημάρχους του Κόμματος Εργαζομένων (PT)

Μερικούς μήνες πριν από τις προεδρικές εκλογές στη Βραζιλία, το θερμόμετρο της πολιτικής βίας ανεβαίνει επικίνδυνα. Η δολοφονία του Σέλο Ντανιέλ, δημάρχου και μέλους του Κόμματος Εργαζομένων (PT), αλλά και η απόπειρα απαγωγής στελέχους του Κινήματος των Χωρίς Γη (MST), συγκλόνισαν τη χώρα. Ο Σέλο Ντανιέλ, καθηγητής πανεπιστημίου, ήταν συντονιστής του προεδρικού προγράμματος και «δεξί χέρι» του Λουίς Ιγνάσιο Λούλα ντα Σίλβα, υποψήφιου του PT, που θεωρείται ότι έχει πολλές ελπίδες εκλογής.

Αυτά τα τελευταία πολιτικά εγκλήματα αποδίδονται στη μυστηριώδη ομάδα FARB (Fuerza Armada Revolucionaria Brasileira = Βραζιλιάνικη Επαναστατική Ένοπλη Δύναμη). Πρόκειται όπως υποθέτουν στη Βραζιλία για δεξιά ή ακροδεξιά οργάνωση. Άλλωστε τελευταία στη Βραζιλία η ακροδεξιά σηκώνει κεφάλι, αν κρίνουμε από τις δηλώσεις της υποψήφιας προέδρου του Φιλελεύθερου Μετώπου, Ροζάνα Σάρνεί, η οποία ούτε λίγο ούτε πολύ είπε: «Το PT είναι Ταλιμπάν, κι εμείς πρέπει να βομβαρδίσουμε την Καμπούλ».

Πηγή: *Rebellion* (<http://www.rebellion.org>)

ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ

Οι διαδηλωτές βάδισαν στην Πούντα ντελ Έστε

Αν και οι παραδοσιακοί Αργεντινοί τουρίστες είναι μάλλον λίγοι εξαιτίας της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα τους, η Πούντα ντελ Έστε παραμένει το παραδοσιακό θέρετρο της Ουρουγουάης. Την ηρεμία του «χάλασαν» οι φωνές των διαδηλωτών εργαζομένων που στις 12 Ιανουαρίου συμμετείχαν κατά χιλιάδες στις κινητοποιήσεις που οργάνωσε η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων, PIT-CNT. Για τις 24 Ιανουαρίου, η Γενική Συνομοσπονδία κάλεσε σε γενική απεργία, και όλα δείχνουν ότι ο απόηχος της εξέγερσης από τη διπλανή Αργεντινή επηρεάζει ισχυρά τις εξελίξεις στο κίνημα της Ουρουγουάης. Της χώρας με τα 3 περίπου εκατ. κατοίκους, με 35% ανεργία στους νέους κάτω των 25 ετών, που έχει οδηγήσει την τελευταία περίοδο πάνω από 70.000 εργαζόμενους στη μετανάστευση.

Πηγή: *Rebellion* (<http://www.rebellion.org>)

ΑϊΤΗ Πολιτική αστάθεια

Παρότι δεν είναι νέο το φαινόμενο για την Αϊτή, φαίνεται πως παίρνει ολοένα και πιο κρίσιμες διαστάσεις. Το τελευταίο κεντρικό επεισόδιο ήταν η επίθεση, στις 17 Δεκεμβρίου 2001, κατά του Εθνικού Μεγάρου του Πουέρτο Πρίνσιπε, της επίσημης έδρας δηλαδή του προέδρου της Αϊτής Ζαν Μπερτράν Αριστίντ. Η κυβέρνηση υπέδειξε ως υπεύθυνο για την επίθεση, που θεωρήθηκε μέρος ενός πραξικοπήματος για την ανατροπή του Αριστίντ, τον πρώην αστυνομικό επιθεωρητή Γκούι Φιλίπε. Από τη μεριά της η αντιπολίτευση ισχυρίστηκε ότι επρόκειτο για κυβερνητικούς χειρισμούς που απέβλεπαν στην ένταση της καταστολής κάθε μορφής ελευθερίας στο νησί.

Είναι αλήθεια ότι από την επάνοδο του Αριστίντ στην εξουσία, εκείνο που χαρακτηρίζει τη διακυβέρνησή του είναι το σύνθημα «Ανοχή Μηδέν» (ο Αριστίντ το 1990

εξελέγη πρώτος πρόεδρος μετά τη στυγνή δικτατορία του Ντιβαλιέ με ποσοστό 67%, ανατράπηκε το 1991 από στρατιωτικό πραξικόπημα, και επιβλήθηκε ξανά στην εξουσία το 1994 από τον βορειοαμερικανικό στρατό που έκανε για τον λόγο αυτό απόβαση στην Αϊτή. Νίκησε στις προεδρικές εκλογές του Οκτωβρίου 2000 των οποίων το αδιάβλητο αμφισβητήθηκε και από τον Φεβρουάριο του 2001 είναι και πάλι εκλεγμένος πρόεδρος της Αϊτής). Μέλη της αντιπολίτευσης, δημοσιογράφοι και απλοί πολίτες πέφτουν θύματα δολοφονιών ή επιθέσεων της αστυνομίας ενάντια σε κινητοποιήσεις, όπως είχε γίνει τον Νοέμβριο του 2001.

Πάντως μετά τις 17 Δεκεμβρίου, η απάντηση των μελών του κυβερνητικού κόμματος και των οπαδών του Αριστίντ εκδηλώθηκε με επιθέσεις στα κόμματα της αντιπολίτευσης. Έκαψαν τα γραφεία της «Δημοκρατικής Συμπαρατάξης» και τα σπίτια των δυο ηγετών της. Έκαναν το ίδιο και στην έδρα του «Αγροτικού Κινήματος Παπάγιε» και του «Φόρουμ Διαλόγου». Απειλήσαν ραδιοφωνικούς σταθμούς και πραγματοποίησαν διαδηλώσεις στους δρόμους του Πουέρτο Πρίνσιπε με σύνθημα «Αριστίντ ή θάνατος». Ανάλογες επιθέσεις σε γραφεία των κομμάτων της αντιπολίτευσης έγιναν και σε άλλες πόλεις της Αϊτής.

Είναι τέτοια η πολιτική αστάθεια, που λέγεται ότι οι Κολομβιανοί έμποροι ναρκωτικών έχουν πάψει να χρησιμοποιούν την Αϊτή ως κύρια γέφυρα για τη διοχέτευση των ναρκωτικών προς τις ΗΠΑ. Αν σε όλα αυτά προσθέσουμε τη δραματική κοινωνική κατάσταση στην οποία ζει ο πληθυσμός –η Αϊτή είναι η πιο φτωχή χώρα της αμερικανικής ηπείρου, ο μισός πληθυσμός της είναι αναλφάβητος, ενώ έχει και σοβαρό πρόβλημα με το Αids– προκύπτει το ερώτημα ως πότε θα συνεχιστεί η πολιτική αστάθεια και, αν η κατάσταση χειροτερεύσει, ποιος θα δώσει την πολιτική λύση.

Πηγές: La Insignia (<http://www.lainsignia.org>),
La Jornada (<http://www.jornada.unam.mx>),
Servicio Informativo «Alai-amlatina» (<http://alainet.org>)

ΒΟΛΙΒΙΑ Οι κοκαλέρος εξεγείρονται

Οι εικόνες των Βολιβιανών καλλιεργητών κόκας που συγκρούονται με την αστυνομία και στήνουν μπλόκα στους δρόμους, έφτασαν στις οθόνες των τηλεοράσεών μας. Η Κοτσαμπάμπα είναι και πάλι στο προσκήνιο της Βολιβίας, όμως αυτή τη φορά οι αγρότες ετοιμάζονται για γενική απεργία και δηλώνουν αποφασισμένοι να υπερασπίσουν τις νόμιμες αγορές κόκας, όπως αυτή του Ελ Τσαπάρε, την οποία έκλεισε η κυβέρνηση, αφού είναι το μοναδικό μέσο που έχουν για να επιβιώσουν. Με την ίδια μαχητικότητα καταγγέλλουν τον αποκλεισμό του ηγέτη τους Έβο Μοράλες από το κοινοβούλιο, λόγω του ότι κατηγορήθηκε για τα βίαια επεισόδια που έγιναν στα μέσα του περασμένου Ιανουαρίου στη Σακάμπα, που στοίχισαν 7 νεκρούς, 3 αγρότες και 4 ένστολους.

Είναι βέβαιο ότι η κατάσταση στη Βολιβία έχει αρκετά κοινά γνωρίσματα με εκείνη στην Κολομβία. Στο σημείο που και στις δύο χώρες υποτίθεται ότι οι κυβερνήσεις διαχειρίζονται σχέδια εξάλειψης της καλλιέργειας ναρκωτικών, την ώρα που έχει αποδειχθεί ότι ελάχιστα ποσά δίνονται για εναλλακτικές καλλιέργειες που θα εξασφάλιζαν τον αγροτικό πληθυσμό. Στην Κολομβία, τεράστια ποσά του Σχεδίου Κολομβία διατίθενται για εξοπλιστικά προγράμματα που στρέφονται ενάντια στα αντάρτικα. Τώρα ήρθε η ώρα να αποκαλυφθεί από τον Έβο Μοράλες ότι και στη Βολιβία είναι σε εξέλιξη ένα ανάλογο σχέδιο, το Σχέδιο Αξιοπρέπεια, ένα σχέδιο πολέμου, που κύριος στόχος του είναι η απομάκρυνση των αγροτών από το Τσαπάρε, ζώνη πλούσια σε πετρέλαιο. Και όλα αυτά με το πρόσχημα της πάταξης της καλλιέργειας κόκας και του εμπορίου ναρκωτικών.

Πηγή: Rebellion
(<http://www.rebellion.org/>),
Granma Digital
(<http://www.granma.cu>)

ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ

«Εξαφάνιση» αγωνιστών του Patria Libre

Ο Χουάν Αρόμ, ηγέτης του επαναστατικού αντιστασιακού κινήματος PATRIA LIBRE, και ο Ανούσιο Μαρτί (φωτογραφία πάνω), δημοσιογράφος και μέλος του κινήματος, έπεσαν θύματα απαγωγής στις 24 Ιανουαρίου και στη συνέχεια τα ίχνη τους χάθηκαν. Οι δύο αγωνιστές είχαν κατηγορηθεί χωρίς αποδείξεις ως ηθικοί αυτουργοί για την απαγωγή της Μαρίας Έντιθ Μπορντόν, νύμφης του Έντσο Ντεμπερνάντι, υπουργού Οικονομικών της δικτατορίας του Στρέσενερ, που είναι ένας από τους λεγόμενους βαρόνους της ΙΤΑΪΠΙΝ, (υδροηλεκτρικής επιχείρησης με συμμετοχή κεφαλαίων της Παραγουάης και της Βραζιλίας, της μεγαλύτερης του είδους στον κόσμο). Η Μαρία Έντιθ αφέθηκε ελεύθερη σώα και αβλαβής δύο μήνες μετά την απαγωγή της. Οι κατηγορίες κατά των στελεχών του PATRIA LIBRE διανθίστηκαν και με εμπλοκή των κολομβιανών FARC, που μέλη τους ήρθαν, υποτίθεται, στην Παραγουάη για να εκπαιδεύσουν τους μελλοντικούς απαγωγείς.

Τελικά, οι δύο ακτιβιστές βρέθηκαν, με εμφανή σημάδια βασανιστηρίων στο σώμα τους, και κατήγγειλαν ότι βασανίστηκαν για να παραδεχθούν την απαγωγή. Την υπόθεση ανέλαβε η δικαιοσύνη, ενώ το σκάνδαλο οδήγησε σε παραίτηση του Υπουργού Εσωτερικών.

Το γεγονός αυτό φαίνεται ότι δεν είναι ένα μεμονωμένο επεισόδιο, αλλά μέρος μιας νέας επίθεσης που είναι σε εξέλιξη στη Λατινική Αμερική ενάντια σε όσους αντιστέκονται στον νεοφιλελευθερισμό και στα σχέδια των ΗΠΑ για την ήπειρο.

Πηγή: Rebellion (<http://www.rebellion.org/>),
BBC World

Cacerolazo* και στην Ασουνσιόν

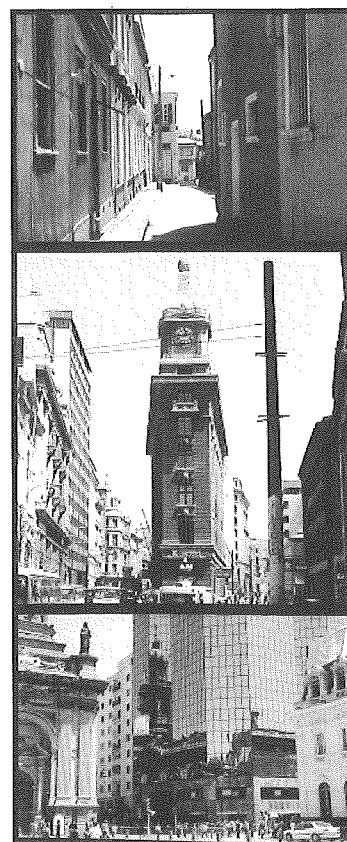
Στις 8 Ιανουαρίου, στην Ασουνσιόν, οι διαδηλώσεις υπό τον ήχο της κατασρόλας κατευθύνθηκαν στο κυβερνητικό μέγαρο απαιτώντας μέτρα ενάντια στη φτώχεια που ταλαιπωρεί το 70% του πληθυσμού, και λύσεις για τα προβλήματα της διατροφής, της υγείας και της εκπαίδευσης.

Cacerolazo: διαδηλώσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες χτυπούν αδιάκοπα κατασρόλες, τύμπανα και σφυρίχτρες δημιουργώντας εκκωφαντικό θόρυβο και ατμόσφαιρα γιορτής. Μετά την πρόσφατη εξέγερση στην Αργεντινή το cacerolazo, ως τρόπος διαδήλωσης, εξαπλώνεται και σε άλλες χώρες της Λατ. Αμερικής.

Πηγή: Rebellion (<http://www.rebellion.org/>)

ΧΙΛΗ

Τον Δεκέμβριο του 2001 πραγματοποιήθηκαν στη Χιλή εκλογές για τους βουλευτές και τα μέλη της Γερουσίας. Οι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους ήταν 8.075.446. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, πρώτο κόμμα αναδείχτηκε ο Συνασπισμός για τη Δημοκρατία, το κόμμα του νυν προέδρου Ρικάρντο Λάγος, με 36,2% ή 2.925.800 ψήφους. Δεύτερο κόμμα, η δεξιά Συμμαχία για τη Χιλή, με 33,4% ή 2.703.701 ψήφους, που αύξησε κατά 8% τη δύναμή της σε σχέση με τις εκλογές του 1997. Το Κομμουνιστικό Κόμμα με ποσοστό 3,9% ή 318.638 ψήφους έμεινε εκτός Βουλής και Γερουσίας. Ποσοστά της τάξης του 1% (διάφοροι ανεξάρτητοι) ή γύρω από αυτό (Ανθρωπιστικό Κόμμα με 0,8%, Φιλελεύθερο Κόμμα με 0,04%) μπορούν να θεωρηθούν συνηθισμένα φαινόμενα σε κάθε εκλογική μάχη όπου γης. Εκείνο όμως που έχει ξεχωριστή σημασία και θυμίζει τις εκλογές του Οκτωβρίου στην Αργεντινή, είναι τα υψηλά ποσοστά αποχής, λευκού και ά-

Μετά τις εκλογές του Δεκεμβρίου

κυρου. Έτσι, η αποχή έλαβε... 13,4%, το άκυρο 8% και το λευκό 3%, ένα σύνολο μεικτής(!) ψήφου δυσαρέσκειας, 24,4%.

Έτσι, στις εκλογές του Δεκεμβρίου στη Χιλή, τα πραγματικά πολιτικά μεγέθη που αναδείχθηκαν ήταν: πρώτον, η άνοδος της Δεξιάς και –εντός της Συμμαχίας για τη Χιλή– η ισχυροποίηση της πιο καθαρόαιμης, αντιδραστικής, πινοσσετικής δεξιάς, της Ανεξάρτητης Δημοκρατικής Ένωσης. Δεύτερον, η κοινωνική δυσαρέσκεια που αναζητά διέξοδο. Ωστόσο, τα κόμματα φαίνεται να διατηρούν τα αντανakλαστικά του παρελθόντος, αν κρίνουμε από την αντίδραση του Κομμουνιστικού Κόμματος που έσπευσε να υπογράψει συμφωνία με το κόμμα του προέδρου Ρικάρντο Λάγος για να φράξουν το δρόμο στη Δεξιά... Βέβαια, ο Λάγος υποστήριξε εξαρχής ένα καθαρά νεοφιλελεύθερο πρόγραμμα και πριν τις εκλογές ήταν η αστυνομία του που οργάνωνε τις επιθέσεις στα γραφεία του ΚΚ και συνέλαμβανε τη γραμματέα του. Επιπλέον είναι ο συνεργάτης τού Μπους, που αυτόν τον καιρό μοχθεί για μια εσπευσμένη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου των ΗΠΑ με τη Χιλή, η οποία, όπως λένε οι επιτελείς του, θα λειτουργήσει σαν τραμπολίνο που θα εκτινάξει την ALCA πάνω από την αμερικανική ήπειρο.

Κατά τα άλλα, με αυτά τα πολιτικά δεδομένα είναι ένα ζήτημα τι θα απογίνει με την τεράστια εκκρεμότητα της αλλαγής του Συντάγματος του 1980, που είχε εξασφαλίσει το ομαλό πέρασμα από τη στρατιωτική στην πολιτική δικτατορία.

Πηγές:

La Jornada (<http://www.jornada.unam.mx>),

La insignia (<http://www.lainsignia.org>)

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΟΝ ΛΑΟ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ

Για τη λαϊκή εξέγερση που συγκλόνισε τους πάντες, τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ σε συνεργασία με άλλες οργανώσεις και έντυπα εκφράσανε ενεργά την αλληλεγγύη τους.

- Έτσι, στις 24 Δεκεμβρίου συμμετείχαμε στη συγκέντρωση αλληλεγγύης έξω από την πρεσβεία της Αργεντινής στην Αθήνα και στις 5 Φεβρουαρίου στην πορεία που έγινε από τα Προπύλαια προς την πρεσβεία.
- Στις 10 Ιανουαρίου, τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ, η εφημερίδα

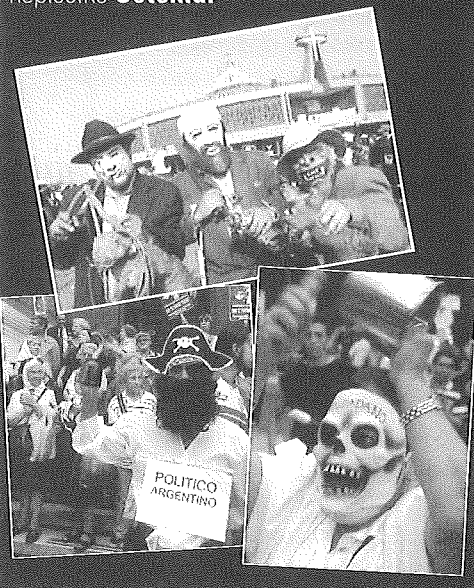
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Σε εκδήλωση που διοργάνωσαν τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ για τη μουσική της Λατινικής Αμερικής, στο Στέκι Μεταναστών (Βαλτετσίου 35) μίλησε η Μάρτα Μορελεόν. Στην εκδήλωση η Μάρτα Μορελεόν και οι συνεργάτες της παρουσίασαν γνωστά αλλά και άγνωστα μουσικά όργανα των χωρών της Λατινικής Αμερικής, και φυσικά η Μάρτα τραγούδησε με τον ξεχωριστό δικό της τρόπο αγαπημένα σε όλους λατινοαμερικάνικα τραγούδια του έρωτα και της επανάστασης.

ΤΑ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

12/3 ΣΤΟ ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ διοργανώνουν εκδήλωση-συζήτηση για **Τα καρναβάλια στη Λατινική Αμερική**. Η εκδήλωση θα γίνει την Τρίτη 12 Μαρτίου στις 8.30 μ.μ. στο Στέκι Μεταναστών (Βαλτετσίου 35) και το θέμα θα παρουσιάσει ο **Σταύρος Σταυρίδης** από το περιοδικό **Ουτοπία**.

«ΑΡΙΣΤΕΡΑ!» και η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΡΑΣΗ διοργάνωσαν στο Αμφιθέατρο Γκίνη του Πολυτεχνείου Αθηνών εκδήλωση αλληλεγγύης στον εξεγερμένο λαό της Αργεντινής. Στο κατάμεστο από κόσμο αμφιθέατρο, εκπρόσωποι των διοργανωτών της εκδήλωσης αναφέρθηκαν με στοιχεία και τεκμήρια στην κρίση του νεοφιλελεύθερου οικονομικού μοντέλου, στις αντιστάσεις και τις εξεγέρσεις που προκαλεί η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, στην εξέλιξη των κοινωνικών αγώνων στην Αργεντινή που οδήγησαν στην εξέγερση του Δεκέμβρη.

- Στις 25 Ιανουαρίου, τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ συμμετείχαν με κεντρική παρέμβασή τους σε ανάλογη εκδήλωση αλληλεγγύης που οργανώθηκε από τη ΔΙΕΘΝΗ ΔΡΑΣΗ στη Θεσσαλονίκη.
- Στην Αργεντινή αλλά και γενικότερα στα κοινωνικά κινήματα της Λατινικής Αμερικής ήταν αφιερωμένη η εκδήλωση της Κίνησης Αλληλεγγύης στον αγώνα των Ζαπατίστας, που πραγματοποιήθηκε στις 9 Φεβρουαρίου, στην Καλαμάτα, με εισηγήσεις μελών των ΣΗΜΑΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ.

Εδώ και 4 μήνες το «Σποράκι του Ήλιου» έχει αρχίσει, στον δήμο Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν, να μεγαλώνει. Οι 4 πρώτες Ομάδες Αλληλεγγύης έχουν βρεθεί εκεί και έχουν συμβάλει με την παρουσία και την εργασία, του καθενός ξεχωριστά, να αρχίσει το όνειρο τόσο των Ζαπατίστας όσο και των μελών της επιτροπής να γίνεται πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα γεμάτη με δυσκολίες και προβλήματα στην υλοποίησή της από τη μια, αλλά και γεμάτη εμπειρίες θετικές στη συνάντηση δύο «πολιτισμών» από την άλλη. Το ξέραμε από την αρχή πως «γέφυρες» όπως αυτή φτιάχνονται με πολύ κόπο και χρόνο «χαμένο» (όπως θα σκέπτονται ίσως πολλοί), αλλά είναι αυτές οι διαδικασίες που βοηθούν την αλληλεγγύη να ανθίσει.

Στο ξεκίνημα αυτής της προσπάθειας, στο τελικό πλέον στάδιο της εφαρμογής των σχεδίων, υπήρχαν πάρα πολλά προβλήματα που ζητούσαν απάντηση ώστε να είναι δυνατή η κατασκευή. Η κοινότητα όπου κτίζεται το κέντρο επιμόρφωσης δασκάλων είναι μέσα στη ζούγκλα της Λακαντόνα, οπότε είναι κατ' αρχήν πολύ δύσκολο τόσο για τους ανθρώπους των μπριγάνων όσο και για τα υλικά να φτάσουν εκεί. Η προσπάθεια που καταβάλλουν τόσο η *Enlace Civil* όσο και οι *compras* της κοινότητας, για την καλύτερη οργάνωση αυτού του προβλήματος, είναι εκπληκτική. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι κοινότητες των Ζαπατίστας ζουν, αυτή την περίοδο, σε ένα εντεινόμενο κλίμα παρενοχλήσεων από τις κυβερνήσεις (κεντρική και πολιτειακή), καθώς τα προγράμματα «ανάπτυξης» που προωθούν αυτές δεν έχουν καμιά διάθεση να λάβουν υπ' όψιν τους την ύπαρξη των Ζαπατίστας και πολύ περισσότερο τα αιτήματα που αυτοί διεκδικούν. Το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά (όπως έχουν ήδη αναφερθεί τα «Σήματα Καπνού» τεύχος 8) πιέζει για μια λύση στην περιοχή της Τσιάπας χωρίς Αξιοπρέπεια, απαιτεί ουσιαστικά μια λύση που θα οδηγήσει τους ιθαγενείς σε μια ζωή ξανά στο περιθώριο, κάτω ακόμα και από τα όρια της επιβίωσης. Η μεγάλη πορεία, που έκαναν οι Ζαπατίστας τον περασμένο Φλεβάρη μέχρι την Πόλη του Μεξικού, δεν κατάφερε να δώσει την ανάσα, που χρειαζόνταν οι κοινότητες, ώστε να προχωρήσουν πιο άνετα τα προγράμματα της αυτονομίας τους. Ο αγώνας τους, μετά από την πορεία, παραμένει το ίδιο, αν όχι περισσότερο, δύσκολος. Πρέπει ακόμα να καταλάβουμε την ανισότητα που δημιουργείται, καθώς απέναντι στα δισεκατομμύρια δολάρια που έχουν στη διάθεση τους οι κυβερνήσεις για να υλοποιή-

ΤΣΙΑΠΑΣ

Το Σχολείο

σουν τα «αναπτυξιακά σχέδια» των πολυεθνικών στην περιοχή, οι κοινότητες μπορούν να στηρίξουν τα δικά τους προγράμματα με τη βοήθεια των διεθνών ομάδων αλληλεγγύης (όπως η ελληνική) και όσων χιλιάδων πέσος μπορούν αυτές να μαζέψουν.

Οι ομάδες λοιπόν που άρχισαν να επισκέπτονται την κοινότητα του δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν, έγιναν μάρτυρες αυτής της κατάστασης. Βίωσαμε τις δυσκολίες, ο καθένας με τη δικιά του αντίληψη για τον αγώνα των Ζαπατίστας. Είδαμε από κοντά τα προβλήματα που προκύπτουν όταν, με ελάχιστα μέσα, δοκιμάζεται να οργανωθεί ένας άλλος κόσμος. Κανείς μας δεν ισχυρίζεται πως ο αγώνας των Ζαπατίστας έχει φτάσει στην πραγματοποίηση μιας κοινωνικής οργάνωσης όπου όλα τα ζητήματα, που μια αριστερή αντίληψη θεωρεί αιτούμενα, έχουν λυθεί. Μπορούμε όμως να αναγνωρίσουμε τη διάθεση των κοινοτήτων αυτών, μέσα από τον αγώνα που κάνουν, να βάλουν τις βάσεις εκείνες που σιγά-σιγά θα κάνουν ώριμες τις συνθήκες ώστε η νέα κοινωνική οργάνωση που θα ξεπηδήσει να τα έχει λυμένα. Είναι μια διαδικασία δύσκολη που σκοντάφτει αρκετές φορές και στην ίδια τη συντηρητικότητα που οι ίδιοι οι *compras* κουβαλούν, και δεν είναι εύκολο από τη μια μέρα στην άλλη να αλλάξουν, επειδή ο αγώνας τους αυτό επιβάλλει. Η ζωή στην κοινότητα μαζί με αυτούς τους ανθρώπους, που έχουν εντάξει όλη την καθημερινότητά τους στον αγώνα για ένα νέο κόσμο μάς κάνει κοινωνούς σε μια διαδικασία που έχουμε ίσως ξεχά-

της Αλληλεγγύης ΚΤΙΖΕΤΑΙ!

σει. Η εξέγερση είναι εκεί ακριβώς, μέσα στις κοινότητες, σε μια καθημερινότητα που με τα ελάχιστα διεδίκει το αδύνατο, χωρίς τον μύθο της «τέλειας επανάστασης», χωρίς την ωραιοποίηση που απορρέει από το «φωτεινό παράδειγμα», αλλά αντιθέτως με τις αδυναμίες που έχουν οι ίδιοι οι άνθρωποι στην υλοποίηση τέτοιων στόχων.

Η ίδια η αντίληψη τους για την παιδεία των παιδιών τους στα δικά τους «σχολεία» είναι ήδη μια βάση προβληματισμού. Δεν είναι ούτε οι αίθουσες ούτε οι δάσκαλοι αυτοί που εγγυώνται την επιτυχία της, αλλά η διαδικασία μέσα στην οποία γίνεται. Ο δήμος, στα κείμενα που δημοσιεύει, χαρακτηριστικά λέει πως δεν είναι οι χώροι που τους λείπουν για να εφαρμόσουν το εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα, αλλά οι άνθρωποι που θα ξέρουν πώς να το λειτουργήσουν σωστά βασισμένο στα 13 αιτήματα που έχουν θέσει από την πρώτη τους διακήρυξη. Τα παιδιά τους θέλουν μεν να μαθαίνουν στον «κλειστό» χώρο του σχολείου αλλά κυρίως τους ενδιαφέρει να μαθαίνουν μέσα από τη ζωή στην κοινότητα. Οι δάσκαλοι (*promotores de educación*) δεν συμβάλλουν σε αυτή τη διαδικασία επειδή οι ίδιοι είναι άρτια εκπαιδευμένοι πάνω στο γνωστικό αντικείμενο που καλούνται να διδάξουν, αλλά επειδή είναι ικανοί να λειτουργήσουν ως «αγωγοί» της διαδικασίας αυτής. Το «κέντρο επιμόρφωσης», στο οποίο βοηθούμε ως ελληνική ομάδα αλληλεγγύης, υλοποιείται ώστε ακριβώς να υπηρετεί τον σκοπό αυτό.

Όσον αφορά το ίδιο το έργο της κατασκευής του «Κέντρου Επιμόρφωσης»

η δουλειά προχωρά σχετικά αργά καθώς, όπως προαναφέρθηκε, τα προβλήματα της μεταφοράς των υλικών δεν έχουν λυθεί ικανοποιητικά ακόμα, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται. Όλες οι εργασίες από την άλλη γίνονται ουσιαστικά χειρωνακτικά, οπότε παίρνουν πολύ χρόνο. Όμως παρ' όλες τις αντικειμενικές δυσκολίες το έργο υλοποιείται βάσει των αρχικών σχεδίων επειδή οι ίδιοι, μετά από απόφαση του δήμου, έκαναν κτήμα τους τα σχέδια αυτά. Με τον δικό τους τρόπο κατάλαβαν πως αυτά τα σχέδια ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις τους και γι' αυτό ενδιαφέρονται να τα υλοποιήσουν. Βέβαια, σε διάφορες λεπτομέρειες της κατασκευής, η δικιά τους εμπειρία στον τρόπο που έχουν συνηθίσει να κτίζουν βελτίωσε τα αρχικά σχέδια. Αυτό, ως ενεργό κομμάτι του «συμμετοχικού σχεδιασμού», λειτούργησε με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρξει μια ακόμα γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των ελληνικών Ομάδων Αλληλεγγύης και των *comras*, σε μια προσπάθεια οι μεν να καταλάβουν τον τρόπο σκέψης των δε. Είναι κατά τη γνώμη μου μια από τις σημαντικές παρακαταθήκες. Το αποτέλεσμα όλης αυτής της διαδικασίας διαφαίνεται να είναι ένα έργο που θα έχει παραχθεί μέσα από την ουσιαστική συμμετοχή και αλληλεπίδραση και των δύο μερών ισότιμα, στο μέτρο του δυνατού βέβαια. Η γνώση που κουβαλούν οι «επιβλέποντες σύμβουλοι μηχανικοί» μερικές φορές λειτουργεί εξουσιαστικά στη γνώμη που έχουν οι ίδιοι οι *comras* για την κατασκευή του έργου. Αυτό είναι ένα πρόβλημα που, αν τα καταφέρουμε, θα λυθεί μέσα από τη διαδικασία της κατασκευής και θα πλουτίσει τις αναζητήσεις μας και στο πεδίο αυτό.

Τέλος, πιστεύω πως είναι αρκετά σημαντικό να αναφερθεί εδώ και η ίδια η εμπειρία της εσωτερικής ζωής των ομάδων αλληλεγγύης. 4-6 άτομα κάθε μήνα βάζουν τον εαυτό τους μπροστά στη δυσκολία να ζήσουν σε ένα δύσκολο περιβάλλον (λίγη τροφή, δυσκολία στην επικοινωνία με τον έξω κόσμο) συνεργαζόμενοι σε ένα κοινό στόχο, την οικοδόμηση του «κέντρου επιμόρφωσης». Αυτοί οι άνθρωποι, που διαφορετικοί λόγοι τους οδήγησαν εκεί, προσπαθούν, όχι πάντα χωρίς προβλήματα, να ενώσουν τα διαφορετικά όνειρά τους στην κοινή προσπάθεια να μεγαλώσει το «Σποράκι του Ήλιου».

ΟΧΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΟΣΟΙ ΑΝΤΙΣΤΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

Από το 1996, όταν οι Ζαπατίστας οργάνωσαν στην Τσιάπας την Πρώτη Διηπειρωτική Συνάντηση ενάντια στον Νεοφιλελευθερισμό για την Ανθρωπότητα, μέχρι σήμερα, αναπτύχθηκε διεθνώς το κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης.

Δίπλα, μάλιστα, στις δυναμικές διεθνείς κινητοποιήσεις προστέθηκε η δυνατότητα κινήματα, πολιτικές οργανώσεις και διανοούμενοι να ανταλλάσουν εμπειρίες και απόψεις, σε ένα διεθνές φόρουμ όπως αυτό του Πόρτο Αλέγκρε, γεγονός που χαιρέτιστηκε και δικαιολογημένα γέννησε πολλές ελπίδες.

Ωστόσο, η δεύτερη συνάντηση του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ μας επεφύλασσε δυσάρεστες εκπλήξεις. Η Οργανωτική Επιτροπή του Φόρουμ απέκλεισε από τις κεντρικές συνεδρίες βασικές οργανώσεις και τις κολομβιανές FARC-EP, με το επιχείρημα ότι «δεν γίνονται δεκτές ένοπλες ομάδες». Για να ενισχύσει τη θέση της, η Οργανωτική Επιτροπή δήλωσε ότι την ίδια μεταχείριση θα είχαν και οι Ζαπατίστας αν ζητούσαν να συμμετέχουν – κάτι το οποίο δεν συνέβη, όπως και πέρυσι στην πρώτη συνάντηση του Φόρουμ.

Τον αποκλεισμό επιβεβαίωσε με δημόσια καταγγελία της η Εύα Ντε Μποναφίνι, από τις «Μητέρες της Πλατείας 1ης Μαΐου» της Αργεντινής. Προσθέτοντας ότι η στάση της Οργανωτικής Επιτροπής ήταν το λιγότερο άστοχη και απέναντι στις «Μητέρες». Ενώ είχαν προσκληθεί στο Πόρτο Αλέγκρε από το Κίνημα Ακτιμώνων της Βραζιλίας, χρειάστηκαν πολλές πιέσεις για να γίνουν «επίσημα» δεκτές στο Φόρουμ.

Αποδοκιμάζουμε τους αποκλεισμούς αυτούς που, εκτός των άλλων, υπονομεύουν την εμβέλεια και την απήχηση του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ και των ντοκουμέντων στα οποία κατέληξε.

Πιστεύουμε ότι δεν είναι δυνατόν το κίνημα ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, που εμπνέεται από τη ζαπατιστική εξέγερση, από το σύνθημά της «ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΝΑ ΧΩΡΑΕΙ ΠΟΛΛΟΥΣ ΚΟΣΜΟΥΣ», να βάζει διαχωριστικές γραμμές μέσα σ' αυτούς που αγωνίζονται.

Αναρωτιόμαστε:

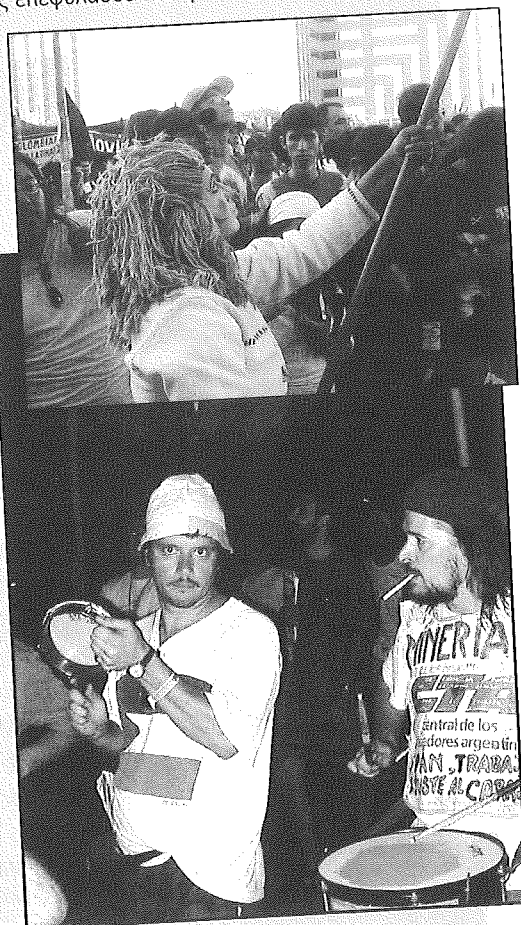
Πώς είναι δυνατόν το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ να καταγγέλλει στα ντοκουμέντα του τις επεμβάσεις των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική και το Σχέδιο Κολομβία, και να αποκλείει την ίδια ώρα το κολομβιανό αντάρτικο που εναντίον του στρέφεται κυρίως αυτό το σχέδιο; Ας συμπληρώσουμε εδώ ότι οι αντάρτες της Κολομβίας είναι και οι πιο σημαντικοί πολέμιοι του Σχεδίου Κολομβία στην πράξη.

Πώς είναι δυνατόν να επιφυλλάσσεται μια τέτοια στάση απέναντι στις FARC-EP και τους Ζαπατίστας, όταν μετά τις 11 Σεπτεμβρίου οι οργανώσεις αυτές βρέθηκαν στους καταλόγους των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ με τρομοκρατικές οργανώσεις;

Και τελικά, ποιοι και με ποιο δικαίωμα αποκαλούν «ένοπλες ομάδες» οργανώσεις που βρίσκονται επικεφαλής εξεγέρσεων και πολύχρονων κοινωνικών αγώνων, όπως οι Ζαπατίστας και οι FARC-EP, που έχουν σφραγίσει τη σύγχρονη ιστορία της Λατινικής Αμερικής και όχι μόνο;

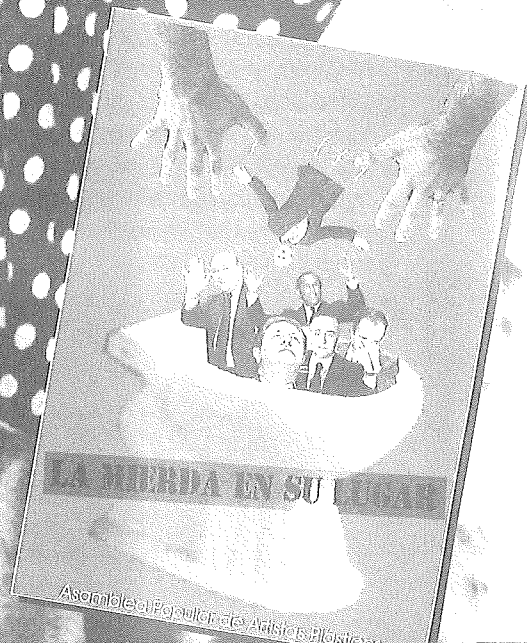
Θεωρούμε ότι οι συγκεκριμένοι αποκλεισμοί δεν είναι ένα απλό διαδικαστικό ζήτημα, αλλά ένα σοβαρό πολιτικό και ηθικό πρόβλημα για όλους όσοι επιθυμούν να μην χαθεί η σύνδεση του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ με τις ζωτανές δυνάμεις των κοινωνικών αγώνων και αντιστάσεων, και ως τέτοιο οφείλουμε να το αντιμετωπίσουμε.

ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ

Με 31 νεκρούς, εκατοντάδες τραυματίες και χιλιάδες συλλήψεις στο Μπουένος Άιρες και σε άλλες πόλεις της Αργεντινής, η εξέγερση που εκδηλώθηκε δυναμικά στις 19 Δεκεμβρίου του 2001, συνεχίζεται την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές και αποτελεί ήδη ένα ιστορικό γεγονός που, έτσι ή αλλιώς, θα καθορίσει το μέλλον της χώρας αλλά θα επηρεάσει και τα κινήματα όλων των χωρών της Λατινικής Αμερικής.

Στο εσωτερικό, οι πικετέρος συναντιούνται με τα κινήματα των ανέργων και τα μεσαία στρώματα σε κοινές κινητοποιήσεις ενάντια στο διεθνές κεφάλαιο, τις τράπεζες και τη χρεωκοπημένη ντόπια πολιτικο-οικονομική ελίτ. Όσοι είμαστε αλληλέγγυοι στους εξεγερμένους της Αργεντινής, θέλουμε να ελπίζουμε ότι θα κερδίσουν την κούρσα του χρόνου και θα μπορέσουν να μετατρέψουν την εξέγερσή τους σε ένα νέο πολιτικό δρόμο για τη χώρα τους.

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ
Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ**

«Να φύγουν όλοι.»

Η απόφαση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου να διακόψει τη χορήγηση των δόσεων του δανείου που περίμενε η Αργεντινή μπορεί να στάθηκε η αφορμή για να ξεσπάσει η εξέγερση, αλλά είναι απολύτως βέβαιο ότι ήταν μόνο η αφορμή. Η αναγκαιότητα της εξέγερσης ωριμάζε εδώ και πολλά χρόνια στη χώρα κάτω από τη δράση τριών παραγόντων:

- τις άλυτες κοινωνικές αντιθέσεις που παρόξυνε η νεοφιλελεύθερη πολιτική της δολαριοποίησης και του χρέους
- τη χρεωκοπία του αστικού πολιτικού κατεστημένου στο σύνολό του
- τη συσσώρευση αγωνιστικών εμπειριών στη διάρκεια όλης της δεκαετίας του '90, τις ανεπάρκειες του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος και της Αριστεράς, την εμφάνιση νέων κοινωνικών κινήματων.

Σήμερα, το οικονομικό αδιέξοδο, που συνοδεύεται από το αδιέξοδο του πολιτικού συστήματος, αποδεικνύει ότι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Αργεντινή δεν είναι πρόβλημα δημοσιονομικής διαχείρισης, αλλά συνολικό κοινωνικο-πολιτικό πρόβλημα. Σ' αυτό ή θα δώσει λύση ο αγώνας των εκμεταλλεζόμενων ή αλλιώς ο φαύλος κύκλος της οικονομίας θα επαναληφθεί με διάφορες μορφές, με λιγότερο ή περισσότερο πληθωρισμό, με λιγότερη ή περισσότερη παρέμβαση του ΔΝΤ και του πολυεθνικού κεφαλαίου κ.λπ.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά

Η οικονομία από τη σκοπιά των «κάτω»

Τα στοιχεία των 30 τελευταίων χρόνων δείχνουν ότι μια μακρόχρονη διαδικασία παρακμής οδήγησε, κάτω από τις νεοφιλελεύθερες επιταγές του ΔΝΤ στη δεκαετία του '90, στην εγκατάσταση ενός «συστήματος φτώχειας», που βασικό του χαρακτηριστικό είναι η παρουσία μιας σταθερά αυξανόμενης μάζας κοινωνικά περιθωριοποιημένων από τη μια, και από την άλλη η συγκέντρωση του συνόλου σχεδόν του πλούτου στα χέρια της τοπικής οικονομικής ολιγαρχίας, των πολυεθνικών και των τραπεζών που λυμαίνονται τη χώρα. Η εξέλιξη των οικονομικών δεικτών δείχνει ότι η Αργεντινή από αυτή την άποψη είχε τη μεγαλύτερη χειροτέρευση από τις άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής.

Συγκεκριμένα, το 1975 στο 10% πιο φτωχό τμήμα του πληθυσμού αντιστοιχούσε το 3% του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν), ενώ το 2000 - το 1,4%. Στο 10% του πληθυσμού που βρίσκεται στην αμέσως ανώτερη οικονομική κλίμακα αντιστοιχούσε, το 1975, το 4,1% του ΑΕΠ και το 2000, το 2,5%. Τέλος, στο 10% πιο πλούσιο τμήμα του πληθυσμού το 1975 αντιστοιχούσε το 24% του ΑΕΠ και το 2000 - το 40%.

Η εξέλιξη αυτή αντιστοιχεί στη συνεχή μείωση των θέσεων εργασίας, σαν συνέπεια των ιδιωτικοποιήσεων αλλά και του ότι βασικές παραγωγικές μονάδες της Αργεντινής μείωσαν την παραγωγή τους ή έκλεισαν, καθώς με τη δολαριοποίηση τα προϊόντα της χώρας έγιναν ακριβά και μη ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές, άρα μειώθηκαν οι εξαγωγές. Έτσι στις αρχές του 21ου αιώνα η Αργεντινή έχει ποσοστό ανεργίας που επίσημα το εκτιμούν πάνω από 20%. Σε αυτό το

πλαίσιο, σημειώνεται μια συνεχής επέκταση της φτώχειας, που αφορά και εκείνους που εργάζονται ακόμη, αλλά και τα μεσαία στρώματα. Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι σε συνολικό πληθυσμό 37 εκατ., τα 14 εκατ. ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Από αυτούς 3.777.000 ζουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας. Από αυτούς που ζουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας, 2.048.000 ζουν με έσοδα λιγότερα από 1 δολάριο την ημέρα.

Η φτώχεια στα τέλη της δεκαετίας του '90 αναπτυσσόταν με άλματα. Στο Μπουένος Άιρες (10 εκατ. πληθυσμός), αυτοί που ζούσαν κάτω από το όριο της φτώχειας το 1994 αντιστοιχούσαν σε ποσοστό 19%, και μέσα σε τέσσερα χρόνια, το 1998, έφτασαν στο 26%.

Σε αυτά τα στοιχεία πρέπει να προσθέσουμε ότι το 55% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού δεν έχει κοινωνική ασφάλιση. Είναι 7.600.000 άτομα που δουλεύουν σε συνθήκες «μαύρης» εργασίας, ή θεωρούνται «ελεύθεροι επαγγελματίες». Τέλος, το 43% των εργαζομένων είναι υποχρεωμένοι να δουλεύουν τουλάχιστον 10 ώρες, ωράριο που θεωρείται φυσιολογικό, και φυσικά δεν παίρνουν καμιά απολύτως υπερωριακή αποζημίωση.

Αυτός ο οικονομικός πληθυσμός, η εργατική τά-

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Στις 16 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε στην Πλατεία Μαΐου Εθνική Συνέλευση των Πικετέρος και των Ανέργων με συμμετοχή των περισσότερων σχημάτων και οργανώσεων που συμμετείχαν στην εξέγερση.

Η Εθνική Συνέλευση αποφάσισε το παρακάτω πρόγραμμα κινητοποιήσεων:

18 Φεβρουαρίου: Μπλόκα διαρκείας στους εθνικούς δρόμους.

20 Φεβρουαρίου: Εθνική Ημέρα κινητοποιήσεων για τη συμπλήρωση 2 μηνών από την εξέγερση. Μπλόκα, εθνικό *cacerolazo*, λαϊκές συνελεύσεις και *interbarrial* (συνέλευση όλων των Συνοικιακών Επιτροπών των πικετέρος και των ανέργων) στην Πλατεία Μαΐου.

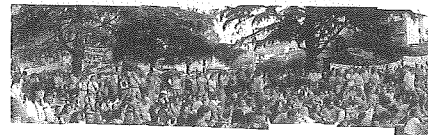
25 Φεβρουαρίου: Αποκλεισμός των πετρελαϊκών και γενικά των ιδιωτικοποιημένων εταιρειών.

2 Μαρτίου: Εθνική κινητοποίηση με αίτημα την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων.

4-8 Μαρτίου: Εθνική πορεία όλων των εργαζομένων προς την πρωτεύουσα στην οποία θα συντονιστούν οι λαϊκές συνελεύσεις.

2 Απριλίου: Νέα Εθνική Συνέλευση των εργαζομένων και των ανέργων.

Να μην μείνει κανείς!»

ξη και οι άλλοι εργαζόμενοι, στις συνθήκες αυτές παρήγαν το 2001 συνολικό προϊόν που, αν υπολογισθεί κατά κεφαλή, η αξία του ανέρχεται σε 8.000 δολάρια, την ώρα που το κόστος ζωής υπολογιζόταν σε 2.460 δολάρια ετησίως. Αυτό σημαίνει ότι κάτω από άλλες συνθήκες όλος ο πληθυσμός της Αργεντινής θα ζούσε άνετα, και θα υπήρχε και κέρδος στους κεφαλαιοκράτες!

Το συμπέρασμα είναι ότι το πραγματικό πρόβλημα της Αργεντινής δεν είναι η ανάπτυξη. Άλλωστε η οικονομική ιστορία της χώρας, κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, δείχνει ότι στην Αργεντινή τόσο το κόστος της ανάπτυξης όσο και το κόστος της ύφεσης το πλήρωσαν και το πληρώνουν οι εκμεταλλεζόμενοι. Το πραγματικό πρόβλημα είναι η οικονομική ληστεία που πραγματοποιήθηκε μέσω των ιδιωτικοποιήσεων, του εξωτερικού χρέους και της δολαριοποίησης.

Η χρεωκοπία του πολιτικού κατεστημένου

Όρος πολιτικές ευθύνες, στην περίπτωση της Αργεντινής, δεν αποδίδει απολύτως τίποτε από τα πολιτικά και οικονομικά εγκλήματα που έχει χρεωθεί το πολιτικό κατεστημένο της χώρας.

Μετά την αιματοβαμμένη δικτατορία του Βιντέλα, με τους 30.000 εξαφανισμένους αγωνιστές, η αποκατάσταση της πολιτικής τάξης και της δημοκρατίας με την εναλλαγή Περονιστών και Ριζοσπαστών στην εξουσία αποδείχτηκε μία ακόμη τραγωδία. Αρχής γενομένης από τον Αλφονσίν και με κορύφωση την προεδρία του Μένεμ, το αστικό πολιτικό κατεστημένο υπήρξε απολύτως πρόθυμο να συνεργήσει στην εφαρμογή του νεοφιλελεύθερου μοντέλου που υπαγόρευε το ΔΝΤ και το πολυεθνικό κεφάλαιο. Επί εποχής του περονιστή Μένεμ, ο Καβάγιο ως υπουργός Οικονομικών επέβαλε με συνταγματική μεταρρύθμιση τη δολαριοποίηση. Το ξεπούλημα του παραγωγικού πλούτου της χώρας συνοδεύτηκε από την πρωτοφανή διάγκωση του εξωτερικού χρέους. Αλλά τα πρώτα χρόνια δεν φάνηκαν αμέσως τα ολέθρια αποτελέσματα αυτής της πολιτικής και όλοι μιλούσαν για το οικονομικό θαύμα της Αργεντινής. Όταν ο Μένεμ κατέρρευσε μέσα στη διαφθορά και τα σκάνδαλα που τον οδήγησαν σε κατ' οίκον περιορισμό, ο ριζοσπάστης Ντε λα Ρούα υποχρεώθηκε σύντομα να καλέσει και πάλι τον Καβάγιο για να «σώσει» την κατάσταση. Η παραλλαγή της δολαριοποίησης που εφάρμοσε ο Καβάγιο, με τη μετατροπή της ισοτιμίας σε 1 πέσος = με μισό δολάριο+μισό ευρώ, ήταν αδύνατον να αντιμετωπίσει την αιμορραγία της αργε-

ντικής οικονομίας. Έτσι στην ημερήσια διάταξη τέθηκαν τα μέτρα για τον περιορισμό των μισθών και των συντάξεων, και η δέσμευση των τραπεζικών καταθέσεων που αφορούσε κυρίως τα μεσαία στρώματα. Η δέσμευση τον περασμένο Δεκέμβριο των αποθεμάτων των ιδιωτικών ασφαλιστικών οργανισμών για την πληρωμή του χρέους ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι. Η εξέγερση της 19ης Δεκεμβρίου, οι επιθέσεις των φτωχών στα σουπερμάρκετ και τελικά όλων των εξεργεμένων στα δημόσια κτίρια και σ' αυτό το κυβερνητικό μέγαρο, είχε σαν αποτέλεσμα η χώρα να αλλάξει 5 προέδρους μέσα σε λίγες εβδομάδες. Ο τελευταίος για την ώρα πρόεδρος, ο περονιστής Ντουάλτε, κυβερνήτης του Μπουένος Άιρες επί Μένεμ, χρεωμένος με ουκ ολίγες κατηγορίες για διαφθορά και καταχρήσεις, στέκεται στον προεδρικό θώκο χάρις στη στήριξη όλου του πολιτικού κατεστημένου. Όλοι, περονιστές, ριζοσπάστες και το Φρεπάσο, για να αποφύγουν την κατάρρευση και την ακυβέρνησία του έδωσαν ψήφο εμπιστοσύνης και ανέβαλαν για το 2003 τη νέα προεδρική εκλογή προσπαθώντας να κερδίσουν χρόνο.

Αυτό το διεφθαρμένο πολιτικό προσωπικό στην Αργεντινή το αποκαλούν «λούμπεν πολιτική τάξη» και είναι πασίγνωστο ότι οι περισσότεροι από αυτούς έχουν προσφέρει τις υπηρεσίες τους και στη χούντα Βιντέλα, αλλά διαπλέκονται και με τις διάφορες μαφίες εμπορίου ναρκωτικών, όπλων, ξεπλύματος μαύρου χρήματος κ.λπ.

Οι τελευταίες βουλευτικές εκλογές που έγιναν στις 14 Οκτωβρίου 2001, λίγους μήνες πριν από την εξέγερση, έστειλαν με πολλούς τρόπους ένα ηχηρό μήνυμα για τα επερχόμενα, σε όσους ήταν σε θέση να το κατανοήσουν. Τα τρία παραδοσιακά αστικά κόμματα, η Alianza-ριζοσπάστες που κυβερνούσε ήδη με τον Ντε λα Ρούα, το νεοφιλελεύθερο κόμμα που είχε ιδρύσει ο Καβάγιο και το Κόμμα της Δικαιοσύνης-περονιστές, έχασαν 8 εκατ. ψήφους ή το 46% της εκλογικής τους δύναμης. Η Αριστερά στο σύνολό της πήρε 1,5 εκατ. ψήφους ή 11%. Θριάμβευσαν κυριολεκτικά η αποχή με 27% και το λευκό-άκυρο με ένα 25% περίπου. Η πλειοψηφία του αργεντίνικου λαού είχε εκφραστεί με σαφήνεια, στην εξέγερση μετέφρασαν αυτή τη στάση τους στο σύνθημα «Να φύγουν όλοι – Να μην μείνει κανείς!»

Οι κοινωνικοί αγώνες στο προσκήνιο

Η εξέγερση του Δεκεμβρίου μπορεί να χαρακτηριστεί αυθόρμητη στο

ΜΙΚΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ 20ΕΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

1983: Οι πρώτες μετά τη δικτατορία του Βιντέλα εκλογές φέρνουν στην κυβέρνηση τους Ριζοσπάστες (σοσιαλδημοκράτες). Πρόεδρος για δύο συνεχείς θητείες είναι ο Αλφονσίν.

1990: Αναλαμβάνει την προεδρία της Αργεντινής το Κόμμα της Δικαιοσύνης, οι Περονιστές, με πρόεδρο τον Μένεμ για δύο συνεχόμενες θητείες.

1991: Γίνονται οι πρώτες καταλήψεις δρόμων από τους εργαζόμενους της πόλης Χιπασάμ, στη Σιέρα Γκράντε.

1993, 16 και 17 Δεκεμβρίου: Εκδηλώνεται εξέγερση στο Σαντιάγο Εστέρο. Η αιτία είναι ότι η τοπική κυβέρνηση μείωσε τους μισθούς των υπαλλήλων κατά 50%. Γίνονται καταλήψεις και καταστροφές σε δημόσια κτίρια, και επιθέσεις σε μαγαζιά. Καμιά συνδικαλιστική ή πολιτική οργάνωση δεν κάλυψε την εξέγερση. Στις εκλογές του 1994 στην επαρχία, οι μισοί κάτοικοι απείχαν.

1996: Στο Κουτράλ Κο της επαρχίας Νεουκέν, εμφανίζεται για πρώτη φορά το κίνημα των πικετέρος. Αιτία, η ιδιωτικοποίηση της κρατικής πετρελαϊκής εταιρείας που πετάει στον δρόμο μια ολόκληρη κωμόπολη. Οι εργάτες και οι οικογένειές τους κλείνουν τους δρόμους για εβδομάδες. Στη διάρκεια των κινητοποιήσεων δολοφονείται η Τερέζα Ροντρίγκεζ, που έγινε σύμβολο των πικετέρος και το όνομά της πήρε μία από τις μεγαλύτερες οργανώσεις των ανέργων.

1997: Γίνεται η πρώτη κινητοποίηση πικετέρος στο Μπουένος Άιρες.

Μάιος 1997: Μπλόκα στην επαρχία Σάλτα (Χενεράλ Μοσκόνι, Ταρταγκάλ, Αγκουράι, πόλεις στις οποίες η ανεργία φτάνει στο 60%).

1999

Νοέμβριος: Η Alianza, συνασπισμός στον οποίο μετέχουν οι Ριζοσπάστες και το Frepaso (=εκλογικός συνδυασμός

βαθμό που δεν την αποφάσισε κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό κέντρο.

Ωστόσο, στην Αργεντινή, επί μία δεκαετία, από το 1991 μέχρι σήμερα, εκδηλώθηκαν κοινωνικοί αγώνες με εξαιρετική ένταση και επιμονή. Αγώνες που ανέδειξαν νέα κοινωνικά κινήματα και νέες μορφές αγώνα. Αγώνες που ωρίμασαν τις συνθήκες για να εκδηλωθεί η λαϊκή εξέγερση του Δεκεμβρίου. Στη διάρκεια αυτών των χρόνων το εργατικό κίνημα, που ιστορικά έχει ιδιαίτερη σημασία για την Αργεντινή, συνέχισε να παίζει ένα σημαντικό ρόλο. Παρά τις συνέπειες των αυταπατών που καλλιέργησε μεταπολεμικά στο κίνημα ο περονισμός και παρά την πρόσδεση σε αυτόν των γραφειοκρατικών συνδικάτων, συγκεκριμένα της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργαζομένων (CGT), έγιναν σημαντικές γενικές απεργίες. Ειδικά στη δεκαετία του '90 έγιναν 9 γενικές απεργίες. Μάλιστα στα χρόνια 1995 και 1996, η συμμετοχή στις γενικές απεργίες έφτασε το 70-90%, σε εποχή που η ανεργία και η υποαπασχόληση, οι οποίες θεωρούνται αρνητικοί παράγοντες για την ανάπτυξη του κινήματος, άγγιζαν το 30%. Κάτω από την πίεση των εξελίξεων η CGT ουσιαστικά διασπάστηκε πολιτικά, όχι όμως οργανωτικά. Ενώ το Κομμουνιστικό Κόμμα, που ιστορικά φέρει το βάρος της μη καταδίκης της χούντας Βιντέλα, προώθησε τη συγκρότηση μιας άλλης Γενικής Συνομοσπονδίας, της CTA.

Οι πραγματικές αλλαγές όμως στην οικονομία και στην κοινωνία είχαν σαν αποτέλεσμα, στη δεκαετία του '90, να αναδειχθούν νέοι πρωταγωνιστές. Είναι οι πικετέρος, που οργανώνουν τα μπλόκα στους εθνικούς δρόμους και η αυτοοργάνωση των ανέργων σε μαζικά και δυναμικά κινήματα. Από το 1993 έως το 1999, καταγράφηκαν 685 μπλόκα στους εθνικούς δρόμους. Το 2001, τα νέα αυτά κοινωνικά κινήματα κατέκτησαν ανώτερα επίπεδα οργάνωσης. Τον Ιούλιο, πραγματοποιήθηκε η πρώτη Εθνική Συνέλευση των Λαϊκών, Περιφερειακών Οργανώσεων και των Οργανώσεων Ανέργων. Τον Σεπτέμβριο, δημιουργήθηκε το Φρενάπο, το Εθνικό Μέτωπο ενάντια στη Φτώχεια. Το Φρενάπο οργάνωσε στις 14 και 17 Δεκεμβρίου λαϊκό δημοψήφισμα με το αίτημα «Ένα εισόδημα για μια ανθρώπινη ζωή και όχι για τον κοινωνικό αποκλεισμό». Πάνω από 1,5 εκατ. άτομα πήραν μέρος στο δημοψήφισμα.

Έτσι έφτασαν στην εξέγερση του Δεκεμβρίου. Με έναν πρωτοφανή πλούτο αγωνιστικών εμπειριών και νέων μορφών κοινωνικής οργάνωσης. Από ορισμένους, τα νέα αυτά κοινωνικά κινήματα θεωρούνται ως κατώτερες μορφές οργάνωσης. Κάνουν το σφάλμα να τα αντιπαραθέτουν στο «οργανωμένο εργατικό κίνημα», το οποίο θεωρούν ως ανώτερο επίπεδο. Στην πραγματικότητα, οι πικετέρος, τα μπλόκα και οι οργανώσεις των ανέργων ΕΙΝΑΙ η εργατική τάξη που σπρώχτηκε στη χρόνια υποαπασχόληση, στην ανεργία και στην πείνα. Στις οργανώσεις τους, η βασική μάζα είναι παλιοί βιομηχανικοί εργάτες. Πολλοί από αυτούς έχουν σημαντική συνδικαλιστική, πολιτική και οργανωτική εμπειρία. Το νέο στοιχείο που δημιουργήσε και την κρίσιμη μάζα για την εξέγερση του Δεκεμβρίου είναι ότι σε αυτή τη νέα περίοδο των αγώνων συμμετέχουν ΟΛΟΙ, άντρες και γυναίκες, με τις οικογένειές τους, με τα παιδιά τους. Νέο στοιχείο και πολύτιμη παρακαταθήκη είναι η αυτοοργάνωσή τους. Στα μπλόκα, στις συνοικίες, με τις οργανώσεις βάσης και τις λαϊκές συνελεύσεις. Με τα συστήματα, την αλληλοβοήθεια και την ανταλλαγή των αποθεμάτων τους αλλά και διάφορων υπηρεσιών μέσω του συστήματος που ονομάζεται *τρουέκε* (βλ. σελ. 28-31).

Argentinazo

Η εντύπωση που δόθηκε, κυρίως από τα μέσα ενημέρωσης, για διαδηλώσεις που ξεκίνησαν από το πουθενά, ελάχιστα αντιστοι-

χεί στην πραγματικότητα. Είναι χαρακτηριστικό ότι τις επιθέσεις στα σουπερμάρκετ και τα πολυτελή εμπορικά καταστήματα, που τις αποκάλεσαν «ληλασίες» ξεχνώντας επιτηδευμένα ποιοι λεηλατούσαν επί δεκαετίες την αργεντινική οικονομία, τις κάλεσε για πρώτη φορά στις 17 Δεκεμβρίου η οργάνωση ανέργων «Τερέζα Ροντρίγκες».

Η εξέγερση, ωστόσο, γενικεύτηκε, όταν συμμετείχαν μαζικά σε αυτήν τα μεσαία στρώματα. Κι αυτό είναι μια ιστορική στιγμή αποφασιστικής σημασίας που έχει πολλά ιστορικά προηγούμενα. Όταν τα μεσαία στρώματα επιλέγουν να τοποθετηθούν με τη μεριά των εκμεταλλευόμενων, το κοινωνικό σύστημα χάνει την παλιά του ισορροπία. Βέβαια, τις επόμενες εβδομάδες, μετά και την πτώση του Σάα, τα μέσα ενημέρωσης έδειξαν ουρές στις πρεσβείες της Ιταλίας, της Ισπανίας αλλά και του Ισραήλ με κόσμο που ζητούσε βίζες για να φύγει από την Αργεντινή. Προφανώς η πλειονότητά τους ανήκει στα μεσαία στρώματα, κι αυτό αντιστοιχεί στο ότι τα μεσαία στρώματα δεν είναι μια ενιαία κοινωνική κατηγορία. Υπάρχουν παντού, και όχι μόνο στην Αργεντινή, πλούσια μεσαία στρώματα, και μεσαία στρώματα που το επίπεδο ζωής τους δεν είναι ανώτερο από αυτό των εργαζόμενων. Τελικά η εξέλιξη της εξέγερσης θα κρίνει το αν το μεγαλύτερο μέρος των μεσαίων στρωμάτων θα συνεχίσει να είναι με το μέρος των εξεγερμένων.

Το *Argentinazo* ανέδειξε και δύο ακόμη κρίσιμα πολιτικά ζητήματα. Το πρώτο είναι ο ρόλος της παραδοσιακής Αριστεράς, συμπεριλαμβανομένης της Άκρας Αριστεράς. Πολλοί και μέσα στην Αργεντινή εκφράστηκαν με ιδιαίτερα επικριτικούς τόνους για τη στάση των αριστερών κομμάτων και οργανώσεων. Φαίνεται ότι η Αριστερά σε ένα μεγάλο μέρος της αιφνιδιάστηκε από την ταχύτητα των εξελίξεων. Γεγονός που συνδέεται με την πολυδιάσπασή της αλλά και τους αργούς ρυθμούς με τους οποίους έδειχνε όλα τα προηγούμενα χρόνια να κατανοεί την εμφάνιση, τον ρόλο και τη σημασία των νέων κοινωνικών κινημάτων. Έτσι, ενώ μέλη και στελέχη των οργανώσεων της Αριστεράς συμμετείχαν στην εξέγερση και ορισμένοι συγκαταλέγονται στους τραγικούς νεκρούς-θύματα της καταστολής, οι οργανώσεις της Αριστεράς καταναλώθηκαν σε εκδηλώσεις συμπαράστασης και σε αναλύσεις και διαξιφισμούς εκατέρωθεν για το ρόλο τους.

Το δεύτερο ζήτημα που ανέδειξε η εξέγερση ήταν η εκδήλωση της βίας από την πλευρά των εξεγερμένων. Οι επιθέσεις, για παράδειγμα, στα δημόσια κτίρια από κάποιους χαρακτηρίστηκαν έργο «περονιστών προβοκατόρων». Τέτοιοι χαρακτηρισμοί πήραν τη δέουσα απάντηση από επώνυμους αγωνιστές που συμμετείχαν στην εξέγερση και είναι μέλη οργανώσεων που η συμβολή τους στο πολιτικό κίνημα της Αργεντινής είναι πέρα από κάθε αμφισβήτηση, όπως οι «Μητέρες της Πλατείας Μαΐου».

του Κομμουνιστικού Κόμματος της Αργεντινής και άλλων παραγόντων της Αριστεράς) κερδίζει τις εκλογές. Πρόεδρος αναλαμβάνει ο Ντε λα Ρούα. Αργότερα το Κομμουνιστικό Κόμμα βρίσκεται εκτός του Frepaso.

Δεκέμβριος: Μπλόκα στην επαρχία Σάλτα, μέχρι τον Μάιο του 2000.

2000

Μεγάλη κρίση στη Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων, CGT. Προκαλείται πολιτική διάσπαση και το ριζοσπαστικό της τμήμα, μειοψηφικό, ενεργεί συχνά ανεξάρτητα.

Απρίλιος: Η μειοψηφία της Γενικής Συνομοσπονδίας πρωτοστατεί σε μεγάλη εργατική κινητοποίηση-ολονύκτια διαμαρτυρία ενάντια στον νόμο για την εργατική μεταρρύθμιση. Η καταστολή της κινητοποίησης έχει σαν συνέπεια 30 τραυματίες και 49 συλλήψεις.

Μάιος: Μπλόκα των πικετέρος για δύο εβδομάδες στη Ματάντσα.

Ιούνιος: Μπλόκα στο Χενεράλ Μοσκόνι με συμμετοχή χιλιάδων. Επίθεση της αστυνομίας, με συνέπεια νεκρούς και δεκάδες τραυματίες.

24 Ιουλίου: Πραγματοποιείται στο Μπουένος Άιρες η πρώτη Εθνική Συνέλευση των Λαϊκών, Περιφερειακών Οργανώσεων και των Οργανώσεων Ανέργων. Συμμετέχουν 2.000 αντιπρόσωποι. Αποφασίζουν πλάνο για μπλόκα σε 50 πόλεις, διάρκειας 3 εβδομάδων.

Αύγουστος: Πραγματοποιούνται μπλόκα σε 300 σημεία της χώρας, με συμμετοχή πάνω από 100.000 ατόμων στην οργάνωσή τους.

4 Σεπτεμβρίου: Πραγματοποιείται στη Ματάντσα η δεύτερη Εθνική Συνέλευση. Εγκρίνει νέο πρόγραμμα αγώνων που κορυφώθηκαν με Γενική Απεργία 36 ωρών.

Σεπτέμβριος: Δημιουργείται το Εθνικό Μέτωπο ενάντια στη φτώχεια, το Frenapo.

14 Οκτωβρίου: Βουλευτικές εκλογές, με 27% αποχή και 25% άκυρο-λευκό.

14, 17 Δεκεμβρίου: Το Εθνικό Μέτωπο ενάντια στη φτώχεια διοργανώνει λαϊκό δημοψήφισμα στο οποίο ψηφίζουν περίπου 1,5 εκατ. Αργεντινοί, για ένα εισόδημα που θα εξασφαλίζει μια ανθρώπινη ζωή.

17 Δεκεμβρίου: Το Κίνημα Ανέργων Τερέζα Ροντρίγκες αποκλείει 8 τετράγωνα στο Μπουένος Άιρες με σουπερμάρκετ και μεγάλα εμπορικά καταστήματα, αρχίζουν οι επιθέσεις.

19 Δεκεμβρίου: Γενικεύεται η εξέγερση.

Τι υπάρχει πίσω από τα μπλόκα των δρόμων;

Το κείμενο που ακολουθεί γράφτηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 2001 και παρουσιάζει την εμπειρία του *Movimiento de Trabajadores Desocupados* (Κίνημα των Άνεργων Εργαζομένων). Το MTD είναι μια από τις σημαντικές οργανώσεις ανέργων στην Αργεντινή, που έδωσαν δυναμικά το παρόν τους στην εξέγερση του Δεκεμβρίου).

Όποιος ενημερώνεται από τα ΜΜΕ σε αυτή τη χώρα γνωρίζει τι είναι ένα «πικέτε», ένα μπλόκο δρόμου. Είναι επίσης γνωστό ότι τα μπλόκα των δρόμων στα οποία πρωταγωνίστησαν οι άνεργοι τα τελευταία χρόνια είχαν ως αποτέλεσμα κυρίως τα Προγράμματα Εργασίας, δηλαδή εντελώς στοιχειώδη επιδόματα για ανέργους, από 160 έως 120 πέσος, με αντάλλαγμα μερικές ώρες καθημερινής απασχόλησης σε κοινοτικά έργα.

Εκείνο που δύσκολα θα μπορούσε να καταλάβει κανείς από τα ΜΜΕ είναι πώς οργανωνόμαστε οι άνεργοι στις συνοικίες, με ποια μορφή αντιτεκόμαστε στην πελατειακή χρήση αυτών των επιδομάτων, και πώς προσπαθούμε να τα μετατρέψουμε σε εναλλακτικές μορφές οργάνωσης και σε ορισμένες περιπτώσεις παραγωγής, στην προοπτική του να βρούμε πιο σοβαρές λύσεις για την ανεργία.

Είναι δυνατόν να επανακτήσουμε την «κουλτούρα της εργασίας» μέσα από τα Προγράμματα Εργασίας;

Ν οι άνεργοι αντιμετωπίζουμε πάντα την ανάγκη της ανασυγκρότησης των αξιών και των ιστορικών διδαγμάτων της εργατικής τάξης, έστω και με αφορμή τα άθλια επιδόματα που συνεπάγονται αυτά τα προγράμματα. Πέρα από την ανεργία και τη δομική εξαθλίωση στην οποία βρισκόμαστε μεγάλο μέρος των κατοίκων των λαϊκών συνοικιών, ποτέ δεν σταματήσαμε να θεωρούμε τους εαυτούς μας άνεργους ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ. Έτσι, στην πράξη, τα αυτόνομα κινήματα των ανέργων που συγκροτήσαμε με αφορμή αυτούς τους αγώνες, φροντίζουμε να έχουν τις ι-

στορικές αξίες τις οποίες γνωρίζαμε ορισμένοι από εμάς που είχαμε στην προηγούμενη περίοδο συνδικαλιστική ή πολιτική ένταξη.

Ας αρχίσουμε από τα θέματα της οργάνωσης: κάθε ομάδα εργασίας που σχηματίζεται από δικαιούχους των προγραμμάτων, εκλέγει έναν ή δύο αντιπροσώπους. Και σε κάθε συνοικία, ανάλογα με την ποσότητα των προγραμμάτων που έχουν πάρει και τις ομάδες εργασίας, σχηματίζεται ένα σώμα αντιπροσώπων, που είναι ο χώρος όπου παίρνονται οι αποφάσεις. Επιπλέον, κάθε βδομάδα πραγματοποιείται η συνέλευση του Κινήματος σε κάθε συνοικία, στην οποία συμμετέχει το σύνολο των συντρόφων που έχουν ήδη ενσωματωθεί σε κάποιο πρόγραμμα και οι άνεργοι γείτονές τους. Έτσι ξαναφτιάχνουμε την οργάνωση βάσης που είναι το στήριγμα όλου του Κινήματος.

Και δεν υποχωρούμε επειδή η πρόκληση είναι ακόμη μεγαλύτερη: στα εργασιακά σχέδια που κατάκτησε το Κίνημα Άνεργων Εργαζομένων (MTD), δεν υπάρχει «αφεντικό» ούτε «αρχηγός της ομάδας», που «ορίζει» τους στόχους που πρέπει να πραγματοποιηθούν: υπεύθυνοι σε κάθε ομάδα εργασίας για να προχωρήσει το πρόγραμμα είναι οι ίδιοι οι σύντροφοι που συζητάνε τους στόχους και ό,τι είναι ανάγκη να γίνει, και η οργάνωση παίζει καθοριστικό ρόλο, αφού σε αντίθεση με ένα εργοστάσιο, δεν πρόκειται μόνο για την ανάγκη να οργανωθούμε για να προστατεύσουμε τα συντεχνιακά μας συμφέροντα, αλλά να οργανωθούμε για να εξασφαλίσουμε την ίδια τη δική μας υπευθυνότητα ως εργαζόμενοι, ότι η εργασία θα προχωρήσει.

Γρήγορα διαπιστώσαμε ότι για να λειτουργήσει όλο αυτό, έπρεπε να εκπαιδευτούμε και να εκπαιδεύσουμε του συντρόφους για να κατανοήσουν την πρόκληση που είχαμε μπροστά μας, αφού δεν

έλειπε ο «επιτήδειος» που, επωφελούμενος από το ότι κανείς δεν «επαγρυπνεί», προσπαθούσε πάντα να απαλλαγεί συμμετέχοντας όσο το δυνατόν λιγότερο, και γύρω από αυτόν τον τύπο δραστηριοτήτων πρέπει συνεχώς να είμαστε σε ετοιμότητα και να μην είμαστε φειδωλοί σε προσπάθειες (ούτε σε υπομονή), για να αντιστρέψουμε αντιλήψεις ατομικιστικές ή το σκεπτικισμό που –θα ήταν ανώφελο να το αρνηθούμε– τον συναντάμε ριζωμένο σε ένα τμήμα του κόσμου μας που δεν έχει υποστεί μάταια τόσα χρόνια κυριαρχίας και κηρυγμάτων ατομισμού...

Μετά από λίγο καιρό, σύντροφοι χωρίς εμπειρία ανταποκρίθηκαν στους ρόλους τους ως αντιπρόσωποι, σύντροφοι χωρίς σπουδές συμμετείχαν σε μορφωτικά εργαστήρια, και στις συνοικίες όπου οργανώνεται το Κίνημα Άνεργων Εργαζόμενων, σύντομα, στις βδομαδικές συνελεύσεις άρχισαν να αναδεικνύονται άλλες αναγκαίες πέρα από τα Προγράμματα Εργασίας: η ανάγκη να καταλάβουμε την εγκαταλειμμένη γη για να χτίσουμε τα σπίτια που υποσχονται εδώ και χρόνια και κανείς δεν δίνει. Το αίτημα προς τις δημοτικές αρχές για ασφαλοτότρωση δρόμων ή για σηματοδότες, η κινητοποίηση για να διεκδικήσουμε το επίδομα για να αγοράσουμε τον βιομηχανικό φούρνο για το σχέδιο του αρτοποιείου... Έτσι, στον βαθμό που οργανωνόμαστε για να λύσουμε τα βασικά προβλήματα, η ίδια η συμμετοχή των ανθρώπων της γειτονιάς μας μάς προσανατολίζει στους πιο αναγκαίους και σημαντικούς αγώνες για τη συνοικία. Και η εμπειρία της οργάνωσης των πρώτων μπλόκων για να διεκδικήσουμε Προγράμματα Εργασίας, μετασχηματιζόταν τώρα σε ικανότητα να σχεδιάσουμε μια κατάληψη γης, ή να συζητήσουμε με τον διευθυντή από «θέση ισχύος», γιατί τώρα ήξεραν ότι είμαστε οργανωμένοι και διατεθειμένοι να αξιοποιήσουμε την ικανότητά μας για κινητοποίηση...

Τα παραγωγικά σχέδια:

άμεση ανάγκη και στοίχημα για το μέλλον

Καταρχάς, τα Προγράμματα Εργασίας ήταν προορισμένα αποκλειστικά για κοινοτικές ανάγκες: σκάψιμο στις συνοικίες, κατασκευή μονοπατιών, όταν δεν ήταν για τη διόρθωση βασικών αρτηριών ή για την επάνδρωση ομάδων για το γράψιμο πολιτικών συνθημάτων στις περιπτώσεις που τα προγράμματα ρυθμιζόνταν από παράγοντες που ενεργούσαν για λογαριασμό του δήμου, όπως ισχυρίζεται πρόσφατα η υπουργός Μπούλριχ που αιφνιδιάστηκε από την κοινωνική και πολιτική άνοδο των αυτόνομων Κινήματων των Άνεργων Εργαζόμενων.

Η απόφασή μας να απαλλαγούμε από αυτές τις καταστάσεις είχε ως αποτέλεσμα, στα πρόσφατα μπλόκα που οργανώσαμε τον τελευταίο χρόνο, να απαιτήσουμε από την εθνική κυβέρνηση την

ανανέωση των Προγραμμάτων Εργασίας με άλλους όρους: θέλαμε να ορίσουμε εμείς τους στόχους που έπρεπε να πραγματοποιηθούν, είχαμε ιδέες και δικά μας σχέδια για να προχωρήσουμε, και όταν οι αγώνες είναι σταθεροί, νιώθουμε δυνατοί για να επιβάλουμε τις προϋποθέσεις στο υπουργείο Εργασίας και να απαιτήσουμε την αυτοδιαχείριση των Προγραμμάτων Εργασίας. Για τον σκοπό αυτό συγκροτούμε Αστικές Ενώσεις που θα λειτουργήσουν ως Υπεύθυνοι Οργανισμοί απέναντι στο υπουργείο, αποφεύγοντας έτσι τη διαμεσολάβηση των δήμων και πετυχαίνοντας τον άμεσο έλεγχο των Προγραμμάτων Εργασίας από μέρος των κινήματων των ανέργων. Έτσι ετοιμάσαμε σχέδια εργασιακής επιμόρφωσης, ώστε οι σύντροφοι να μην δουλεύουν «καθαρίζοντας λάκκους», αλλά να παίρνουν μέρος σε μαθήματα ηλεκτρολογίας, ξυλουργικής, σιδηρουργίας...

Και στον βαθμό που η εκπαίδευση ενθουσίαζε ορισμένους συντρόφους (πολλοί από αυτούς είναι νεαροί που δεν είχαν ποτέ τη δυνατότητα να πάρουν κάποια επαγγελματική ειδικέυση), τα μαθήματα μετατρέπονταν σε εργαστήρια: με μια ηλεκτροσυγκόλληση έστηναν ένα σιδηρουργείο. Κάποιος είχε εργαστεί στην κατασκευή μπετόν, ήξερε πώς γίνεται, και η πρόκληση ήταν η κατασκευή μιας βιομηχανικής μπετονιέρας που όχι μόνο θα συνέβαλε στην εκμάθηση ενός επαγγέλματος, αλλά θα είχε κάποιο όφελος για τους συντρόφους της γειτονιάς που ήθελαν να αρχίσουν να κτίζουν, λίγο λίγο, τα σπίτια τους με υλικά οικοδομής. Η επένδυση για τις μηχανές ή τα αναγκαία εργαλεία του σιδηρουργείου δύσκολα θα μπορούσαν να καλυφθούν με τα 160 πέσος που παίρνει κάθε επικεφαλής οικογένειας, ποσό που μετά βίας επαρκεί για την επιβίωση ενός μικρού οικογενειακού πυρήνα... Αλλά όπως μαθαίνουμε και διδάσκουμε στα εργαστήρια επαγγελματικής εκπαίδευσης στα οποία συμμετέχουν όλοι οι σύντροφοι, έχουμε το δικαίωμα να τα απαιτήσουμε από τους υπεύθυνους αυτής της οικονομικής και πολιτικής κατάστασης που μας κυβερνούν, και αρχίσαμε να ενσωματώνουμε στα αιτήματά μας τη διανομή μηχανών και σιδηρουργικών εργαλείων, τα οποία καταλήγαμε να τα αποκτήσουμε μόνο με το επόμενο μπλόκο σε δρόμο...

Έτσι από το τίποτε, με οργάνωση, προσπάθεια και αγώνα, εξοπλίσαμε τον κοινοτικό φούρνο, που ήδη έφερε μεγάλα έσοδα για πολύ κόσμο, και τουλάχιστον εγγυάται ότι οι οικογένειες των συντρόφων του Κινήματος Άνεργων Εργαζόμενων, της συνοικίας στην οποία λειτουργεί, μπορούν να παίρνουν το καθημερινό κιλό του ψωμιού τους με 70 λεπτά... Και όταν γι' αυτόν τον φούρνο δεν έφτανε πια ο κύλινδρος, οι σύντροφοι του εργαστηρίου σιδηρουργίας άρχισαν να

σχεδιάζουν έναν μεγαλύτερο κύλινδρο, που κατασκεύασαν οι ίδιοι... Και όταν το σπίτι του συντρόφου που έπιανε έναν τόσο δα χώρο αποδείχτηκε εξαιρετικά μικρό, σε ένα από τα μέρη που είχαν καταληφθεί για να δοθεί λύση στο πρόβλημα της έλλειψης κατοικίας στη συνοικία, το οποίο προοριζόταν για την κατασκευή εργαστηρίων, άρχισε να κατασκευάζει έναν μεγαλύτερο χώρο, με τους τιμεντόλιθους που κατασκεύαζαν οι σύντροφοι του σχεδίου της μπετονιέρας...

Ορισμένα ενθαρρυντικά αποτελέσματα σε αυτές τις προσπάθειες, συμπυκνωμένα στην καθαρή συνείδηση ότι αργά ή γρήγορα το άγριο οικονομικό μοντέλο το οποίο υφιστάμεθα θα προσπαθήσει να μας αποσπάσει έως και τον άθλιο μισθό μας, είχαν ως αποτέλεσμα αυτοί οι αναπτυξιακοί σκοποί να γίνουν ζήτημα προτεραιότητας για το Κίνημα Άνεργων Εργαζόμενων. Τώρα για μας είναι θέμα μελέτης η δυνατότητα εναλλακτικών παραγωγικών σχεδίων ανάπτυξης, δικτύων αλληλέγγυας αυτοκατανάλωσης, και εμβαθύνουμε στις εμπειρίες του βραζιλιάνικου MST (Κίνημα Αγροτών Χωρίς Γη), με τη βοήθεια συντρόφων που γνωρίζουν από κοντά τα κριτήρια παραγωγής και κατανάλωσης των Χωρίς Γη.

Το μέλλον των ανέργων

Όπως και για το σύνολο του λαού, δεν υπάρχει διέξοδος χωρίς μια βαθιά κοινωνική αλλαγή.

Εργασία, Αξιοπρέπεια και Κοινωνική Αλλαγή είναι το σύνθημα που, από θέση αρχής, υιοθετήσαμε ως Κίνημα Άνεργων Εργαζόμενων. Γνωρίζουμε ότι η ανεργία δεν είναι ένα κακό μη «επιθυμητό» του καπιταλισμού, αλλά, το αντίθετο, είναι ένα δομικό φαινόμενο του σημερινού νεοφιλελεύθερου επίπεδου. Και ότι αν δεν πετύχουμε να αλλάξουμε αυτό το σύστημα που βασίζεται στην εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο και να φτιάξουμε μια κοινωνία δίκαια και αλληλέγγυα, δεν θα μπορούμε παρά να έχουμε λίγες προσδοκίες για το μέλλον των παραγωγικών σχεδίων μας ή, το χειρότερο, γνωρίζουμε ότι αν δεν ανατρέψουμε αυτή την κατάσταση δεν θα υπάρξει μέλλον για τα παιδιά μας...

Γι' αυτό, πέρα από το να λύσουμε τα δικά μας κομβικά προβλήματα, παρακολουθούμε και συντονιζόμαστε με άλλους παρόμοιους αγώνες και είμαστε αλληλέγγυοι με τους συντρόφους που κρατούνται όπως ο Εμίλιο Άλι στο Μαρ ντε Πλάτα και οι 2.800 αγωνιστές που οδηγούνται σε δίκη. Φιλοξενήσαμε στις συνοικίες μας τους συντρόφους άνεργους του Χενεράλ Μοσκόβι* μία εβδομάδα επειδή είχαν διωχθεί από τη Χωροφυλακή που είχε δολοφονήσει δύο από αυτούς, και παρακινημένοι από την αγανάκτηση που μας προκάλεσε η αφή-

γηση των βασανιστηρίων στα οποία τους υπέβαλαν κατά τη σύλληψή τους, αποφασίσαμε να τραβήξουμε την προσοχή της κυβέρνησης, αλλά αυτή τη φορά όχι για τους μισθούς μας, αλλά για να σταματήσουν να σκοτώνουν συμπατριώτες μας... που ζητάνε δουλειά! Και βγήκαμε και μπλοκάρουμε τα σημεία εισόδου στην Ομοσπονδιακή Πρωτεύουσα, γιατί μόνο έτσι υπάρχουμε για την Κυβέρνηση και τα μεγάλα μέσα επικοινωνίας. Και επειδή πιστεύουμε ότι όλος ο λαός θα έπρεπε να ενωθεί και να δημιουργήσει μέτωπα ενάντια σε αυτούς που μας καταπιέζουν, ενωνόμαστε στα σχέδια του αγώνα ενάντια στον συμβιβασμό, μαζί με όλους τους εργαζόμενους, τους μικρούς παραγωγούς και τους φοιτητές...

Για τον λόγο αυτό η κυβέρνηση μας καταδιώκει, φυλάκισε 57 άνεργους του Fcio Varela που παραμένουν κρατούμενοι επειδή ζήτησαν την πληρωμή των Προγραμμάτων Εργασίας, λέει ότι κά-νουμε πολιτική και μας κόβει τους μισθούς...

Προσπαθούν να μας ενοχοποιήσουν όταν λένε ότι κάνουμε πολιτική, γιατί θα ήθελαν η κοινωνία να μας βλέπει όπως βλέπει τους ίδιους, διεφθαρμένους, βρώμικους, δυσφημισμένους. Αλλά εμείς τους απαντάμε, ναι, κάνουμε πολιτική, οργανωνόμαστε στις συνοικίες, συγκρουόμαστε με τους κρατικούς θεσμούς που υποστηρίζουν αυτό το σύστημα θανάτου, οργανώνουμε το μέλλον μας στο περιθώριο των γραφειοκρατικών μηχανισμών του κράτους, των πολιτικών κομμάτων και των παραδοσιακών συνδικάτων, υπερσπιζόμαστε αποκλειστικά και μόνο τα συμφέροντα των εργαζόμενων και του λαού. Και θα συνεχίσουμε να κάνουμε «αυτή» την πολιτική μέχρι να κατακτήσουμε την ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ που εγγυάται μια ζωή αξιοπρεπή και ένα μέλλον με δικαιοσύνη και ελευθερία για όλους...

Μτφ.: Μ.Π.

* Χενεράλ Μοσκόβι: Χωρί της βόρειας Αργεντινής, προπύργιο του αγώνα των πικετέρος.

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

Του Τζέιμς Πέτρας

Από την προεδρία ήδη του στρατηγού Χουάν Ντομίνγκο Περόν, από το 1946 μέχρι το 1995, η αργεντίνικη επαρχία του Χουχούι, στον βορρά της χώρας, είχε κρατικές επιχειρήσεις και βιομηχανίες με καθεστώς κρατικής προστασίας, όπως εκείνες του καπνού και της ζάχαρης. Ένα σύμβολο της οπτικής του Περόν για τη χώρα, ήταν η επιχείρηση Aceros Zapla, μια επιχείρηση εκμετάλλευσης ορυχείων και σιδηρουργική βιομηχανία ταυτόχρονα κρατικής ιδιοκτησίας, που βρισκόταν μια ώρα από τον Ανατολικό δρόμο της επαρχιακής πρωτεύουσας, το Σαν Σαλβαδόρ του Χουχούι. Η επιχείρηση πλήρωνε στους εργαζόμενους μισθούς μεσαίας τάξης.

Όμως η ζωή στο Χουχούι άρχισε να χειροτερεύει από τα τέλη της δεκαετίας του '80, στον βαθμό που η Αργεντινή άρχισε να μειώνει τους τελωνειακούς δασμούς της και να ιδιωτικοποιεί τις επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα. Το Χουχούι έχασε χιλιάδες θέσεις εργασίας, που μεταφέρθηκαν σε χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία, όπου οι εργαζόμενοι είχαν πολύ χαμηλότερους μισθούς. Το χειρότερο πλήγμα το δέχτηκε το 1992, όταν η επιχείρηση ατσάλιού Aceros Zapla μείωσε τα εργατικά χέρια ριζικά, από 5.000 σε 700 άτομα. Οι νέοι διαχειριστές της επιχείρησης, ένα κονσόρτσιουμ που περιλάμβανε και τη Citicorp της Νέας Υόρκης, αποφάσισαν ότι μπορούσαν να έχουν μεγαλύτερα κέρδη αν επικέντρωναν τις δραστηριότητές τους σε παραγωγή ατσάλιού υψηλής ποιότητας για ειδικές χρήσεις. Στο μεταξύ η κυβέρνηση έκανε ελάχιστα πράγματα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ο επίσημος δείκτης φτώχειας ανάμεσα στους 600.000 κατοίκους του Χουχούι από 35% του πληθυσμού που ήταν το 1991 ανέβηκε το 1999 στο 55%.

Αφού προσέτρεξαν στα συνδικάτα, αφού παρουσίασαν αιτήματα προς την Κυβέρνηση και διοργάνωσαν ειρηνικές διαδηλώσεις –όλα αυτά χωρίς αποτέλεσμα– οι κάτοικοι του Χουχούι ήταν από τους πρώτους που συμμετείχαν στο συνεχώς αυξανόμενο πλήθος των άνεργων Αργεντίνων που αναπτύσσουν μια νέα τακτική: τα μπλόκα στους δρόμους. Ένα από τα πρώτα μπλόκα που οργάνωσαν ήταν στη διεθνή γέφυρα του Οράσιο Γκουζμάν, κεντρική οδική αρτηρία που συνδέει την Αργεντινή και τη Βολιβία, τη νύχτα της 7ης Μαΐου του 1997. Στη διάρκεια των επόμενων τεσσάρων ημερών, τα οδοφράγματα επεκτάθηκαν σε όλη την επαρχία. Η πρώτη απάντηση της κυβέρνησης ήταν η βία: στις 20 Μαΐου, εκατοντάδες εργαζόμενοι στη βιομηχανία ζάχαρης τραυματίστηκαν από τις πλαστικές σφαίρες και τα δακρυγόνα του στρατού. Όταν όμως οι διαδηλωτές αντιστάθηκαν, η επαρχιακή διοίκηση συμφώνησε να δημιουργήσει 12.500 θέσεις εργασίας και να αυξήσει τη βοήθεια στους ανέργους.

Τα μπλόκα των δρόμων επεκτάθηκαν γρήγορα στο Χουχούι και –σε άλλες μεσημβρινές επαρχίες– στις φτωχές συνοικίες βιομηχανικών πόλεων, όπως η Κόρδομπα, το Ροζάριο, το Νεουκέν και το Μπουένος Άιρες. Οι «πικετέρος», όνομα με το οποίο είναι γνωστοί οι αγω-

νιστές των μπλόκων, άρχισαν να οργανώνονται σε συνοικίες και δήμους. Για να αποφύγουν τη χειραγώγηση, το μεγαλύτερο μέρος των ομάδων αυτών κρατούν την αυτονομία τους και επιμένουν όλοι οι πικετέρος να παίρνουν μέρος στις αποφάσεις.

Τα κύρια μπλόκα στήθηκαν γύρω από τη Λα Ματάντσα, ένα προάστιο στα δυτικά της πρωτεύουσας, όπου ζουν 2 εκατομμύρια φτωχοί ανάμεσα σε εκατοντάδες εργοστάσια που μολύνουν το περιβάλλον, όπου σε άλλες εποχές παρήγαν κάθε είδους προϊόντα, από αυτοκίνητα μέχρι υφάσματα. Οι πικετέρος της Λα Ματάντσα αποτελούν τον κεντρικό πυρήνα μιας δράσης που δεν εμφανίζει κανένα σημείο υποστολής αφού έριξε δύο κυβερνήσεις της Αργεντινής τον Δεκέμβριο.

Αναδεικνύοντας τη δύναμη των «περιθωριοποιημένων» εργαζόμενων, οι άνεργοι της Αργεντινής αναποδογύρισαν αυτή την οικονομική τάξη, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την παγκόσμια οικονομική ελίτ. Προωθούν τακτικές ενάντια στις πολιτικές της ελεύθερης αγοράς που μπορούν να αγγίξουν τους φτωχούς όλου του κόσμου. Απέδειξαν ότι η θεμελιακή αλλαγή δεν έρχεται από τους πολιτικούς και τους γραφειοκράτες, αλλά από τη δημοκρατία στη βάση και την άμεση δράση.

Η ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ του ΠΕΡΟΝ είχε σαν συνέχεια τρεις δεκαετίες στρατιωτικής δικτατορίας, με σύντομες παρεμβολές πολιτικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της επιστροφής του Περόν στη δεκαετία του '70. Μετά το τελευταίο στρατιωτικό καθεστώς, οι κυβερνήσεις των προέδρων Ραούλ Αλφονσίν (1983-1989), Κάρλος Μένεμ (1989-1999) και Φερνάντο ντε λα Ρούα (1999-2001) ήταν πιστές στη γραμμή που είχαν χαράξει οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που βρίσκονται υπό την επικυριαρχία του Θησαυροφυλακίου των ΗΠΑ. Η «φιλελευθεροποίηση» του εμπορίου και οι ιδιωτικοποιήσεις που ερήμωσαν το Χουχούι και τη Λα Ματάντσα δημιούργησαν πόλεις-φαντάσματα σε όλη τη χώρα, και

οι δραστικές περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες καταδίκασαν όλους εκείνους που δεν μπορούσαν να επιτρέψουν στον εαυτό τους την ελπίδα ιδιωτικής ασφάλισης.

Προς χειροτέρευση των πραγμάτων, η Κυβέρνηση υιοθέτησε νομισματικές πολιτικές που οδήγησαν σε μια φρενήρη κερδοσκοπία και στη μαζική φυγή κεφαλαίων. Η περιστολή της οικονομικής δραστηριότητας που είχε σημειωθεί από το 1997, μετατράπηκε πέρυσι σε αυθεντική ύφεση, δημιουργώντας τη μεγαλύτερη συγκέντρωση σε παγκόσμιο επίπεδο άνεργων βιομηχανικών εργατών. Το επίσημο ποσοστό ανεργίας έφτασε στο 18,3%, ένας αριθμός που οι ανεξάρτητοι οικονομολόγοι θεωρούν ότι είναι πολύ κάτω από την πραγματικότητα. Το επίσημο ποσοστό φτώχειας σε εθνικό επίπεδο έφτασε στον αριθμό ρεκόρ 44%, διπλό σε σχέση με το 1991. Σε μια χώρα που συγκαταλέγεται στους μεγαλύτερους παραγωγούς κτηνοτροφικών και δημητριακών προϊόντων στον κόσμο, το μεγαλύτερο μέρος των Αργεντίνων δεν μπορούν να φάνε κρέας ή μακαρόνια: τα τρένα μεταφέρουν αυτά τα προϊόντα στα λιμάνια για να τα εξάγουν στην Ευρώπη.

Ορισμένοι πικετέρος έχουν περάσει όλη τους τη ζωή στη συμπληρωματική οικονομία, σαν μικροπωλητές στους δρόμους, περιστασιακοί εργαζόμενοι, υπηρέτες κ.λπ. Αλλά πολλοί άλλοι μέχρι πρότινος εξασφάλιζαν τον μισθό τους στη μεταλλουργία, στη βιομηχανία παραγωγής ενέργειας κ.λπ., και πολλοί από αυτούς έχουν συνδικαλιστική εμπειρία. Ένα μεγάλο μέρος από τους πικετέρος είναι στην πραγματικότητα γυναίκες που οι σύζυγοί τους εξαντλήθηκαν από την ανεργία μακράς διάρκειας.

Τα αργεντίνικα συνδικάτα, όπως οι βορειοαμερικάνοι ομολογούν τους, οφείλουν την αυξανόμενη απώλεια αξιοπιστίας τους στην απώλεια των θέσεων εργασίας στη βιομηχανία. Η πιο παλιά από τις τρεις κύριες συνδικαλιστικές συνομοσπονδίες της χώρας, η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων (CGT), που έχει επικεφαλής της τον Ροντόλφο Ντάερ, συνεργάστηκε με την τελευταία δικτατορία και έκτοτε ήταν στενά συνδεδεμένη με τις επόμενες κυβερνήσεις. Μια συνομοσπονδία προϊόν διάσπασης έχει πάρει το όνομά της από τον ηγέτη της, τον Ούγο Μογιάνο: η CGT-Moyano οργανώνει γενικές απεργίες και χρησιμοποιεί μια λαϊκίστικη ρητορική, αλλά ουσιαστικά το μόνο που κάνει είναι να ασκεί πιέσεις στην κυβέρνηση για υποθέσεις δευτερεύουσας σημασίας, και να διαπραγματεύεται πίσω από τις πλάτες των εργαζομένων. Η Τρίτη συνομοσπονδία, η Γενική Συνομοσπονδία των Αργεντίνων Εργαζομένων (CTA) είναι περισσότερο προοδευτική. Με κύρια

δύναμή της την Ένωση Δημοσίων Υπαλλήλων, η CTA είχε συνεργαστεί με τους άνεργους και υποσχόταν δομικές αλλαγές, πήρε αγωνιστικές πρωτοβουλίες αλλά αργότερα έδειξε τάσεις υποχώρησης και ενεπλάκη σε διαπραγματεύσεις κεκλεισμένων των θυρών. Στη διάρκεια των διαδηλώσεων στις 19 και 20 του Δεκέμβρη, που κατέληξαν στην ανατροπή της κυβέρνησης Ντε λα Ρούα, οι αγωνιστές συνδικαλιστές βεβαιώνουν ότι ο κύριος ηγέτης της, ο Βίκτωρ ντε Χενάρο, ήταν απών.

Οι τρεις συνομοσπονδίες έχουν μια παράδοση που στηρίζεται στις προσωπικές διασυνδέσεις των πιο υψηλόβαθμων γραφειοκρατών τους, πολλοί από τους οποίους αμείβονται με μισθούς ίδιους με εκείνους που παίρνουν οι υψηλόβαθμοι Αργεντινοί αξιωματούχοι. Και οι τρεις επικεντρώνουν τη δράση τους στα μέλη τους και όχι στην εργατική τάξη στο σύνολό της. Και οι τρεις έχουν στενούς δεσμούς με τα κύρια κόμματα, το Κόμμα της Δικαιοσύνης του Μένεμ (περονιστές) και την Πολιτική Ριζοσπαστική Ένωση του Αλφονσίν και του Ντε λα Ρούα. Όλα αυτά εξηγούν το γιατί οι γενικές απεργίες, που είναι πολύ πιο συνηθισμένες στην Αργεντινή από ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη χώρα, συνεχίζουν να είναι επεισόδια της μίας ημέρας, χωρίς καταλήψεις επιχειρήσεων ή κάποια άλλη στρατηγικής σημασίας κινητοποίηση. Τα συντεχνιακά στελέχη και εκείνα της Κυβέρνησης έμαθαν να μην κινούνται έως ότου να επιστρέψουν όλα στη φυσιολογική τους κατάσταση την επόμενη ημέρα.

Αυτά τα ιδιαίτερα συμφέροντα εξηγούν το γιατί τα συνδικάτα που έδειξαν διατεθειμένα να οργανώσουν τους άνεργους οδηγήθηκαν τελικά στην αδιαφορία. Κανείς συνδικαλιστής αρχηγός δεν είναι διατεθειμένος να στήσει κουβέντα στη γειτονιά μιας βίλα μιζέρια (=παραγκούπολη), να πάρει μέρος σε αυτοσχέδιες συγκεντρώσεις στα πιο απίθανα μέρη, με αέρα δυνατό ή ζέστη αποπνικτική, ανάμεσα σε μωρά που κλαίνε, γυναίκες που ζητάνε τρόφιμα για τις οικογένειές τους και νέους που αδιαφορούν για τις οικονομικές ανάλυσεις. Κανείς από αυτούς δεν είναι διατεθειμένος να βρεθεί πίσω από ένα οδόφραγμα με λάστιχα αυτοκινήτων που φλέγονται, να μπλοκάρει δρόμους και να βρεθεί αντιμέτωπος με πραγματικά πυρά. Οι συνδικαλιστές ηγέτες προτιμούν μια συνάντηση μισής ωρίτσας στο υπουργείο Εργασίας, μια τριμερή επιτροπή υποστήριξης στις επιχειρήσεις και στα προγράμματα λιτότητας, που εγγυώνται σταθερότητα στη διακυβέρνηση...

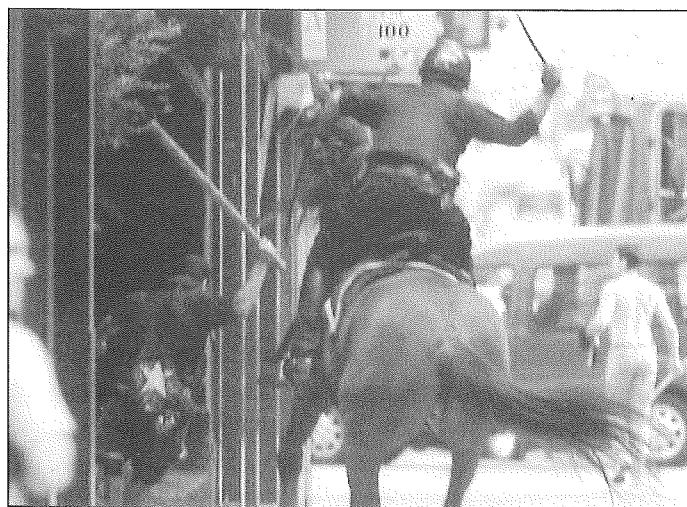
Σε αντίθεση με αυτές τις πρακτικές, εμφανίστηκε και δυναμώνει η οργάνωση που ξεκινάει από τις συνοικίες, σε όλη τη Λατινική Αμερική. Στη Δημοκρατία του Αγίου Δομίνικου, οι φτωχοί των πόλεων

αγωνίζονται για να συνεχίσουν να έχουν ηλεκτρικό, στη Βενεζουέλα υποστηρίζουν το λαϊκό πρόγραμμα του Προέδρου Ούγο Τσάβες, στη Βολιβία δουλεύουν μαζί με τα συνδικάτα ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του πόσιμου νερού, κ.λπ. Αυτή η οργάνωση της συνοικίας αναπτύσσει σχέσεις με τα δυνατά αγροτικά κινήματα σε Βολιβία, Βραζιλία, Κολομβία, Εκουαδόρ, Μεξικό και Παραγουάη. Σε πολλές χώρες, η πιο αποτελεσματική τακτική είναι το μπλόκο. Η κίνηση μπλοκάρεται, τα φορτηγά δεν μπορούν να μετακινηθούν, τα εργοστάσια δεν μπορούν να προμηθευτούν πρώτες ύλες και οι μεγάλες αγροτικές εκμεταλλεύσεις δεν μπορούν να προωθήσουν τα προϊόντα τους. Ένα μπλόκο, όπως μια απεργία διαρκείας, βάζει εμπόδια στη συσσώρευση των κερδών, καθυστερεί τη διαδικασία ανταλλαγής, κόβει τα έσοδα από φόρους που επιτρέπουν στην Κυβέρνηση να πληρώνει το χρέος. Με αυτή τη δυναμική τακτική, οι Αργεντινοί πικετέρος προώθησαν ένα πλατύ σύνολο αιτημάτων. Σε ένα τυπικό μπλόκο, απαιτούν την απελευθέρωση των κρατούμενων αγωνιστών και την απόσυρση των αστυνομικών δυνάμεων, απαιτούν δέματα με τρόφιμα, θέσεις εργασίας με κρατική επιδότηση, μισθούς αξιοπρεπείς, επιδόματα ανεργίας, χρηματοδότηση των καλλιεργειών και κοινωνικές δαπάνες για το νερό, το ηλεκτρικό, για εγκαταστάσεις υγιεινής και ασφαλτοστρωμένους δρόμους.

Οι άνεργοι της Αργεντινής εφαρμόζουν σε αυτό το πλαίσιο μια δημοκρατία στη βάση. Όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται συλλογικά σε ανοιχτές συνελεύσεις στο επίπεδο της συνοικίας ή του δήμου.

Οι κινητοποιήσεις των πικετέρος σε ορισμένες περιοχές αφαίρεσαν την εξουσία από τα χέρια της τοπικής διοίκησης, δημιουργώντας ζώνες σχεδόν απελευθερωμένες. Σε μια βορειοανατολική πόλη, στο Χενεράλ Μοσκόνι, οι άνεργοι εργαζόμενοι εφάρμοσαν μια «παράλληλη οικονομία» με 300 σχεδόν προγράμματα, που περιλαμβάνουν αρτοποιεία, βιολογικές καλλιέργειες, εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού του νερού και κέντρα πρώτων βοηθειών. Ένα μέρος από αυτά τα προγράμματα είναι ήδη σε πλήρη λειτουργία. Την περασμένη άνοιξη, όταν οι δυνάμεις της αστυνομίας άρχισαν να αντιδρούν με περισσότερη βία, το κίνημα των ανέργων πήρε πιο ριζοσπαστικές μορφές.

Τα αιτήματα των πικετέρος, που πριν από δύο μήνες θεωρούνταν από ορισμένους «αριστεριστικά», έγιναν τελικά το περιεχόμενο μαζικών λαϊκών κινητοποιήσεων που κατήγγειλαν το χρέος των 140 δισ. δολαρίων, και μετατράπηκαν σε κραυγή μάχης ακόμη και για τη μεσαία τάξη της Αργεντινής. Μια λίστα με τέτοια αιτήματα είχε εγκριθεί τον Σεπτέμβριο σε δύο εθνικές συναντήσεις, στη Λα Ματάντσα

και στη Λα Πλάτα.

Ενώ η καταστολή βάθυνε στην Αργεντινή και η Κυβέρνηση απαντούσε στις διαμαρτυρίες με πιο σκληρές επιθέσεις, δεν εμφανίστηκε κάποιας μορφής πρωτοπορία που να μετασχηματίζει το κίνημα των συνοικιών σε κυβέρνηση των εργαζομένων. Με δεδομένο το γεγονός ότι η αντίσταση του κινήματος προέρχεται από την τοπική αυτονομία, ορισμένες από τις πιο επιτυχημένες ομάδες πικετέρος αντιτίθενται σε μια οργάνωση σε εθνικό επίπεδο. Τα κόμματα της Αριστεράς και της Κεντροαριστεράς, από τη μεριά τους, περιορίστηκαν να πουλάνε τις εκδόσεις τους και να εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους σε ένα ανίσχυρο Κοινοβούλιο. Παρόλο που ορισμένοι πικετέρος δέχθηκαν θέσεις σε κόμματα της άκρας Αριστεράς, συμπεριλαμβανομένου του νέου σχηματισμού που ονομάζεται Κοινωνικός Πόλος, η πλειοψηφία του κινήματος των ανέργων αποφεύγει αυτού του είδους την πολιτική, με τον φόβο μήπως οι πικετέρος υποταχθούν σε ένα ρεφορμιστικό πρόγραμμα. Ένας ανάλογος φόβος εκφράζεται και για τις σχέσεις τους με τα συνδικάτα.

Από την πλευρά της δεξιάς πάλι, ορισμένοι ομορτουμιστές περονιστές υποστηρίζουν τα αιτήματα των πικετέρος και προσφέρονται να διαπραγματευθούν για τις θέσεις εργασίας με την Κυβέρνηση. Αντικειμενικός τους στόχος είναι να προσελκύσουν με το μέρος τους τους πικετέρος για να ανασυγκροτήσουν το κόμμα. Μέχρι τώρα οι πικετέρος αντιστάθηκαν σε αυτές τις προσεγγίσεις, αλλά αν η καταστολή ενταθεί και οι βασικές ανάγκες δεν καλύπτονται, θα πρέπει να επιλέξουν ανάμεσα στο να ριζοσπαστικοποιήσουν ακόμη περισσότερο τον αγώνα τους ή να συνεργαστούν με τους πολιτικούς αρχηγούς. Ο Ντουάλτε το γνωρίζει καλά αυτό το παιχνίδι.

Η θητεία του ως κυβερνητής του Μπουένος Άιρες (1991-1999), οφείλει πολλά σε ένα μηχανισμό πελατειακό που μοίραζε από τρόφιμα μέχρι θέσεις εργασίας. Κι όταν η ευνοιοκρατία δεν λειτουργούσε έστειλε τα φασιστικά αποσπάσματα. Ακόμη και την ώρα της τελετής ανάληψης της προεδρίας από τον Ντουάλτε, αυτά τα αποσπάσματα έκαναν την εμφάνισή τους και προκαλούσαν τους διαδηλωτές. Η αστυνομία υποστήριξε φυσικά τους φασίστες. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ πολύ γρήγορα ζήτησε από τον Ντουάλτε να διαπραγματευθεί πολύ πιο σκληρούς οικονομικούς όρους για νέα δάνεια, πράγμα που θα οδηγήσει σε μια νέα ανάφλεξη και τότε το δίλημμα θα είναι ή ένα απολυταρχικό καθεστώς ή μια λαϊκή επανάσταση.

4/2/2001

(Επιλογή, απόδοση: Α.Ξ.)

Trueque: το ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ Ή ΕΜΠΟΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΧΡΗΜΑ...

Η περιθωριοποίηση όλο και ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων, ιδιαίτερα στον λεγόμενο Τρίτο Κόσμο, που συντελείται κάτω από την ομπρέλα της «νέας τάξης πραγμάτων», υποχρεώνει τα στρώματα αυτά να αναζητήσουν και να επινοήσουν τους τρόπους οικονομικής αυτοάμυνάς τους. Πολλές φορές αυτή η αυτοάμυνα παίρνει συλλογικά χαρακτηριστικά, αποδεικνύεται αποτελεσματική και προσθέτει το δικό της βάρος στη συγκρότηση μιας άλλου τύπου κοινωνίας.

Τα τελευταία χρόνια, σε πολλές χώρες του κόσμου, γνωρίζει μια ανάπτυξη το «εμπόριο μέσω της ανταλλαγής αγαθών ή υπηρεσιών» που παρακάμπτει το χρήμα. Το φαινόμενο έχει πάρει διαστάσεις στις χώρες της αμερικανικής ηπείρου καθώς στη μία μετά την άλλη συγκροτούνται ομάδες που δημιουργούν τους δικούς τους κανόνες εμπορίου. Αναμφίβολα όμως τα πρωτεία κατέχει η Αργεντινή όπου το Trueque (η ανταλλαγή) έχει πάρει τις διαστάσεις ενός μαζικού κινήματος.

Στην Αργεντινή δεν είναι απαραίτητο το χρήμα

Η πρώτη ομάδα Trueque σχηματίστηκε την πρωτομαγιά του 1995 στο Μπερνάλ της περιφέρειας του Μπουένος Άιρες. Την συγκροτούσαν περίπου είκοσι άτομα, αν και η ψυχή και η κινητήρια δύναμη της ομάδας ήταν μια τετραμελής παρέα: δύο οικολόγοι ακτιβιστές που προσπαθούσαν μέσα από ένα Πρόγραμμα Τοπικής Αυτάρκειας να δημιουργήσουν εργαστήρια οργανικών τροφίμων, να προωθήσουν την ανακύκλωση σκουπιδιών κ.λπ., και δύο ελεύθεροι επαγγελματίες που είχαν οργανώσει ένα δίκτυο αλληλοϋποστήριξης επαγγελματιών οι οποίοι συντονίζονταν μεταξύ τους για να αναλαμβάνουν τις δουλειές που τους παρουσιάζονταν.

Η αρχική ιδέα ήταν η ανταλλαγή υπηρεσιών, μια αυθόρμητη μορφή ικανοποίησης αναγκών τις οποίες δεν μπορούσαν να καλύψουν αλλιώς, αφού έλειπε το χρήμα...

Οι υπηρεσίες ήταν ανταποδοτικές. Ένας οδοντογιατρός μπορούσε να φροντίσει τα δόντια μιας κυρίας, κι αυτή με τη σειρά της αναλάμβανε την καθαριότητα του σπιτιού του. «Όλα άρχισαν από ανάγκη. Τα μέλη της ομάδας και όσοι άρχισαν να μας πλαισιώνουν βρισκόμασταν σε οικονομικό αδιέξοδο. Αποφασίσαμε να αντιμετωπίσουμε την οικονομική κρίση και την ανεργία μ' αυτή τη μορφή του πρωτόγονου εμπορίου. Η αφετηρία μας υπήρξε και εξακολουθεί να είναι η αλληλεγγύη», αναφέρει ο ψυχολόγος Κάρλος ντε Σάνσο, από τους ιδρυτές της ομάδας, και συνεχίζει: «Και έτσι έγινε η λέσχη, ένας τόπος όπου δεν λειτουργεί η έννοια του χρήματος. Η δική μας αντίληψη είναι το διάχυτο όφελος. Εσύ δίνεις κάτι στο κοινωνικό δίκτυο και αυτό στο επιστρέφει με το παραπάνω. Όσο περισσότερες υπηρεσίες και προϊόντα υπάρχουν στο δίκτυο, σε τόσο περισσότερα πράγματα μπορείς να 'χεις πρόσβαση. Αλλά δεν μπορείς να συσσωρεύσεις κεφάλαιο. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι ο κόσμος αρχίζει να σκέφτεται πως δεν είναι το χρήμα το παν στη ζωή και πως υπάρχει μια εναλλακτική λύση για να μπορέσει κανείς να ζήσει καλύτερα».

Το εγχείρημα άρχισε γρήγορα να γίνεται γνωστό, τα μέλη της πρώτης ομάδας πολλαπλασιάστηκαν και νέες ομάδες άρχισαν να ξεφυτρώνουν, πρώτα στην περιφέρεια του Μπουένος Άιρες και αργότερα και στις υπόλοιπες περιοχές της Αργεντινής. Η εμπειρία των μελών της πρώτης ομάδας υπήρξε καθοριστική, αφού πολύ γρήγορα τα μέλη της λειτούργησαν σαν μια άτυπη συμβουλευτική ομάδα για τους ενδιαφερόμενους υποψήφιους τρουεκίστες. Η ταχύτατη ανάπτυξη του αριθμού των ομάδων, δείγμα πως το trueque ήρθε να καλύψει μια πραγματική κοινωνική ανάγκη, ώθησε τις ομάδες αυτές να συντονιστούν σε εθνικό επίπεδο και να δημιουργήσουν αρχικά ένα Συμβουλευτικό Συμβούλιο κι αργότερα το Συμβούλιο Προώθησης του Trueque. «Μπορούμε σήμερα να ερμη-

νεύσουμε την ανάπτυξη του Δικτύου Trueque σαν μια ευκαιρία που οικοδομήθηκε συλλογικά από τους αποκλεισμένους της συμβατικής αγοράς, οι οποίοι αποφασίζουν να επαναφέρουν, σε μικρές ομάδες, τη λειτουργία της αγοράς κάνοντας έκκληση στην εμπιστοσύνη και στην αλληλεγγύη, σε αντίθεση με τις αξίες της ανταγωνιστικότητας που προωθεί η τεχνολογική ανάπτυξη. Επιπλέον μπορούμε να θεωρήσουμε πως οι απλοί άνθρωποι –από διαίσθηση, κοινό νου ή ακραία ανάγκη– μπόρεσαν να ξεπεράσουν την ικανότητα δράσης των πολιτικών, ακαδημαϊκών, τεχνικών, οικονομικών και χρηματιστικών συνομαδόσεων», παρατηρεί η Ελσίζα Πριμαβέρα, μέλος του Προωθητικού Συμβουλίου του Trueque.

Prosumidores

Το βασικό κύταρο λειτουργίας μιας ομάδας Trueque είναι το κάθε μέλος της, οι prosumidores (παραναλωτές), δηλαδή productores (παραγωγοί) και consumidores (καταναλωτές) ταυτόχρονα. Το κάθε μέλος της ομάδας είναι παραγωγός και προσφέρει υποχρεωτικά μια υπηρεσία ή ένα προϊόν στο σύνολο των μελών της ομάδας και ταυτόχρονα το σύνολο των μελών είναι η αποκλειστική πελατεία αυτών των προσφερόμενων υπηρεσιών και προϊόντων. Ο όρος prosumidores (prosumers) διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον μελλοντολόγο Άλβιν Τόφλερ στο βιβλίο του «Το Τρίτο Κύμα» (1979): «Στον σύγχρονο κόσμο τα πρόσωπα είναι λιγότερο αυτόρρη και περισσότερο εξαρτημένα από ποτέ. Αν και σήμερα διαθέτουμε το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο από οποιαδήποτε προηγούμενη γενιά, είναι βέβαιο πως δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε χωρίς τη βοήθεια των άλλων». Οι «ψαγμένοι» του Trueque βρίσκουν πως η λειτουργία του επιβεβαιώνει την ανάγκη συνεργασίας και την έλλειψη αυτόρρη του σημερινού ανθρώπου.

Μια ομάδα Trueque αποτελείται από έναν περιορισμένο αριθμό μελών, επιδιώκεται να μην ξεπερνούν τα 250, για να κυριαρχεί η εμπιστοσύνη μεταξύ τους και να μην μετατρέπεται η συναλλαγή σε απρόσωπη διαδικασία. Κάθε μέλος δημοσιοποιεί στην ομάδα την υπηρεσία ή το προϊόν που προσφέρει και η προσφορά αυτή αναγράφεται σε έναν κοινό κατάλογο που είναι στη διάθεση των μελών. Καθώς όλα τα μέλη είναι ταυτόχρονα παραγωγοί και καταναλωτές, κανείς δεν επιδιώκει το κέρδος αλλά προσπαθεί μέσω της ανταλλαγής να καλύψει κάποιες πραγματικές του ανάγκες. Η ανταλλαγή των προϊόντων και των υπηρεσιών γίνεται σε ένα χώρο που έχει επιλέξει η ομάδα, που μπορεί να είναι ένας κοινόχρηστος κλειστός χώρος γειτονιάς, ένα μεγάλο διαθέσιμο σπίτι ή ένα εγκαταλειμμένο μεγάλο κτίριο. Οι συνεδριάσεις της ομάδας, οι ferias (εμποροπανηγύρεις), όπως τις αποκαλούν, διεξάγονται μια ή δυο φορές τη βδομάδα. Σ' αυτές παίρνουν μέρος αποκλειστικά τα μέλη της ομάδας, αν και γίνονται κατά διαστήματα οι megaferias, οι οποίες είναι πιο ανοικτές και προσελκύουν χιλιάδες άτομα. Τα

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΟΜΑΔΩΝ TRUEQUE

1. Η πραγμάτωσή μας ως ανθρώπινων όντων δεν χρειάζεται να ρυθμίζεται από το χρήμα.
2. Δεν επιζητούμε να προωθήσουμε αντικείμενα και υπηρεσίες αλλά να αλληλοβοηθηθούμε για να κατακτήσουμε ένα ανώτερο νόημα ζωής, μέσα από την εργασία, την κατανόηση και τη δίκαιη ανταλλαγή.
3. Υποστηρίζουμε ότι είναι δυνατόν να αντικατασταθεί ο στείρος ανταγωνισμός, το κέρδος και η κερδοσκοπία από την αμοιβαιότητα ανάμεσα στα πρόσωπα.
4. Πιστεύουμε ότι οι ενέργειές μας, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες μπορούν να ανταποκριθούν σε δεοντολογικούς και οικολογικούς κανόνες διαφορετικούς από εκείνους που υπαγορεύει η αγορά, ο καταναλωτισμός και η αναζήτηση βραχυπρόθεσμου οφέλους.
5. Οι μόνες προϋποθέσεις για να γίνει κανείς μέλος του Δικτύου Trueque είναι να συμμετέχει στις συγκεντρώσεις και να είναι παραγωγός και καταναλωτής αγαθών, υπηρεσιών και γνώσεων, στο πλαίσιο των υποδείξεων των Κύκλων Ποιότητας και Αυτοβοήθειας.
6. Κάθε μέλος είναι ο αποκλειστικός υπεύθυνος για τις πράξεις, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του.
7. Θεωρούμε ότι το να συμμετέχεις σε μια ομάδα δεν συνεπάγεται κανένα δεσμό εξάρτησης, καθώς η ατομική συμμετοχή είναι ελεύθερη και με δυνατότητα επέκτασης σε όλες τις ομάδες του δικτύου.
8. Υποστηρίζουμε ότι δεν είναι απαραίτητο οι ομάδες να οργανώνονται τυπικά, με σταθερό τρόπο, εφόσον ο χαρακτήρας του δικτύου συνεπάγεται τη διαρκή εναλλαγή ρόλων και λειτουργιών.
9. Πιστεύουμε πως είναι δυνατόν να συνδυάσουμε την αυτονομία των ομάδων στη διαχείριση των εσωτερικών τους υποθέσεων, με την εφαρμογή των βασικών αρχών που διέπουν τη συμμετοχή στο δίκτυο.
10. Πιστεύουμε ότι θα πρέπει οι συμμετέχοντες στο δίκτυο να μην υποστηρίζουμε και να ενισχύουμε οικονομικά –ως μέλη του δικτύου– μια υπόθεση ξένη προς το δίκτυο για να μην παρεκκλίνουμε από τους στόχους που μας ενώνουν.
11. Θεωρούμε ότι το καλύτερο παράδειγμα είναι η δική μας συμπεριφορά στο περιβάλλον του δικτύου και στη ζωή μας έξω από αυτό. Τηρούμε εχεμύθεια για τις ιδιωτικές υποθέσεις και σύνεση στον δημόσιο χειρισμό των θεμάτων του δικτύου που επηρεάζουν την ανάπτυξή του.
12. Πιστεύουμε βαθιά σε μια ιδέα προόδου η οποία είναι συνέπεια της βιώσιμης ευημερίας του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού προσώπων μέσα στις κοινωνίες.

προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται, επιτρέπεται να καλύπτουν τα πάντα εκτός από ναρκωτικά και πορνεία. Είναι φανερό πως στα πλεονεκτήματα του Trueque προστίθεται η έλλειψη ενδιάμεσων που επιβαρύνουν πάντοτε την τιμή ενός αγαθού, πως ο παραγωγός δεν χρειάζεται να αναζητήσει την πελατεία του, αφού αυτή είναι δεδομένη και βρίσκεται μέσα στην ομάδα, πως η ανταλλαγή καλύπτει πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων που αποφεύγουν την αγορά περιττών αγαθών σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με τη συμβατική αγορά, δίνοντας έτσι μια αντικαταναλωτική, οικολογική διάσταση στην εμπορική δραστηριότητα του ανθρώπου κ.λπ.

Τα νέα μέλη περνούν από εκπαιδευτικές συνεδριάσεις προκειμένου να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη ενσωμάτωσή τους στις λειτουργίες της ομάδας. Πριν φτιαχτεί μια καινούργια ομάδα Trueque σχηματίζεται ένας ιδρυτικός πυρήνας που χαρακτηρίζεται από ένα πνεύμα σύμπνοιας κι εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη του, στοιχεία απαραίτητα για να καταστήσουν στη συνέχεια δυνατή την επέκταση του αριθμού των μελών της αρχικής ομάδας. Ωστόσο δεν είναι απαραίτητο μια νέα ομάδα να ακολουθήσει ακριβώς τα βήματα των προηγούμενων ούτε και να βρίσκεται από την αρχή σε συνεννόηση και συντονισμό με τις υπόλοιπες υπάρχουσες ομάδες.

Το trueque σήμερα

Ο ρυθμός ανάπτυξης των ομάδων στην Αργεντινή υπήρξε εκπληκτικός. Μέσα στα έξι χρόνια που πέρασαν από την εμφάνιση της πρώτης ομάδας, το δίκτυο απλώθηκε σε όλη την Αργεντινή. Φτάνει σήμερα να αριθμεί εκατοντάδες ο-

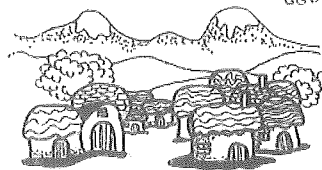

BANCO SOLIDARIO ACONCAGUA

DOS TALENTOS

REINVENTANDO EL MERCADO POR UNA ECONOMÍA SOLIDARIA

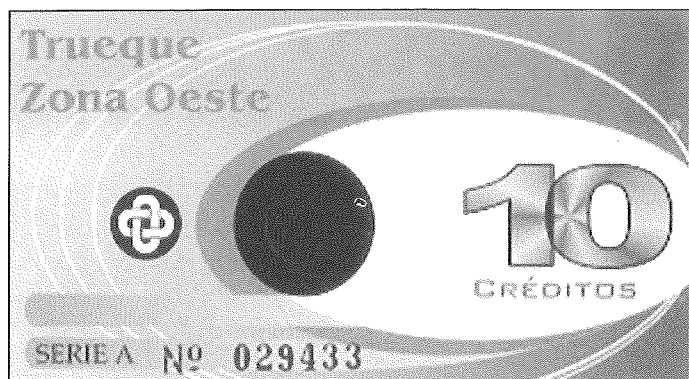
μάδες και διαρκώς προστίθενται καινούργιες. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι είναι μέλη των ομάδων αυτών, κι αυτό σημαίνει πως εκατοντάδες χιλιάδες οικογένειες καλύπτουν τις ανάγκες τους μέσα από την αγορά του trueque. Ο ακριβής αριθμός τους είναι δύσκολο να υπολογισθεί αφού συνεχώς το κίνημα αυτό επεκτείνεται. Άνεργοι, συνταξιούχοι, ημιαπασχολούμενοι, νοικοκυρές, μισθωτοί και ελεύθεροι επαγγελματίες καταφεύγουν εδώ για να βελτιώσουν με αξιοπρέπεια τους όρους ζωής τους. Μια άλλη σημαντική ποιοτική αλλαγή που έχει παρατηρηθεί είναι πως, ενώ την αρχική ομάδα αποτελούσαν κυρίως άντρες, σήμερα την κινητήρια δύναμη αποτελούν οι γυναίκες.

Το φαινόμενο του Trueque δεν συναντιέται αποκλειστικά στην Αργεντινή. Ανάλογα παραδείγματα συναντάει κανείς σε πολλές χώρες της Αμερικής ακόμη και μέσα στις ίδιες τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά, αλλά και σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου, όπως την Ιαπωνία και τις Φιλιππίνες, την Ταϊλάνδη και τη Σενεγάλη, την Ολλανδία, την Αγγλία, την Ισπανία κ.λπ. Ωστόσο δεν υπάρχει αλλού αυτή η εκπληκτική ανάπτυξη που συναντάμε στην Αργεντινή. Είναι δύσκολο σε κάποιον από μακριά να πει με σιγουριά γιατί υπήρξε αυτή η ανάπτυξη εκεί, ωστόσο είναι φανερό πως η μεγάλη οικονομική κρίση που σαρώνει τη χώρα συνετέλεσε αποφασιστικά. Πιστεύω όμως πως σημαντικό ρόλο έπαιξε και η ύπαρξη μιας αναπτυσσόμενης αριθμητικά μεσαίας τάξης, που με το ανεβασμένο της μορφωτικό επίπεδο ήρθε να συμβάλει στο ιδιότυπο αυτό εμπόριο. Η ανάπτυξη του Trueque στην Αργεντινή λειτουργεί σήμερα σαν παράδειγμα για ανάλογα κινήματα που σημειώνονται και σε άλλες γειτονικές χώρες, όπως στη Χιλή, στην Ουρουγουάη και στη Βραζιλία. Οι πρωτεργάτες του αργεντίνικου trueque συχνά καλούνται σε διάφορες χώρες, κυρίως από εναλλακτικούς οικονομολόγους και αντίστοιχες πρωτοβουλίες, για να εκθέσουν την εμπειρία τους και τους προβληματισμούς τους.

Ένα καινούργιο «νόμισμα»!

«**Σ**το Trueque κανείς δεν χάνει, κανείς δεν δανείζεται, όλα ανακυκλώνονται, όλα αποτιμώνται». Χιλιάδες πρόσωπα σ' όλη την Αργεντινή ανταλλάσσουν καθημερινά τρόφιμα, ιατρικές υπηρεσίες, οικοδομικές εργασίες, έργα τέχνης, ρούχα... Η αποχρηματοποίηση αυτής της αγοράς δημιουργεί προβλήματα που ωστόσο καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό από την εμπιστοσύνη και την αλληλεγγύη μεταξύ των μελών των ομάδων. Είναι γεγονός πως μερικά προϊόντα και υπηρεσίες υποτιμώνται σε σχέση με κάποια άλλα. «Στο trueque υπάρχει ένα άλλο είδος υποτίμησης. Υπάρχει μια θυσία αυτού που ανταλλάσσεται. Ποτέ δεν υπάρχει ακριβής αντιστοιχία. Υποτίθεται πως υπάρχει μια διαφορετική κοινωνικοποίηση από την καπιταλιστική ομογενοποίηση», αναφέρει ο κοινωνιολόγος Κριστιάν Φερέρ.

Η επέκταση των ομάδων και των προσφερόμενων αγαθών και υπη-

ρεσιών παρότρυνε το δίκτυο να προχωρήσει στην καθιέρωση ενός είδους δικού του νομίσματος, που ονομάστηκε credito (πίστωση). Κάθε ομάδα έχει τη δυνατότητα να τυπώσει τα δικά της credits. Έτσι παρόλο που υπάρχει και credito με πανεθνική εμβέλεια εν τούτοις κυρίως χρησιμοποιούνται τα τοπικά credits για τις συναλλαγές μέσα στο πλαίσιο της ομάδας. Αυτό αποτρέπει σε μεγάλο βαθμό και την εμφάνιση πλαστών credits. Κάθε credito θεωρείται από τους συναλλασσόμενους ως ισότιμο με το πέσο, το εθνικό νόμισμα της Αργεντινής, το οποίο δεν χρησιμοποιείται στις συναλλαγές του trueque. Η αποτίμηση ενός αγαθού ή των προσφερόμενων υπηρεσιών σε credits, γίνεται προσπάθεια να βασίζεται στις ώρες εργασίας που ενσωματώνουν. Τα credits χρησιμεύουν μόνο για τις συναλλαγές, δεν έχει νόημα να αποταμιευθούν. Το σύστημα των credits δουλεύει τόσο καλά, που πολλοί επιχειρηματίες δέχονται είτε εξ ολοκλήρου είτε εν μέρει να πληρώνονται με αυτά αντί για πέσος. Υπάρχουν πολίτες και δήμοι που δέχονται οι φόροι και οι οφειλές κατοίκων να πληρώνονται και σε credits.

Το Δίκτυο Trueque αποτελεί πια μια σημαντική διάσταση στην οικονομική ζωή της Αργεντινής. Οι «ερασιτεχνικές» πρωτοβουλίες μιας μικρής ομάδας έχουν μετατραπεί σε ένα κίνημα που δεν φαίνεται να έχει όρια. Σήμερα στις ομάδες λειτουργούν συμβουλευτικά όργανα που καλύπτουν κάθε είδους πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα μέλος ή ένα υποψήφιο μέλος. Λειτουργούν τμήματα απόκτησης επαγγελματικών ικανοτήτων για άτομα που στη συνέχεια θα ενταχθούν μέσα στο δίκτυο. Λειτουργεί ταχυδρομείο

ΕΝΩΣΗ ΜΗΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΗ

Λέσχη Trueque «EL CORRALITO» (Το ΚΟΤΕΤΣΑΚΙ) των Μανάδων της Πλατείας του Μάη

Ενα νέο πεδίο αγώνα, δημιουργίας και αντίστασης για την υπεράσπιση της ζωής.

Οι Μητέρες της πλατείας του Μάη πιστεύουμε πως είναι δυνατόν να δημιουργήσουμε μια κοινωνική οικονομία χωρίς χρήμα.

Θέλουμε να δημιουργήσουμε μια ευκαιρία για την παραγωγή, την κατανάλωση και την προσωπική ανάπτυξη, έξω από τις επιβολές της «καπιταλιστικής αγοράς».

Οργανώνουμε μια κοινωνική αγορά που επιτρέπει την πλήρη απασχόληση, με εργασία, αξιοπρέπεια και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το Εθνικό Δίκτυο του Τρουέκε έχει ένα κοινωνικό νόμισμα που γεννά εναλλακτικές απαντήσεις στους prosumidores.

Κάθε Κυριακή στις 5 η ώρα στην πλατεία Κονγκρέσου.

που εξυπηρετεί τις ομάδες του δικτύου. Ασκοούνται πιέσεις σε δημοτικές αρχές για να παραχωρήσουν εκτάσεις με αντάλλαγμα την προσφορά εθελοντικής εργασίας σε δημοτικές υπηρεσίες (καθαριότητα κ.λπ.), εκτάσεις στις οποίες πάλι με δική τους εργασία τα μέλη των δικτύων κτίζουν σχολεία, νοσοκομεία και άλλα ιδρύματα τα οποία θα λειτουργήσουν με δικούς τους όρους. Πολλές ομάδες κυκλοφορούν έντυπα που αφορούν τη λειτουργία τους, τις δυνατότητές τους, τις θεωρητικές επεξεργασίες τους. Η παρουσία τους στο Ίντερνετ είναι πια πυκνή, όπου, πέρα από το πληροφοριακό υλικό που προσφέρουν, επιδιώκεται και ένα μέρος της ανταλλαγής να διεξάγεται μέσω του διαδικτύου. Έχουν δημιουργηθεί πολλές επιχειρήσεις οι οποίες τροφοδοτούν πια με προϊόντα τις αγορές Trueque. Θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για το φαινόμενο Trueque σαν μια συγκυριακή αντίδραση, έχω όμως την εντύπωση πως μας επιφυλλάσσονται εκπλήξεις...

Το Δίκτυο Trueque που εξαπλώνεται σήμερα στην Αργεντινή, έρχεται να συναντηθεί με τις συνθήκες και τις οικονομικές δραστηριότητες αιώνων σε κάποιες ξεχασμένες κοινότητες ιθαγενών στις αργεντίνικες Άνδεις, όπως το Tesorero, το Calchaquí κ.ά.

«Πρέπει να μάθουμε να ανταλλάσσουμε, δηλαδή να επιστρέψουμε στις πηγές, δίνοντας έμφαση στον κεντρικό άξονα της παρουσίας μας στο δίκτυο: Την ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ.

Πρέπει να αποκτήσουμε αρκετά αντισώματα ώστε να απομονώσουμε τους αιώνιους εμπόρους που κάνουν τα πάντα για να εκμεταλλευθούν τον άλλο. Μπορούμε να διδάξουμε την αλληλεγγύη με το να γινόμαστε όλο και πιο αλληλέγγυοι», λέει ο Κάρλος ντε Σάνσο. Και στην Πρώτη Ημερίδα της Αμοιβαίας Ανταλλαγής που έγινε στο Μπουένος Άιρες, υπογραμμίσθηκε πως «όταν κανείς δεν παράγει για να κερδίσει αλλά για να ικανοποιήσει τις ανάγκες άλλων, αλλάζει ποιοτικά η στάση του ανθρώπου απέναντι στον εαυτό του και τους άλλους». Το trueque δεν είναι πολιτική δραστηριότητα, δεν ζητάει πολιτικά προαπαιτούμενα από τα μέλη των ομάδων. Ωστόσο τα μέλη των ομάδων κτίζουν την αλληλεγγύη, τη συμμετοχή, την εμπιστοσύνη. «Πριν αισθανόμουν μόνη, τώρα έχω φίλους. Πάψαμε να είμαστε ανώνυμοι. Πάψαμε να είμαστε ανταγωνιστές», λέει μια γυναίκα, μέλος ομάδας του δικτύου. Μέσα από ανάλογες ποικίλες προσπάθειες, οικοδομήθηκε σιγά-σιγά η κοινωνική συνοχή, απαραίτητο στοιχείο για να οδηγηθεί ο λαός της Αργεντινής στο ξέσπασμα και στην εξέγερση του Δεκεμβρίου...

Σ.Γ.

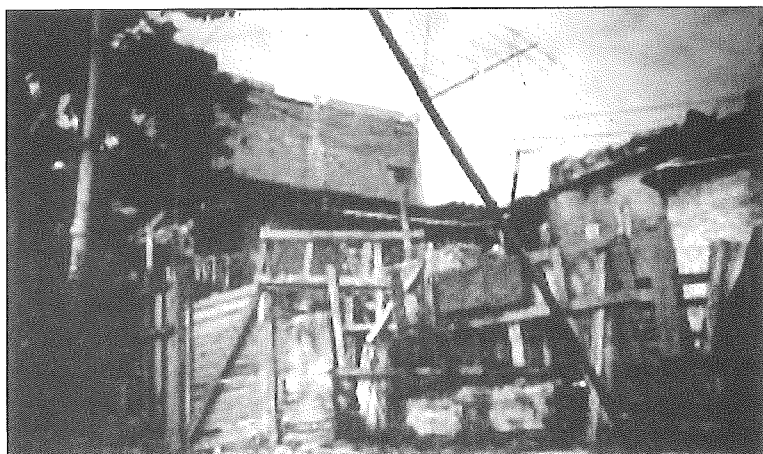
ΟΙ «ΠÓΛΕΙΣ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ» ΣΤΗ

Οι φαβέλες της Βραζιλίας είναι μάλλον οι πιο διάσημες παραγκουπόλεις της Λατινικής Αμερικής, αλλά, όπως θα δούμε στη συνέχεια, το είδος αφθονεί στην περιοχή εδώ και πολλές δεκαετίες.

«Το Μπουένος Άιρες έχει 143 βίλας μιζέριας με 723.000 κατοίκους. Γενικά είναι λιγότερο άθλιες από τις μπαριάδας της Λίμα ή τις καγιάμπας του Σαντιάγο. Όσοι μένουν εδώ από πολύ καιρό έχουν την τάση να μείνουν οριστικά. Έχουν οργανωθεί. Έχουν αγωνιστεί για να αποκτήσουν νερό, ηλεκτρικό, σχολεία, ιατρεία. Με την πάροδο του χρόνου έμαθαν να βελτιώνουν τις κατοικίες, τώρα ένα 70% από τις βίλας μιζέριας έχει “σκληρά” υλικά στην κατασκευή, ενώ άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους όροφοι... Βρίσκονται κοντά στη δουλειά τους, με την υπόθεση ότι δεν θα κλείσει το εργοστάσιο. Άλλωστε, ανάμεσα στην προοπτική ενός νοικοιού και τη δυνατότητα να τρέφονται καλύτερα και να ντύνονται, έχουν διαλέξει τη δεύτερη. Όσο για τους νεοφερμένους, οι βίλας μιζέριας είναι πάντα καλύτερες από ό,τι άφησαν πίσω τους. Στις βίλας μιζέριας υπάρχει και σινεμά και ποδόσφαιρο και τηλεόραση. Οι κεραίες των τηλεοράσεων είναι δάσος. Υπάρχουν φοιτητές που έρχονται να σε καλέσουν να κάνεις την επανάσταση... Βλέπει κανείς επίσης ολόενα και περισσότερους κληρικούς. Υπάρχουν περονιστές και κομμουνιστές αγωνιστές. Γενικά οι κάτοικοι αγωνίζονται ενάντια στις προσπάθειες της κυβέρνησης να εξαφανίσει τις βίλας μιζέριας. Αγωνίζονται και για την αξιοπρέπεια, ενάντια στην ιδέα που λέει ότι στις βίλας μιζέριας κατοικούν κυρίως αλκοολικοί».

Η περιγραφή που διαβάσατε έγινε το 1967 από τον Ζακ Αρνό, διευθυντή του θεωρητικού περιοδικού «Νουβέλ Κριτίκ», που βρισκόταν σε μια πολιτική περιοδεία γνωριμίας της Λατινικής Αμερικής. Δίνει ανάγλυφα τη δραματική εικόνα μιας τυπικής παραγκούπολης στη Λατινική Αμερική, μιας πόλης των φτωχών, από εκείνες που δημιουργούνται στην περιφέρεια των πρωτευουσών και πολλών μεγάλων πόλεων. Οι λύσεις

που δίνονται στο πρόβλημα της στέγης είναι, ως γνωστόν, μία από τις πιο σοβαρές ενδείξεις για το πώς μια κοινωνία αντιμετωπίζει γενικότερα τα προβλήματα που γεννούν οι κοινωνικές αντιθέ-

σεις που τη διαπερνούν. Γι' αυτές τις χαμένες πόλεις της μιζέριας, για τη ζωή των εκατομμυρίων κατοίκων τους, θελήσαμε να μιλήσουμε σε αυτό το τεύχος των ΣΗΜΑΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ. Σήμερα που η οικονομική κρίση του νεοφιλελευθερισμού οδηγεί σε μεγαλύτερη, αν είναι δυνατόν, εξαθλίωση πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής, αλλά προκαλεί, όπως δείχνει και η εξέγερση που συνεχίζεται στην Αργεντινή, νέες κοινωνικές αντιστάσεις.

Μεγαπόλεις: εκεί που συγκεντρώνεται ο πλούτος και η απόλυτη φτώχεια

Για το θέμα που προσπαθούμε να προσεγγίσουμε, ιδιαίτερη σημασία έχουν τα προβλήματα της αστικοποίησης, των αλλαγών που σημειώθηκαν σταδιακά στην αντίληψη για τον αστικό χώρο στη Λατινική Αμερική. Οι αλλαγές αυτές είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία των μεγαπόλεων, πόλεων με πληθυσμούς της τάξης των δεκάδων εκατομμυρίων, που μασιτίζονται από τη μόλυνση του περιβάλλοντος και την κακή ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Σε αυτές τις μεγαπόλεις, που συνήθως είναι οι πρωτεύουσες των χωρών της Λατινικής Αμερικής, ανθούν οι συνοικίες των απόκληρων.

Δεν μας χωρίζει τόσος πολύς καιρός από τις εποχές που έθρεψαν μύθους που παρήλθαν ανεπιστρεπτί, όπως το Ρίο ντε Τζανέιρο – η πιο όμορφη πόλη της Λατινικής Αμερικής, ή το Μεντεγίν – η πόλη της αιώνιας άνοιξης. Η αστική έκρηξη τους σκέπασε με τόνους σκουπιδιών, με το γκρίζο της ατμόσφαιρας και το μαύρο της κοινωνικής εξαθλίωσης.

Η Λατινική Αμερική έχει το μεγαλύτερο ποσοστό αστικοποιημένου πληθυσμού από τις φτωχές χώρες του Τρίτου Κόσμου: 41% το 1950, 69% το 1985, περισσότερο από 80% το 1992. Οι πόλεις της συγκαταλέγονται ανάμεσα στις μεγαλύτερες του πλανήτη: Πόλη του Μεξικού με 20 εκατ. κατοίκους, Σάο Πάολο με 17 εκατ., Ρίο ντε Τζανέιρο με 11 εκατ., Μπουένος Άιρες με 10 εκατ. Είναι τόσο σημαντικές αυτές οι συγκεντρώσεις πληθυσμού, που συχνά στην τρέχουσα γλώσσα το όνομα της πόλης ταυτίζεται με αυτό της χώρας: το Καράκας είναι η Βενεζουέλα, το Σαντιάγο είναι η Χιλή, η Πόλη του Μεξικού είναι το Μεξικό. Στη νότιο Αμερική, περισσότερο από ό,τι στα νησιά της Καραϊβικής ή στις χώρες της Κεντρικής Αμερικής που είναι λιγότερο αστικοποιημένες, υπάρχουν χώρες που έχουν επίπεδα αστικοποίησης μεγαλύτερα του 80%, όπως η Ουρουγουάη, η Χιλή, η Αργεντινή, η Βενεζουέλα.

Λατινική Αμερική

Για να κατανοήσει κανείς το γιατί οι πόλεις αυτές έχουν συνδέσει το όνομά τους με τη φτώχεια και τους άστεγους, πρέπει πρώτα πρώτα να σταθεί στο ζήτημα της «ανεπίσημης» –διάβαζε «μαύρης»– εργασίας. Σε όλες τις λατινοαμερικάνικες μεγαπόλεις, αυτοί που εργάζονται στον τομέα «μαύρης» εργασία ξεπερνούν το 30% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Σε ορισμένες μάλιστα πόλεις δεν γίνεται καν λόγος για «μαύρη» εργασία γιατί αυτή είναι η «κανονική». Η «μαύρη» εργασία, συνώνυμη των χαμηλών αποδοχών και της έλλειψης κοινωνικής ασφάλισης, είναι εξαιρετικά αβέβαιη, και φυσικά είναι το συμπλήρωμα της ανεργίας. Ανεργία και «μαύρη» εργασία είναι το πλαίσιο της φτώχειας.

Γιατί όμως αυτός ο πληθυσμός που «περισσεύει» συγκεντρώνεται στις πόλεις; Τι προκάλεσε την έκρηξη των αστικών κέντρων; Ας παρακολουθήσουμε ένα σύντομο ιστορικό. Η αρχή του ανάγεται στην οικονομική κρίση του '30 και την αποτυχία να δοθούν λύσεις στο αγροτικό ζήτημα. Το αποτέλεσμα ήταν μια αγροτική έξοδος προς τις πόλεις που προκάλεσε δημογραφική και κοινωνική έκρηξη, ανεργία και μιζέρια. Αλλά και μια άλλη διαδικασία, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, που συνοδεύτηκε από οικονομικές αλλαγές με υιοθέτηση λαϊκίστικων μέτρων από ορισμένες κυβερνήσεις, όπως του Κάρδενας στο Μεξικό, του Βάργας στη Βραζιλία, του Ιμπάνιες στη Χιλή, του Περόν στην Αργεντινή, των Λόπες Πουμαρέχο και Ρόχας Πινίγια στην Κολομβία, ανέδειξαν τις πόλεις σε ένα πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, την εκβιομηχάνιση κ.λπ., και είχαν το ανάλογο αποτέλεσμα – επιπλέον συγκέντρωση αστικού πληθυσμού.

Τώρα, όσον αφορά την κατοικία, μέχρι τη δεκαετία του '70 τα πράγματα σε γενικές γραμμές είχαν την ακόλουθη εξέλιξη. Υπερπολυτελή προάστια με αφάνταστη πολυτέλεια κατοικίες για την αστική τάξη, που αποτελεί μια ολόένα και μικρότερη κοινωνική κατηγορία. Άνετες κατοικίες με ικανοποιητικές παροχές υπηρεσιών για τα μεσαία στρώματα. Από κει και κάτω η κοινωνική σκάλα κατεβαίνει στα φτηνά σπίτια που μπορεί να εξασφαλίζει με ενοίκιο ένα τμήμα της εργατικής τάξης, ενώ για τους φτωχούς και τους άνεργους η πρώτη σε σειρά λύση είναι ο «ανοιχτός ουρανός».

Η παρέμβαση του κράτους ήταν, και εξακολουθεί να είναι, εξαιρετικά περιορισμένη. Κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που να ανακουφίζουν τα λαϊκά στρώματα πήραν τη μορφή εργατικών συνοικιών ή συνεργατικών σε βιομηχανικές πόλεις: είναι τα λεγόμενα «φτηνά σπίτια» στην Αργεντινή, οι «εργατικές πολυκατοικίες» στη Βραζιλία, τα «σπίτια της ΙΣΤ» στην Μπο-

γκοτά. Παράλληλα, από τα τέλη της δεκαετίας του '60, σε αρκετές περιπτώσεις άρχισαν να εκδηλώνονται αντιθέσεις ανάμεσα στους ιδιοκτήτες και στους ενοικιαστές, και «απεργίες» ενοικιαστών που δεν πλήρωναν το ενοίκιο. Το κράτος και οι δήμοι σχεδόν πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις υποστήριξαν τους ιδιοκτήτες.

Με βάση τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών για το 1975, η Λατινική Αμερική είχε ήδη τότε ένα στεγαστικό έλλειμμα που ξεπερνούσε τα είκοσι πέντε εκατομμύρια μονάδες. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΗΕ, το έλλειμμα αυτό αυξανόταν στη διάρκεια της δεκαετίας του '70 κατά ένα εκατομμύριο μονάδες τόν χρόνο. Ο υπολογισμός αυτός ίσχυε ως τα τέλη της δεκαετίας του '80 όταν κάτω από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές όλα τα δεδομένα χειροτέρευσαν. Μάλιστα ήδη από τη δεκαετία του '70 υπογραμμιζόταν ότι, από όλους όσους αντιμετώπιζαν οξύτατο πρόβλημα στέγης, σε χειρότερη κατάσταση βρίσκονταν οι Ιθαγενείς και ιδιαίτερα οι Ιθαγενείς των Άνδεων.

Οι «Χωρίς Στέγη»

Έτσι άρχισε να εμφανίζεται ένα τύπος κατοικίας περισσότερο δυναμικός. Είναι τα σπίτια που φτιάχνει ο κόσμος παράνομα, με κατάληψη χώρων που ανήκουν σε ιδιοκτήτες ή στο κράτος, αδιάφορο. Τα στοιχεία του ΟΗΕ έλεγαν ότι το '75 πάνω από 100 εκατ. Λατινοαμερικάνων ζούσαν σε παραγκουπόλεις. Είναι οι φαβέλες του Ρίο, οι μπαριάδας του Περού, οι πομπλασιόνες της Χιλής, οι βίλας μιζέριας της Αργεντινής ή τα ράντσος της Βενεζουέλας και της Κολομβίας. Στο Σαντιάγο της Χιλής πάνω από 400.000 κάτοικοι

ζουν σε παράγκες. Στο Καράκας, οι συνοικίες των φτωχών κατακλύζουν τους λόφους που είναι γύρω από την πόλη. Εκεί ζει το 35% των κατοίκων του Καράκας. Στη Λίμα του Περού σε παρόμοιες συνθήκες ζει το 25% των κατοίκων και στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας το 38%.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι οι κάτοικοι των παραγκουπόλεων με τα διάφορα ονόματα αποτελούν το 60% των ανέργων και υποαπασχολούμενων του συνολικού πληθυσμού των λατινοαμερικάνικων χωρών.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '80, που τα νεοφιλελεύθερα προγράμματα παροξύνουν μαζί με όλα τα προβλήματα των φτωχών και αυτό της στέγης, οι παραγκουπόλεις έχουν εγκατασταθεί ως μόνιμο φαινόμενο στις πόλεις της Λατινικής Αμερικής. Παράλληλα χειροτερεύουν διαρκώς και οι συνθήκες κατοικίας εκείνων που εξασφαλίζουν ακόμη μια κανονική στέγη: το 1985, ένα 24% των κρεβατιών το μοιράζονταν δύο ή περισσότερα πρόσωπα, ενώ ο «φιλοξενούμενος» –πρόσωπο που ζει στο σπίτι ξένης οικογένειας– είναι μαζί με τον άνεργο οι κυρίαρχες φιγούρες των πόλεων. Τέτοιες κοινωνικές καταστάσεις είναι η ανεξάντλητη πηγή των παραγκουπόλεων που το καθεστώς τους μεταβάλλεται και αυτό σταδιακά.

Πώς δημιουργούνται οι πόλεις των φτωχών

Καθώς το κράτος και οι δημόσιοι θεσμοί αποσύρονται ολοκληρωτικά από το επίπεδο της εξασφάλισης στέγης για όλους, το κενό καταλαμβάνουν η «αυτοδιαχείριση» του προβλήματος της στέγης και η «αυτοοικοδόμηση», που δημιουργεί εναλλακτικές μορφές παραγωγής κατοικιών για τη μεγάλη πλειονότητα των αποκλεισμένων. Η διαχείριση της ζωής σε αυτές τις γειτονιές καθώς και οι λύσεις στο καθεστώς της ιδιοκτησίας έχουν δώσει διαφορετικές εμπειρίες.

Έτσι, στο περιθώριο της αστικής νομιμότητας πάντα, αναδεικνύονται μορφές *κασίκες** των πόλεων ή μαφιών που ελέγχουν περιοχές, προστατεύουν τους «δικούς τους», διεκδικούν την επιβολή της δικής τους νομιμότητας.

Σε κάθε περίπτωση οι δεκαετίες ύπαρξης των παραγκουπόλεων έχουν δημιουργήσει και μια ιστορία, μια παράδοση ή κουλτούρα για τους τρόπους με τους οποίους οι φτωχοί φτάνουν να καταλάβουν περιοχές και να κτίσουν τα σπίτια τους. Σε γενικές γραμμές διακρίνονται δύο βα-

σικοί τρόποι. Στην πρώτη περίπτωση, οι «επιδρομές» γίνονται αρχικά από μία ή δύο οικογένειες και σιγά σιγά εντείνονται με την άφιξη συγγενών και φίλων. Στη δεύτερη περίπτωση έχουμε μαζικές «επιδρομές» που οργανώνονται ως οικονομική επιχείρηση, που αλλάζει χαρακτηριστικά ανάλογα με τον τρόπο ζωής των ατόμων που αναλαμβάνουν την οργάνωση και διεύθυνση της «επιδρομής». Τα άτομα αυτά συνήθως έχουν οικονομικά οφέλη είτε μέσω των ενοικίων που στη συνέχεια επιβάλλουν σε όσους συμμετέχουν στην κατάληψη της γης είτε επειδή αργότερα τους πουλάνε τα τεμάχια που είχαν επιλέξει στη διάρκεια της κατάληψης. Κι αυτό με τη σειρά του εξαρτάται από την κατάσταση του επικεφαλής, αν είναι δηλαδή αυτόνομος ή συνδέεται με κάποια οργάνωση, κόμμα, συνδικάτο ή... μαφία!

Για να ολοκληρώσουμε αυτό το μέρος, πρέπει να σημειώσουμε ότι ορισμένες φορές η γένεση της παραγκούπολης οφείλεται σε κάλεσμα που κάνει μια τοπική κυβέρνηση ή δήμος, ως μέρος της πολιτικής προσέλκυσης του πληθυσμού σε συγκεκριμένες περιοχές, ή ακόμη ως συνδιαλλαγή κάποιων στελεχών με τμήματα του πληθυσμού. Σε τέτοιες περιπτώσεις η παραγκούπολη μπορεί να ελπίζει σε κάποια βοήθεια είτε με την παροχή υπηρεσιών, ηλεκτρικού π.χ., είτε με το άνοιγμα δρόμων κ.λπ.

Ωστόσο η καπιταλιστική πόλη έχει την τάση να ιδιοποιείται ακόμη και αυτή την παράνομη επέκτασή της, «νομιμοποιώντας» τις περιοχές όπου έχουν κατασκευαστεί παραγκογειτονιές, ή συμπεριλαμβάνοντάς τις στο σχέδιο πόλης, και έτσι μετατρέποντάς τις σε εμπόρευμα ή αξία ανταλλακτική. Αυτό δημιουργεί εσωτερικές αντιθέσεις στους φτωχούς, τους κάνει εξαρτήματα οικονομικών μαφιών και προστατών, ή τους φέρνει σε αντιπαράθεση για να διεκδικήσουν τίτλους γης ή ακόμη ακόμη τους διαιρεί σε διάφορες κατηγορίες: εκείνοι που είναι υποχρεωμένοι έτσι κι αλλιώς να μένουν στην παραγκούπολη γιατί δεν έχουν καμία άλλη λύση, κι εκείνοι που είναι περαστικοί αλλά φροντίζουν να αποκτήσουν δικαιώματα στη γη ενώ δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι κ.λπ. Άλλωστε οι φτωχοί δεν είναι υποχρεωτικά οι άγιοι αυτού του κόσμου...

Αγώνες για την υπεράσπιση των παραγκουπόλεων

Από την άλλη, εμφανίζονται τα φύτρα νέων οργανώσεων, κινηματικών εμπειριών, αλληλοβοήθειας, μιας νέας συνείδησης των φτωχών και περιθωριοποιημένων η οποία έχει ήδη δώσει περιστατικά εξέγερσης.

Προφανώς κάτι τέτοιο δεν αρέσει καθόλου στις οικονομικές ελίτ, που στο παρελθόν αντιμετώπισαν με εξαιρετική βία τους κατοίκους των παρα-

γκουπόλεων. Θα θυμίσουμε δύο ιστορικά παραδείγματα που λένε πολλά, άλλωστε δεν είναι τα μόνα.

• Κολομβία, 1964

3000 άστεγοι της Μπογκοτά κατέλαβαν με έφοδο άδεια οικόπεδα. Μέχρι το πρωί είχαν έτοιμο τον οικισμό τους. Κατέφτασε ο στρατός και ακολούθησε πραγματική μάχη, με 20 νεκρούς. Η αεροπορία βομβάρδισε με να-πάλμ την παραγκούπολη. Στην κηδεία, 200.000 λαού διαδήλωσαν ενάντια στην κυβέρνηση.

• Χιλή, 1973

Ο στρατός που ανέτρεψε τον Αλιέντε επιτέθηκε και βομβάρδισε την παραγκούπολη Λοχερμίντα. Η παραγκούπολη ήταν αυτοοργανωμένη σε όλα τα επίπεδα από το κοινωνικό-πολιτικό μέχρι το πολιτιστικό και το στρατιωτικό. Επιτροπές του πληθυσμού ήταν επικεφαλής της αυτοδιαχείρισης και συνέδεαν την κοινότητα με το λαϊκό κίνημα ευρύτερα.

Η μικρο-κοινωνία των παραγκουπόλεων και ο ρόλος των γυναικών

Και έτσι περνάμε στο πραγματικό κοινωνικό πλαίσιο της ζωής στις παραγκουπόλεις. Άντρες άνεργοι, που συχνά αναζητούν παρηγοριά στο αλκοόλ. Γυναίκες, που γίνονται θεμέλια για να κρατήσουν όλο τον ιστό των σχέσεων, οικονομικών, οικογενειακών, κοινωνικών. Κάνουν δουλειές του ποδαριού για να εξασφαλίσουν τα ελάχιστα έσοδα της επιβίωσης των οικογενειών τους που πολλές φορές είναι μονογονεϊκές. Μεγαλώνουν, όσο αυτό είναι αντικειμενικά εφικτό, τα παιδιά, και τα μεγαλύτερα μεγαλώνουν τα μικρότερα. Και αυτή είναι η ιδανική συνθήκη. Γιατί υπάρχει και η άλλη πλευρά των κοινωνικών προβλημάτων που ξεκινάνε από τις παραγκουπόλεις, είναι τα παιδιά του δρόμου και οι συμμορίες των παιδιών στις μεγαπόλεις. Με άγνωστη προέλευση και βέβαιο μέλλον: τα ναρκωτικά και τα αποσπάσματα θανάτου που караδοκούν για να εξυγιάνουν την κοινωνία από τα «περιττώματα» που δημιουργήσε. Άλλωστε, συχνά οι πόλεις των φτωχών γίνονται κέντρα όπου δρουν διάφορες μαφίες και καρτέλ του εμπορίου ναρκωτικών.

Αλλά για να επιστρέψουμε στην κοινωνική οργάνωση της χαμένης πόλης, πρέπει να πούμε ότι αυτή περιστρέφεται σε μεγάλο βαθμό γύρω από τη γυναίκα-μητέρα. Στο σπίτι είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση των εσόδων, με την εξασφάλιση των υλικών για την κατασκευή του σπιτιού που δεν είναι μια διαδικασία που τελειώνει «μια κι έξω», αλλά συνεχίζεται καθώς οι φτωχοί βελτιώνουν την κατοικία τους με υλικά που ανακαλύπτουν σταδιακά: σκληρά χαρτόνια, ελενίτ, τσιμεντόλιθους κ.λπ.

Η γυναίκα είναι επιφορτισμένη και με τον ρόλο του διαμεσολαβητή στα προβλήματα που εμφανίζονται στην οικογένεια. Στη γειτονιά υπερασπίζεται μαζί με άλλες γυναίκες τον κλήρο της, υποστηρίζει ενεργά τις απαιτήσεις για την παροχή υπηρεσιών, διευκολύνει την κατάληψη και για άλλες οικογένειες, ενημερώνεται για τα προβλήματα των γειτόνων, παρακολουθεί από κοντά τη δραστηριότητα των επικεφαλής.

Ο βαρύνων ρόλος της γυναίκας προκύπτει αφενός μεν από την κατάσταση της φτώχειας και αφετέρου από την απουσία συζύγου, είτε γιατί αυτός εργάζεται όλη την ημέρα, είτε γιατί η συμμετοχή του στην οικογένεια περιορίζεται στο να δίνει κάποια χρήματα, ή γιατί είναι μόνιμα ανεύθυνος ή ολοκληρωτικά απών, εξαφανισμένος. Έτσι συχνά όλη η ζωή της οικογένειας είναι για πάντα ταυτισμένη με την ιστορία της ζωής της γυναίκας-μητέρας και όχι σπάνια αυτό αφορά περισσότερες από μία γενιές.

Το μέλλον...

Οι προβλέψεις για τον 21ο αιώνα λένε ότι η Λατινική Αμερική θα συνεχίσει να είναι η περισσότερο αστικοποιημένη περιοχή του Τρίτου Κόσμου και μια ήπειρος μεγαπόλεων. Ένας στους τρεις κατοίκους της Λατινικής Αμερικής θα ζει σε πόλεις με περισσότερους από 4 εκατ. κατοίκους – το 1970 η αναλογία ήταν μόνο 1 στους 5. Οι νέοι κάτοικοι θα είναι πολίτες των άστεων χωρίς δουλειά και με ελάχιστες δυνατότητες κοινωνικής συμμετοχής. Ο αστικός χώρος θα συνεχίσει να αποδιαιρθώνεται, με ομάδες πληθυσμού που δεν θα ενσωματώνονται σε αυτόν, που θα ακινητοποιούνται σε απομακρυσμένες και χαμένες συνοικίες, ενώ οι προνομιούχοι θα κλείνονται ολοένα και περισσότερο πίσω από τα τείχη των δικών τους συνοικιών που θα μετατραπούν σε πραγματικά μπουνκερ. Παράλληλα ίσως να αφήνουν κάποιο περιθώριο δράσης στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τα φιλάνθρωπα προγράμματά τους για τους άστεγους, αν και με δεδομένη την κρίση που μαστίζει τις περισσότερες λατινοαμερικάνικες οικονομίες φαίνεται εξαιρετικά περιορισμένος σε δυνατότητες και αυτός ο τομέας. Αντίθετα, μετά και τη λαϊκή εξέγερση του Δεκέμβρη 2001 στην Αργεντινή, πιο πιθανό μοιάζει να εκδηλωθούν δυναμικά οι άστεγοι, ανεβάζοντας τον βαθμό οργανωτικότητάς τους.

* κασίδες: τοπικοί προύχοντες, κομματάρχες.

«Το σπίτι το 'φτιαξαν μες στο

Γεννήθηκα

Γεννήθηκα το 1950, στις 24 του Ιούνη, στο χωριό Σάντα Τερέζα, στην Κοντρέρας. Ο μπαμπάς μου είναι από το Χαλίσκο και η μαμά μου ήταν από το Γουαναχουάτο.

Την εποχή που γεννήθηκα, ο μπαμπάς μου άρχισε να δουλεύει φτιάχνοντας δρόμους στην Ταξκουένια, στο Κογιοακάν. Ήταν αυτός που έστειλε τον κόσμο εκεί, που έλεγε τι έπρεπε να κάνουν.

Συνεχίσαμε να ζούμε στην Κοντρέρας μέχρι που έγινα τεσσάρων χρονών, όταν γεννήθηκε ο αδελφός μου ο Μανουέλ. Είχαν περάσει μόνο μερικοί μήνες όταν ο Μανουέλ αρρώστησε και ο μπαμπάς μου, αφού... του άρρεσαν πολύ οι γυναίκες, πήγε να περάσει τον καιρό του μ' εκείνες, κι άφησε μόνη τη μαμά μου.

Τότε μέναμε στο νοίκι, κι ήταν λογικό να ζητάνε να πληρώσουμε το νοίκι, αλλά με τον αδελφό μου άρρωστο η μαμά μου έπρεπε να φύγει από το σπίτι. Είχε μια φίλη που δούλευε με τον ίδιο μηχανικό που δούλευε κι ο μπαμπάς μου. Αυτή μίλησε για τη μαμά μου στον μηχανικό, που νόμιζε ότι ο μπαμπάς μου ήταν εντάξει με τις υποχρεώσεις τους, αλλά δεν ήταν, κι ο μηχανικός την έστειλε εκεί κοντά στην Ταξκουένια.

Την πρώτη φορά που φτάσαμε στο Κογιοακάν ζούσαμε εκεί που είναι το φαρμακείο, απέναντι από την εκκλησία της παροικίας Ρομέρο ντε Τερέρος. Φυλάγαμε την περιοχή για λογαριασμό του μηχανικού, κι όταν ο κύριος χρειάστηκε το έδαφος για να χτίσει τα σπίτια που είναι τώρα εκεί, έφτιαξε άλλο σπίτι για τη μαμά μου πιο μακριά, στο Πεδρεγκάλ.

Εγώ ήμουνα επτά χρονών όταν φύγαμε για κει και δεν πήγαίνα σχολείο, γιατί η μαμά μου έλεγε: «Αν πας σχολείο, τότε θα πρέπει να σε πηγαίνω εγώ στο Κογιοακάν γιατί αλλιώς ποιος θα σε πηγαίνει και ποιος θα σε παίρνει». Κι απ' την άλλη μεριά έλεγε: «Καλύτερα να μείνεις να με βοηθάς να μεγαλώσω τ' αδελφια σου».

Το πρώτο σπίτι

Το πρώτο σπίτι που είχαμε στο Κογιοακάν δεν ήταν από πέτρα, ήταν όπως όλα τα σπίτια που υπάρχουν στο Σάντο Ντομίνγκο, από σανίδες και λαμαρίνες από αμιάντο.

Το δεύτερο σπίτι ήταν χειρότερο, από ξύλο και λαμαρίνες αμιάντου. Ήταν αρκετά μεγάλο, αλλά άβολο γιατί το 'φτιαξαν έτσι που να μη φαίνεται, επειδή τότε είχαν αρχίσει να φτάνουν πλούσιοι άνθρωποι κι ήθελαν να φτιάξουν εξοχικά σπίτια. Και για να μη βλέπουν την άσχημη όψη του σπιτιού το 'φτιαξαν μέσα σε ένα λάκκο στο Πεδρεγκάλ.

Είχαμε δυο δωμάτια και μια κουζίνα, αυτό ήταν όλο. Το πάτωμα ήταν από χώμα και τα δυο δωμάτια είχαν πόρτα κι ένα παράθυρο σε κάθε πλευρά, τίποτ' άλλο.

Δεν μου άρεσε που μας άλλαξαν σπίτι, γιατί δεν είχαμε πια φως. Δεν είχαμε ούτε νερό, το κουβαλάγαμε από τη Σουμέσα, ίσαμε δέκα τετράγωνα μακριά, εκεί μας έδιναν νερό από τα σπίτια και το κουβάλαγε η μαμά μου ή πλήρωνε για να τη βοηθήσουν, γιατί τότε δούλευε για τον μηχανικό.

**(Μαρτυρία ανώνυμης
Μεξικάνας από την
παραγκούπολη του Σάντο
Ντομίνγκο, στην περιφέρεια
της Πόλης του Μεξικού)**

Η μαμά μου γνώρισε εκείνο τον καιρό μια γυναίκα που πούλαγε τσιγάρια. Έγιναν στενές φίλες, κι ήρθε να μείνει κοντά μας. Της έφτιαξαν δωμάτια από πέτρα και λαμαρίνες κι ήρθε να μείνει και να μας προσέχει όσο δούλευε η μαμά μου. Τα 'κρυψαν κι αυτά τα δωμάτια όπως τα δικά μας, γιατί ο μηχανικός έλεγε ότι ερχόταν κόσμος για να δει το μέρος και δεν ήθελε να δίνει λογαριασμό ότι έμενε φτωχός κόσμος εκεί. Ο λάκκος ήταν αρκετά μεγάλος και χώραγε και το σπίτι της μαμάς και της φίλης της.

Γύρισε κι ο πατέρας μου, τον καιρό που πηγαίναμε στο δεύτερο σπίτι, έμεινε λίγο καιρό μαζί μας και μετά ξανάφυγε. Όταν έφυγε, άφησε τη μαμά μου έγκυο στην Τερέζα.

Μέχρι που έγινα εννιά χρονών ζούσαμε εκεί, και τότε ο μηχανικός ζήτησε το μέρος από τη μαμά. Τι της είπε; Μήπως να δούμε να πάτε αλλού;... Όχι! Δεν της πρόσφερε άλλο μέρος, γιατί μέχρι εκεί ήταν το όριό του, κι έτσι της είπε: Ψάξε να βρεις πού θα πας. Έψαξαν μαζί με τη φίλη της, που πούλαγε τσιγάρια στην αγορά του Κογιοακάν. Ρωτούσε εκείνη δεξιά κι αριστερά, και της είπαν να πάει να βρει τον Μαλόσιο που ήταν υπεύθυνος για την κοινοτική γη στο Λος Ρένιες. Κι εκείνος της είπε ναι, της έδωσε ένα κομμάτι γη και της έδειξε τα όρια στο Πεδρεγκάλ, γιατί υπήρχαν αγκαθωτά σύρματα που χώριζαν το Σάντο Ντομίνγκο και τα εδάφη του μηχανικού.

Στο Σάντο Ντομίνγκο

Ο Μαλόσιο της είπε της μαμάς μου να διαλέξει όποιο κομμάτι ήθελε και να του πληρώσει εκατό πέσος κάθε οκτώ μέρες. Κι η μαμά μου του πλήρωνε για δύο χρόνια, κάθε οκτώ μέρες, εκατό πέσος.

Το σπίτι το έφτιαξε στα γρήγορα από πέτρα κι ό,τι λεφτά της περισσεύανε στη συνέχεια τα 'βαζε στο σπίτι. Από μέσα το τάπωσε με χαρτόνι, δεν άφησε ούτε μια τρύπα να χάσκει. Το πάτω-

λάκκο για να μη φαίνεται...»

μα ήταν από χώμα και του έβαλε αργότερα ένα στρώμα από τσιμέντο από πάνω. Νερό φέρναμε από μακριά που υπήρχε ένα κλειδί, το μοναδικό που μπορούσες να πάρεις νερό. Το κουβαλούσαμε σε σιδερένια δοχεία.

Στο μεταξύ είχαν έρθει κι άλλοι πολλοί σαν κι εμάς, κι έπιανε ο καθένας όποιο μέρος ήθελε. Απλώθηκαν ακόμη και στη γη που λέγανε ότι ήταν ενός άλλου πλούσιου κυρίου, του Βιλανουέβα. Μια μέρα ο Βιλανουέβα ήρθε και τους έδιωξε. Έβαλε τους ανθρώπους του να πυροβολάνε τα σπίτια ώσπου έγιναν ένα σωρό πέτρες. Ο κόσμος φώναζε τον Μαλόσιο να τους προστατεύσει αφού αυτός τους είχε φέρει εκεί, και τότε άρχισε κάτι σαν επανάσταση.

Ο Βιλανουέβα έφερε κι άλλους δικούς του οπλισμένους και ο Μαλόσιο έλεγε στον κόσμο, που τον είχε αφήσει να φτιάξει σπίτια εκεί, να τον βοηθήσουνε. Πολλοί πληγώθηκαν, είχε και μερικούς νεκρούς, ούτε που θυμάμαι τώρα από ποια πλευρά ήταν.

Η αστυνομία ήρθε μια ώρα μετά και μάζεψε τους νεκρούς.

Λίγο καιρό μετά, ο Μαλόσιο είπε στη μαμά μου ότι από κει που μέναμε θα πέραγε ένας δρόμος, κι έπρεπε να φύγουμε. Ήταν κι οι φασαρίες που είχαν γίνει με τον Βιλανουέβα κι ήταν επικίνδυνο να μείνουμε. Της έδωσε

ένα άλλο μέρος, όχι μακριά, και της έδωσε και χρόνο για να χτίσει. Κι η μαμά μου έχτισε γρήγορα το σπίτι που μένουμε ακόμη τώρα, ένα δωμάτιο και μια κουζίνα, από ξύλο.

Περίπου τον ίδιο καιρό πολύς κόσμος, μετά τις φασαρίες, αποφάσισε να πάψει να πληρώνει στον Μαλόσιο νοίκι για τη γη, γιατί δεν υπήρχε ασφάλεια μαζί του.

Όταν έφεραν τον στρατό...

Το σχέδιο των φτωχών, εγώ πιστεύω ότι είναι καλό, γιατί έτσι πολλοί δεν πληρώνουν πια νοίκι. Όταν φτάνουν σε ένα μέρος για να φτιάξουν σπίτι, δεν υπάρχει φως, δεν υπάρχει νερό, δεν υπάρχουν δρόμοι. Πολύς κόσμος φτωχός λέει προτιμάω να υποφέρω λίγο, αλλά να σταματήσω να πληρώνω νοίκι για κάτι που δεν πρόκειται να γίνει δικό μου.

Έτσι φτιάχτηκαν τα σπίτια των φτωχών στο Σάντο Ντομίνγκο, που δεν αρέσουν στους υπόλοιπους, γι' αυτό μας βάλανε γύρω τα αγκαθωτά σύρματα, έκλεισαν τα περάσματα επικοινωνίας με τα άλλα προάστια και έκοψαν ακόμη και τα καλώδια του ηλεκτρικού για να μην υπάρχει φως στο Σάντο Ντομίνγκο.

Αλλά ο κόσμος συνέχισε να 'ρχεται και εκείνοι που ήθελαν να μας πετάξουν από το μέρος αυτό, μια φορά, δεν θυμάμαι την ημερομηνία, έφεραν τους γρεναδιέρους με τα πολυβόλα. Και μεις, οι οικογένειες, βγήκαμε από τα σπίτια μας να δούμε τι ήταν αυτό, γιατί τόσος κόσμος, τόσο αστυνομία. Φτιάξαμε μια αντιπροσωπεία να πάνε να μιλήσουν με τους γρεναδιέρους, μια αντιπροσωπεία που ήταν από γυναίκες με τα παιδιά τους, ξέρεις βέβαια ότι σε μια οικογένεια δεν υπάρχει ποτέ ένας άντρας, έτσι δεν είναι;... Μπήκαν στην αντιπροσωπεία ακόμη και κείνες που στέκονται τις νύχτες κάτω από τους στύλους του ηλεκτρικού και τις λένε οι Μαρίες, έχουν κι αυτές τα σπίτια τους εδώ, από λαμαρίνες και χαρτόνια.

Και τότε οι γρεναδιέροι άρχισαν να ρίχνουν πάνω στις γυναίκες και στα παιδιά.

Από το βιβλίο του Inigo Aguilar Medina, *La Ciudad que construyen los pobres*, ed. Plaza y Valdes, 1996, Mexico.

(Επιλογή, απόδοση Α.Ε.)

Η Παραγουάη των 5 εκατομμυρίων κατοίκων είναι μία χώρα κυρίως αγροτική: το 50% του πληθυσμού της ζει και εργάζεται σε αγροτικές περιοχές. Τα τελευταία χρόνια, στις εγγενείς δομές ανισότητας –περίπου 1% του πληθυσμού κατέχει το 90% της γης– έχουν προστεθεί στο κοινωνικό τοπίο και οι δυσμενείς επιπτώσεις της σκληρής νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Αυτή τη φορά, οι πληγέντες της κρίσης δεν προέρχονται μόνο από τα χαμηλά στρώματα αλλά είναι και μέλη της πρώην μεσαίας τάξης: αγρότες που έχασαν τη γη τους, εργάτες και υπάλληλοι απολυμένοι, οικογένειες που έμειναν χωρίς στέγη.

Μία από τις συνέπειες της επιδείνωσης του βιοτικού επιπέδου ήταν η διόγκωση του ρεύματος εσωτερικής μετανάστευσης. Αναζητώντας εργασία και στέγη, μεγάλα κομμάτια πληθυσμού, από το εσωτερικό της χώρας αλλά και από τα ίδια τα αστικά κέντρα, κατέφυγαν στις παρυφές της πρωτεύουσας Ασουνσιόν, κατέλαβαν εγκαταλειμμένες εκτάσεις και επιχειρήσαν να δημιουργήσουν, με μέσα υποτυπώδη, τις συνθήκες μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης. Ο ρυθμός συγκέντρωσης άστεγων και άνεργων Παραγουανών στις ήδη υπάρχουσες ή σε νέες παραγκουπόλεις, στα τέλη της δεκαετίας του '90, ήταν απελπιστικά γρήγορος. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, σχηματίστηκαν 78 περίπου οικισμοί, ο δε πληθυσμός τους (σε ένα σύνολο 500.000 χωρίς στέγη και δουλειά) ξεπέρασε τα 150.000 άτομα.

Μεταξύ των κατοίκων αναπτύχθηκε σύντομα ένα κλίμα συνεργασίας και αλληλεγγύης. Στριζόμενοι στην κοινοτική εργασία, προσπάθησαν να βελτιώσουν σταδιακά τις συνθήκες διαβίωσης, κατασκευάζοντας έργα στοιχειώδους υποδομής και προσφέροντας την εργασία τους για το χτίσιμο σπιτιών για όλους. Το 1998, ύστερα από συνελεύσεις εκπροσώπων όλων των κοινοτήτων, αποφασίστηκε η δημιουργία ενός συλλογικού οργάνου που θα εξέφραζε και θα έδινε πολιτική υπόσταση στους αποκλεισμένους των παραγκουπόλεων, το «Κίνημα των Χωρίς Στέγη» (Movimiento Sin Techo). Η ίδρυσή του απαντούσε αρχικά στην ανάγκη οργάνωσης του πληθυσμού για την αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων και για τη διεκδίκηση νομιμοποίησης

των κατελιγμένων περιοχών. Σύντομα όμως το «Κίνημα των Χωρίς Στέγη» απέκτησε ένα χαρακτήρα καθαρά πολιτικό και κριτικό απέναντι στα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα. Αυτοπροσδιορίστηκε ως μια οργάνωση ταξική, ριζοσπαστική και πολιτικά ανεξάρτητη, και έσπευσε να διαχωρίσει τη θέση της από το Εθνικό Συμβούλιο Λαϊκών Κοινοτήτων, ως φορέα προσδεμένο στην πολιτική της κυβέρνησης. Οι πολιτικοί στόχοι του «Κινήματος των Χωρίς Στέγη», ξεκινώντας από τον αγώνα για τη γη και για την ικανοποίηση των αιτημάτων για στέγη, εργασία, υγεία και υποδομή, επεκτάθηκαν στην αμφισβήτηση της πολιτικής εξουσίας και στην επιδίωξη συνεργασίας με τις άλλες εργατικές, αγροτικές και ιθαγενικές οργανώσεις για μια ριζική κοινωνική αλλαγή.

Από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, το «Κίνημα των Χωρίς Στέγη» έχει καλέσει σε πολλές συγκεντρώσεις και πορείες διαμαρτυρίας για τις πολιτικές της κυβέρνησης –συσπειρώνοντας και ευρύτερα στρώματα πληθυσμού–, έχει προβεί σε κλεισίματα οδικών αρτηριών και ομαδικές απεργίες πείνας για τη νομιμοποίηση των κατελιγμένων περιοχών και έχει οργανώσει καταλήψεις νέων εκτάσεων. Ενδεικτικό της επιθυμίας των κατοίκων να έρθουν σε ρήξη με το πολιτικό κατεστημένο και να διακηρύξουν την αλληλεγγύη τους στα κοινωνικά κινήματα της ηπείρου, είναι ότι επέλεξαν να δώσουν στο μεγαλύτερο τους οικισμό το όνομα Μαρκετάλια, το όνομα του χωριού όπου θεωρείται ότι ιδρύθηκαν οι FARC, μία από τις δύο αντάρτικες οργανώσεις της Κολομβίας.

Η αντίδραση του κράτους στην ανάπτυξη του κινήματος και στην αυξανόμενη απήχησή του ήταν η αναμενόμενη. Όταν σχηματίστηκαν οι πρώτοι μεγάλοι οικισμοί, μία δύναμη 2.500 αστυνομικών εισέβαλε στη Μαρκετά-

Ένα κίνημα χτίζει το μέλλον του

για επιχειρώντας να καταλάβει την περιοχή και να εκτοπίσει τον πληθυσμό της. Η απάντηση των κατοίκων όμως ήταν δυναμική. Με μολότοφ και διάφορα αυτοσχέδια μέσα κατάφεραν να απομακρύνουν την αστυνομία και να κάνουν παράλληλα γνωστό τον αγωνιστικό τους χαρακτήρα. Ακολούθησε ένας πόλεμος χαμηλής έντασης, με συλλήψεις και διώξεις μελών του κινήματος, και προσπάθεια απομόνωσής τους από την παραγουανή κοινωνία. Τα μέσα ενημέρωσης ανέλαβαν τη δημιουργία ενός πέπλου καχυποψίας και παραπληροφόρησης σχετικά με τα πραγματικά αιτήματα των Χωρίς Στέγη. Η προσφιλής τους θεωρία ήταν ότι οι κοινότητες του «Κινήματος των Χωρίς Στέγη» αποτελούν καταφύγιο λαθρεμπορικών όπλων και ναρκωτικών και προπύργια εκπαίδευσης ανταρτών ή αλλιώς: «προπέτασμα των FARC για την εξαγωγή της επανάστασης στις χώρες τις Λατινικής Αμερικής».

Οι Χωρίς Στέγη, ωστόσο, διακηρύσσουν την πολιτική τους ανεξαρτησία, αγνοούν τις προτροπές της κυβέρνησης και της κολομβιανής πρεσβείας να αλλάξουν το όνομα Μαρκετάλια («είναι το σύμβολο της αντίστασης του λαού της Κολομβίας και της Λατινικής Αμερικής γενικότερα», δηλώνουν) και βλέπουν τις δυνατότητες του κινήματος συνεχώς να αναπτύσσονται: από την αυξανόμενη πολιτική εμπειρία, από τα ερείσματα που αποκτούν στην παραγουανή κοινωνία και από τον όλο και μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων που αναγκάζονται να καταφύγουν στις φτωχογειτονιές.

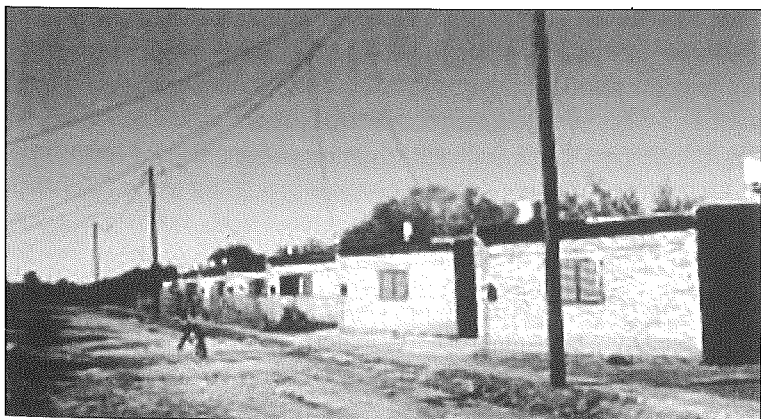
Άλλη κατηγορία που η κυβέρνηση της χώρας προσάπτει στο MST, είναι ότι αγνοεί συνειδητά την εξουσία του επίσημου κράτους και ακολουθεί δικές του μορφές οργάνωσης – (Ποιος άραγε θα μπορούσε να νιώσει ντροπή για μια τέτοια «κατηγορία»;)». Στις κοινότητες των Χωρίς Στέγη επικρατούν σε μεγάλο βαθμό ξεχωριστοί κανόνες, μια και «η δικαιοσύνη του κράτους είναι για να προστατεύει τα συμφέροντα των καπιταλιστών». Οι συνελεύσεις των κοινοτήτων καθορίζουν με τα δικά τους κριτήρια τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται. Αν γίνει μία κλοπή, ο κλέφτης δεν δικάζεται από τα ποινικά δικαστήρια του κράτους αλλά από τα αυτόνομα λαϊκά και αν κάποιος θεωρήσει ότι έχει αδικηθεί, έχει δικαίωμα να εκφράσει το παράπονό του απέναντι στη λαϊκή συνέλευση. Χαρακτηριστική είναι και η αντιμετώπιση που επιφυλάσσουν στους εκπροσώπους του κράτους μέσα στα όρια της δικαιοδοσίας τους. Στη Μαρκετάλια (για τις υπόλοιπες κοινότητες δεν έχουμε επαρκή στοιχεία) έχουν συσταθεί από τους κατοίκους ομάδες περιφρούρησης, για την προστασία της κοινότητας από παρακρατικές ομάδες και για να αποφύγουν τις κατηγορίες για διακίνηση όπλων και ναρκωτικών. Αυτές οι ομάδες απαγορεύουν την είσοδο στην αστυνομία αλλά και σε εκπροσώπους της εκκλησίας, καθώς θεωρούν ότι οι θρη-

σκευτικές οργανώσεις χρησιμοποιούνται από το κράτος για να χειραγωγήσουν και να αποπροσανατολίσουν τον κόσμο. Εξίσου απαγορευμένες είναι και οι προεκλογικές αφίσες κομμάτων και πολιτικών – στοιχείο ιδιαίτερα σημαντικό αν αναλογιστεί κανείς τον τρόπο με τον οποίο τα μεγάλα κόμματα χρησιμοποιούν την προπαγάνδα τους για να παγιδεύσουν τον φτωχό πληθυσμό σε πολλά μέρη της Λατινικής Αμερικής.

Η συμμετοχή του κόσμου στη λήψη των αποφάσεων, σε συζητήσεις για τις επιθυμητές μεθόδους οργάνωσης και για τους τρόπους επίλυσης των προβλημάτων του, τον έχει προικίσει με μία στάση περισσότερο αισιόδοξη και έχει προωθήσει την ικανότητά του να αντιλαμβάνεται κριτικά την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Σε μία χώρα όπου μεγάλο μέρος της λαϊκής δυσαρέσκειας διοχετεύεται σε πολιτικές που επαναδιατυπώνουν οι συνεχιστές του δικτάτορα Στρέσνερ (το κυβερνών Partido Colorado, το οποίο προσέφερε στον επί 35 χρόνια δικτάτορα την υποστήριξή του, προβάλλει ταυτόχρονα ως η μοναδική εναλλακτική πρόταση για την έξοδο από την κρίση), το γεγονός ότι υπάρχει ένα αντίστοιχα μεγάλο τμήμα πολιτών που γνωρίζει καλά ότι μόνο αν πάρει την τύχη του στα χέρια του θα δημιουργήσει τη δίκαιη κοινωνία που αυτό επιθυμεί, μας μεταφέρει ένα μήνυμα αισιόδοξίας.

Οι εκπρόσωποι του «Κινήματος των Χωρίς Στέγη» διακηρύσσουν ότι δεν κατέχουν καμιά απόλυτη αλήθεια και ότι μόνο με τις υπόλοιπες κοινωνικές δυνάμεις μπορούν να εργαστούν στην προοπτική μιας κοινωνικής αλλαγής. Προς το παρόν, προγραμματίζουν νέες καταλήψεις γης, κινητοποιούνται για την ικανοποίηση των αιτημάτων τους και συνεχίζουν το έργο της αντιπαράθεσης στην πολιτική της πείνας και του αποκλεισμού.

Κατά τη δεκαετία του '80, όταν ο ένοπλος αγώνας του Μετώπου Φαραμπούντο Μαρτί βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη, η διεθνής κοινή γνώμη είχε στρέψει το βλέμμα της στο Ελ Σαλβαδόρ, αυτή τη μικρή χώρα της Κεντρικής Αμερικής, που μέχρι τότε δεν απασχολούσε ιδιαίτερα τα μέσα ενημέρωσης. Ο εμφύλιος πόλεμος στο Ελ Σαλβαδόρ και η άνοδος στην εξουσία των Σαντινίστας, στη Νικαράγουα, φαινόταν να αναζωπυρώνουν τις προοπτικές επαναστατικών εξελίξεων στην αμερικάνικη ήπειρο και ανησυχούσε ιδιαίτερα τα επιτελεία της Ουάσινγκτον και τις ντόπιες κοινωνικές ελίτ.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, οι μικρές χώρες της Κεντρικής Αμερικής τέθηκαν ξανά στο περιθώριο του ενδιαφέροντος, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι επιλύθηκαν οι κοινωνικές αντιθέσεις ή ότι σήμανε το «τέλος της ιστορίας» γι' αυτή τη γωνιά του πλανήτη.

Σε αυτό το άρθρο, επιχειρούμε να δώσουμε μια ολοκληρωμένη, κατά το δυνατόν, εικόνα για την ιστορική εξέλιξη του Ελ Σαλβαδόρ, την οικονομία του, την κοινωνική του διαστρωμάτωση και την παρούσα κατάσταση. Η χρονική απόσταση από τα γεγονότα της δεκαετίας του '80, μπορεί να βοηθήσει στο να δούμε πιο καθαρά το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο αγώνας του Φαραμπούντο Μαρτί. Και το περιεχόμενο του κειμένου που ακολουθεί, ίσως να το βρούμε μπροστά μας, στην περίπτωση μιας μελλοντικής ανάφλεξης στην Κεντρική Αμερική που θα έχει παγκόσμιο αντίκτυπο.

Μερικές εισαγωγικές παρατηρήσεις

Για να διευκολυνθούμε στην παρακολούθηση των ιστορικών γεγονότων που θα ακολουθήσουν, θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε συνοπτικά σε ορισμένα ζητήματα-κλειδιά, που χαρακτηρίζουν τη σαλβαδοριανή κοινωνία και βρίσκονται πίσω από τα ιστορικά γεγονότα.

Το πρώτο σημείο είναι ότι η γη είναι ο μοναδικός σχεδόν φυσικός πόρος σε αυτή τη χώρα. Δεν υπάρχουν ούτε πολύτιμα μέταλλα, ούτε πρώτες ύλες που να ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την παγκόσμια οικονομία. Επομένως, η συσσώρευση πλούτου εξασφαλίζεται κυρίως από την αγροτική παραγωγή, που από τον 19ο αιώνα και μετά εστιάζεται στη μονοκαλλιέργεια και στη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας της γης σε λίγες σχετικά οικογένειες. Στην κατάσταση αυτή συμβάλλει ιδιαίτερα η μικρή έκταση της χώρας (21.040 τετρ.χλμ.) και η μεγάλη πυκνότητα πληθυσμού (256 κάτοικοι ανά τετρ.χλμ.), που είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερη από αυτήν της Ελλάδας. Η συγκέντρωση της γης σε λίγα χέρια και η εντατική μονοκαλλιέργεια, δημιούργησε ένα πολυάριθμο στρώμα ακτημόνων αγροτών, που δυσκολεύονται να ικανοποιήσουν βασικές βιωτικές ανάγκες.

Η ανέχεια φέρνει τη δυσφορία που, με τη σειρά της, μπορεί κάποιες στιγμές να οδηγήσει στην κοινωνική εξέγερση, όπως αυτή του 1833, με ηγέτη τον Αναστάσιο Ακίνο, και αυτή του 1932, με τον Φαραμπούντο Μαρτί. Επίσης, ο περιθωριοποιημένος αγροτικός πληθυσμός αποτέλεσε, σε μεγάλο βαθμό, την κοινωνική βάση του αντάρτικου της δεκαετίας του '80.

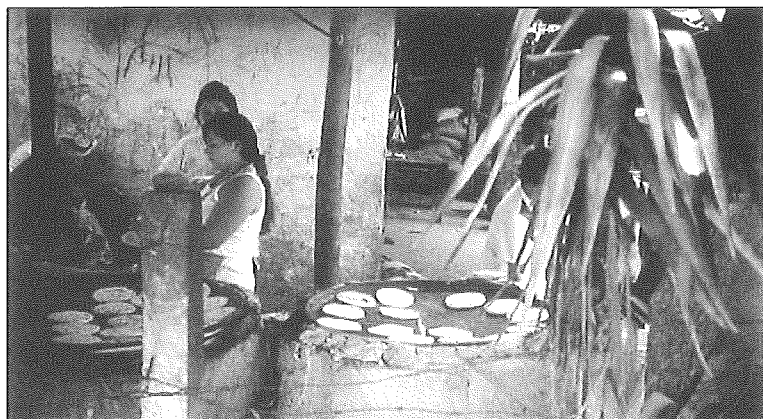
Η ολιγαρχία, στην προσπάθειά της να διατηρήσει τα συμφέρότά της, κατέφυγε στον κατασταλτικό μηχανισμό του στρατού, ο οποίος από το 1932 έχει μια ιδιαίτερα ενεργή ανάμειξη στα πολιτικά πράγματα της χώρας. Σε πολλές περιπτώσεις λειτούργησε ως μηχανισμός καταστολής του λαϊκού κινήματος και σπανιότερα επιχείρησε να προωθήσει κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, συμμαχώντας με τα μεσοστρώματα. Τέτοιες πρωτοβουλίες όμως έμεναν στον δρόμο, καθώς προσέκρουαν στις αντιδράσεις της ολιγαρχίας. Εξάλλου, ο στρατός δεν ήταν διατεθειμένος να έλθει σε άμεση ρήξη με την άρχουσα τάξη, με την οποία έχει αναπτύξει δεσμούς συμφερόντων.

Η περίοδος της ισπανικής κατάκτησης και τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας

Η πρώτη εκστρατεία κατάκτησης της περιοχής που σήμερα ονομάζεται Ελ Σαλβαδόρ, έγινε το 1524 από τον Πέδρο ντε Αλβαράδο, αξιωματικό του ισπανικού θρόνου που συμμετείχε πιο πριν στην κατάληψη του Μεξικού, υπό τον Ερνάν Κορτές. Τα κίνητρα της ισπανικής κατάκτησης, ήταν ο υποτιθέμενος πλούτος σε χρυσό, ωστόσο σύντομα αποδείχτηκαν φρούδες οι ελπίδες. Τότε, οι Ισπανοί άποικοι στράφηκαν προς την καλλιέργεια της γης. Ο ισπανικός θρόνος παραχωρούσε εκτάσεις γης σε αποίκους, οι οποίοι φρόντιζαν για την καλλιέργεια και τη συγκομιδή αξιοποιώντας το εργατικό δυναμικό των Ινδιάνων. Από τότε ξεκίνησε ο σχηματισμός της κοινωνικής ελίτ των γαιοκτημόνων, που αρχικά αποτελούνταν από peninsulares (αποίκους γεννημένους στην Ισπανία) και από criollos (ισπανικής καταγωγής αλλά γεννημένους στην αποικία). Από την άλλη πλευρά, υπήρχε η πολυάριθμη κοινωνική τάξη των ακτημόνων αγροτών, που δούλευαν στις μεγάλες γαιοκτησίες, σε ένα καθεστώς εξαθλίωσης και σκληρής καταπίεσης. Τα προβλήματα οξύνθηκαν ακόμα περισσότερο όταν η ελίτ των γαιοκτημόνων στράφηκε στη μονοκαλλιέργεια ορισμένων αγροτικών προϊόντων (κακάο στην αρχή και λουλακιού στη συνέχεια), με βάση τη ζήτηση από τη μητρόπολη. Με τις μονοκαλλιέργειες, ο ινδιάνικος πληθυσμός δυσκολευόταν ακόμα περισσότερο να εξασφαλίσει τα βασικά είδη διατροφής και οι όροι διαβίωσής του επιδεινώθηκαν. Τέλος, ο καθολικισμός, που αντικατέστησε την ανιμιστική πίστη των ιθαγενών, συνέβαλε στην παγίωση και διατήρηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης στους αιώνες που πέρασαν, πριν και μετά την ανεξαρτησία από την Ισπανία.

Το 1821, οι αποικίες της Γενικής Διοίκησης της Γουατεμάλας κήρυξαν την ανεξαρτησία τους από την Ισπανία. Και το 1823 συγκροτήθηκαν οι Ενωμένες Επαρχίες της Κεντρικής Αμερικής, με τη συμμετοχή του Ελ Σαλβαδόρ, της Γουατεμάλας, της Ονδούρας, της Νικαράγουας και της Κόστα Ρίκα.

πανοραμική άποψη

Όμως η έντονη αντίθεση μεταξύ Συντηρητικών και Φιλελεύθερων, που εκδηλώθηκε σε όλη τη Λατινική Αμερική κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, συγκλόνισε τη νεοσύστατη Ένωση και προκάλεσε στρατιωτικές συγκρούσεις μεταξύ των επαρχιών που ελέγχονταν από ηγεμόνες που βρίσκονταν στα αντίθετα πολιτικά στρατόπεδα. Αποτέλεσμα αυτών των συγκρούσεων ήταν η διάλυση της Ένωσης και η ανεξαρτητοποίηση του Ελ Σαλβαδόρ, το 1841. Από τότε, τα κράτη της Κεντρικής Αμερικής είναι ξεχωριστές και κατακερματισμένες οντότητες, που συχνά υπόκεινται στις επιρροές του ξένου παράγοντα.

Μια κοινωνία βασισμένη στον καφέ

Από τα μέσα του 19ου αιώνα, ξεκίνησε η μονοκαλλιέργεια καφέ σε μεγάλη κλίμακα, καθώς το λουλάκι έχανε την εμπορική του αξία. Εντάθηκε η διαδικασία συγκέντρωσης της γης στα χέρια των λίγων και, στην παλιά ολιγαρχία των γαιοκτημόνων, προστέθηκαν νέα στρώματα που σχετιζόνταν με την καλλιέργεια και την εμπορία του καφέ. Οι κυβερνώντες, που επηρεάζονταν από το φιλελεύθερο ρεύμα σκέψης στην οργάνωση της οικονομίας και της κοινωνίας, ενθάρρυναν αυτόν τον αναπροσανατολισμό της αγροτικής παραγωγής και βοήθησαν στην εξαίλιση της κοινοτικής ιδιοκτησίας γης, χωρίς να νοιάζονται ιδιαίτερα για την προϊούσα εξαθλίωση του αγροτικού πληθυσμού. Ήταν εμφανής η επιρροή της ολιγαρχίας του καφέ στις κυβερνητικές επιλογές, η οποία εξασφαλιζόταν μέσω της εκτεταμένης δωροδοκίας και διαφθοράς των κρατικών λειτουργών. Την ίδια περίοδο, αναπτύχθηκε ο τομέας των μεταφορών (κυρίως σιδηροδρομικό δίκτυο και λιμάνια), για τη διευκόλυνση της διακίνησης του καφέ.

Το 1833, ξέσπασε η εξέγερση των Ιθαγενών, με ηγέτη τον Αναστάσιο Ακίνο. Τα βασικά αιτήματα ήταν η επιστροφή φόρων από την πολιτεία και η κατάργηση της υποχρεωτικής υπηρεσίας στον στρατό. Η συμμετοχή του αγροτικού πληθυσμού ήταν μαζική, ο στρατός αρχικά φάνηκε να μην μπορεί να ελέξει την κατάσταση και απειλήθηκε η βιωσιμότητα της κρατικής εξουσίας. Εξαιτίας όμως κάποιων στρατηγικών λαθών από την πλευρά των εξεγερμένων, η κυβέρνηση μπόρεσε να καταστείλει το κίνημα και εκτέλεσε τον Ακίνο. Για εκατό περίπου χρόνια, δεν εκδηλώθηκε ξανά καμιά δυναμική αγροτική κινητοποίηση.

Προκειμένου όμως να αποφευχθούν στο μέλλον εξεγέρσεις δυσάρεστες για τους κατέχοντες την εξουσία, αναπροσανατολίστηκε η αποστολή των ενόπλων δυνάμεων, δίνοντας πια έμφαση όχι στη φύλαξη των συνόρων, αλλά στην αντιμετώπιση του εσωτερικού εχθρού. Τελική εξέλιξη αυτής της διαδικασίας, ήταν η ίδρυση της Εθνοφρουράς, το 1912, η οποία από τότε ασχολείται με τη διασφάλιση της τάξης στις φυτείες των γαιοκτημόνων.

Από το 1880 ως το 1914, η αξία των εξαγωγών καφέ υπερδεκαπλασιάστηκε και, μέσω της φορολογίας, έφτασε να εξασφαλίζει στην πολιτεία πάνω από το 50%

των εσόδων. Η περίοδος της «Δημοκρατίας του καφέ», όπως έμεινε στην ιστορία, έληξε γύρω στο 1930, με το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Η κοινωνική διαστρωμάτωση

Από το τέλος της «Δημοκρατίας του Καφέ», έχει σχεδόν παγιωθεί μια ταξική διάρθρωση, που στις επόμενες δεκαετίες δεν υπέστη σημαντικές μεταβολές.

Σύμφωνα με στοιχεία των αρχών της δεκαετίας του '80, το 2% του πληθυσμού κατέχει το 60% της καλλιεργήσιμης γης. Πρόκειται για μια ελίτ που σχηματίστηκε από την εποχή της ισπανικής κατάκτησης, υπέστη διαφοροποιήσεις με τις αλλαγές στον προσανατολισμό της αγροτικής παραγωγής και με την ανάπτυξη του εμπορίου, του χρηματιστικού κεφαλαίου και των μεταφορών, ωστόσο εξακολουθεί να έχει το κύριο μερίδιο στην κατανομή του παραγόμενου πλούτου.

Στην ελίτ, υπάγονται οι μεγαλογαιοκτήμονες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και εξαγωγή αγροκτηνοτροφικών προϊόντων, το χρηματιστικό κεφάλαιο (τράπεζες, ασφάλειες, εταιρείες επενδύσεων) και οι βιομήχανοι. Οι τελευταίοι είναι οι σχετικά πιο αδύναμοι ως παρουσία, καθώς η επιχειρηματική δραστηριότητα στρέφεται κυρίως στις αγροτικές μονοκαλλιέργειες και στις υπηρεσίες.

Στην ελίτ, εντάσσονται επίσης και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι όμως αποτελούν μια ξεχωριστή κοινωνική ομάδα, που δεν αναπτύσσει εύκολα κοινωνικές γνωριμίες με την παραδοσιακή ολιγαρχία. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις αναμείχθηκαν άμεσα στη διακυβέρνηση της χώρας, στη διοίκηση τραπεζών και οργανισμών και, σε κάποιο βαθμό, στη γεωργία με εξαγωγικό προσανατολισμό. Σε μια κοινωνία σαν τη Σαλβαδοριανή, όπου οι δυνατότητες για κοινωνική ανέλιξη είναι πολύ περιορισμένες, η στρατιωτική καριέρα παρέχει ευκαιρίες στους γόνους των μεσοστρωμάτων κυρίως, για επαγγελματική εξασφάλιση και προώθηση στην κοινωνική ιεραρχία.

Στα μεσοστρώματα εντάσσονται οι ειδικευμένοι εργάτες, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι επαγγελματίες, οι εκπαιδευτικοί, οι μικροί επιχειρηματίες και οι ιδιοκτήτες μικρών εκτάσεων γης. Η επιρροή τους στη διακυβέρνηση της χώρας είναι περιορισμένη, ωστόσο, είχαν στο παρελθόν πολιτικούς εκφραστές που προωθούσαν τα αιτήματα της αγροτικής μεταρρύθμισης και του εκδημοκρατισμού της χώρας. Στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου της δεκαετίας του '80, τα μεσοστρώματα αμφιταλαντεύτηκαν μεταξύ της υποστήριξης του αριστερού κινήματος και της συμμαχίας με την άκρα δεξιά για να λυθεί το πρόβλημα των «ανατρεπτικών στοιχείων» και να επέλθει η σταθερότητα.

Τέλος, υπάρχουν τα κατώτερα

στρώματα, με τη μειοψηφική βιομηχανική εργατική τάξη και την πολυπληθή τάξη των αγροτών που αναγκάζονται να δουλέψουν στις φυτείες, είτε γιατί δεν έχουν καθόλου γη, είτε γιατί τα μικρά κομμάτια γης που κατέχουν δεν επαρκούν για να καλύψουν τις βιωτικές τους ανάγκες. Μικρά κομμάτια γης που καλλιεργούνταν από τους αγρότες για την κάλυψη βασικών διατροφικών αναγκών, βρίσκονται κυρίως στο βόρειο τμήμα της χώρας, όπου το αντάρτικο κίνημα βρήκε μια ισχυρή κοινωνική βάση στήριξης, κατά τη δεκαετία του '80.

Από την κρίση της δεκαετίας του '30 στην παραγμένη δεκαετία του '70

Η δεκαετία του 1930 σήμανε το τέλος της «Δημοκρατίας του Καφέ». Οι τιμές του καφέ έπεσαν κατακόρυφα στη διεθνή αγορά και αρκετοί επιχειρηματίες χρεωκόπησαν. Κομμάτια γης πουλήθηκαν στους πιο εύρωστους γαιοκτήμονες, με αποτέλεσμα να συγκεντρωθεί ακόμα περισσότερο η καλλιεργήσιμη γη στα χέ-

Το πορταίτο του FMLN

Οι απαρχές της συγκρότησης του FMLN εντοπίζονται γύρω στο '69 με '70, όταν ο Σαλβαδόρ Καγιετάνο Κάρπιο και η ομάδα του αποχώρησαν από το PCES και ίδρυσαν τις Λαϊκές Απελευθερωτικές Δυνάμεις (FPL), που υιοθέτησαν τη μαοϊκή στρατηγική του «παρατεταμένου λαϊκού πολέμου», σε αντιδιαστολή με την πολιτική του PCES, που τότε απέρριπτε τον ένοπλο αγώνα και συμμετείχε στην εκλογική διαδικασία. Το FPL στρατολόγησε μέλη κυρίως από το πανεπιστήμιο, τους εκπαιδευτικούς και τους αγρότες. Η μαζική οργάνωση του FPL ήταν το Λαϊκό Επαναστατικό Μπλοκ (BPR).

Το 1971, μια άλλη ομάδα αποσχίστηκε από το PCES και, με ηγέτη τον Χοακίν Βιγιαλόμπος Ουέσο, ίδρυσε τον Επαναστατικό Στρατό του Λαού (ERP), με φιλοκουβανικό προσανατολισμό και με μια αντίληψη για τον ένοπλο αγώνα βασισμένη στα γκεβαρικά πρότυπα (φοκίσμο). Αρκετά από τα στελέχη του ERP είχαν ένα ριζοσπαστικό χριστιανικό ιδεολογικό υπόβαθρο (θεολογία της απελευθέρωσης). Τα μέλη του ήταν κυρίως από τα μεσοαστικά στρώματα και τα εργατικά στρώματα των πόλεων. Στέλεχος του ERP ήταν και ο ποιητής Ρόκε Ντάλτον, ο οποίος είχε πολιτικές διαφωνίες με τον Βιγιαλόμπος («Ρενέ Κρους»). Ο πρώτος πίστευε στην ιδεολογική προετοιμασία των μαζών και στις συμμαχίες με άλλες οργανώσεις, ενώ ο δεύτερος πίστευε στην άμεση στρατιωτική δράση. Οι διαφωνίες λύθηκαν με τα όπλα. Άνθρωποι του Βιγιαλόμπος δολοφόνησαν τον Ντάλτον, το 1975, και ο σύντροφος Ρενέ επέβαλε τη γραμμή του. Η μαζική οργάνωση του ERP ήταν οι Λαϊκές Λίγκες της 28 Φλεβάρη (LP-28).

Μετά τη δολοφονία του Ντάλτον, η ομάδα του αποχώρησε από το ERP και ίδρυσε της Ένοπλες Ομάδες Εθνικής Αντίστασης (FARN), με ηγέτη τον Εδουάρδο Σάντσο Καστανέδα («Φερμάν Σιενφουέγος»). Και αυτή η ομάδα είχε μαρξιστικό προσανατολισμό, ωστόσο διατηρούσε σχέσεις με τη διεθνή σοσιαλδημοκρατία. Το Μέτωπο Ενωμένης Λαϊκής Δράσης (FAPU) ήταν η αντίστοιχη οργάνωση στο μαζικό κίνημα.

Από αγωνιστές που αποχώρησαν από τις FARN και το PCES, καθώς και από Σαλβαδοριανούς εξόριστους στην Κόστα Ρίκα δημιουργήθηκε, το 1977, το σαλβαδοριανό τμήμα της περιφερειακής οργάνωσης Επαναστατικό Κόμμα των Κεντροαμερικανών Εργαζόμενων (PRTC), τροτσκιστικής απόκλισης. Η οργάνωση αυτή είχε προσβάσεις κυρίως στο Πανεπιστήμιο του Σαν Σαλβαδόρ, από όπου είχε περάσει ο ηγέτης της Φρανσίσκο Χοβέλ («Ρομπέρτο Ρόκα»), καθώς και σε εργατικά συνδικάτα.

ρια της ολιγαρχίας. Τα έσοδα της πολιτείας από τις εξαγωγές μειώθηκαν ακόμα περισσότερο, με αποτέλεσμα να περιοριστούν οι εισαγωγές βασικών ειδών διατροφής και να γίνει ακόμα πιο δύσκολη η διαβίωση για τα λαϊκά στρώματα.

Εξαιτίας της έντονης κοινωνικής δυσφορίας, ο αγροτικός πληθυσμός προχώρησε σε κινητοποιήσεις και εκδηλώσεις διαμαρτυρίας. Τότε αναδείχτηκε η ηγετική προσωπικότητα του Φαραμπούντο Μαρτί, στέλεχος του κομμουνιστικού κινήματος της χώρας, το οποίο είχε ισχυροποιηθεί με την κοινωνική κρίση.

Μεσούντος του τεταμένου πολιτικού κλίματος, με μαζικές διαδηλώσεις και συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής, ο πρόεδρος Αράουχο προκήρυξε δημοτικές εκλογές για το Δεκέμβριο του 1931, για τις οποίες δεσμεύτηκε ότι θα συμμετείχε και το Κομμουνιστικό Κόμμα του Ελ Σαλβαδόρ (PCES). Αυτή η απόφαση προκάλεσε τη δυσφορία της ελίτ των γαιοκτημόνων και του στρατού, με αποτέλεσμα να εκδηλωθεί στρατιωτικό πραξικόπημα και να ανέβει στην εξουσία ο στρατηγός Μαξιμιλιάνο Ερνάντες Μαρτίνες. Ο τελευταίος, επιδιώκοντας την ανοιχτή σύγκρουση, όπως αποδείχτηκε στη συνέχεια, αποδέχτηκε τη συμμετοχή του PCES,

Τέλος, το 1979, με τη στροφή του PCES προς τον ένοπλο αγώνα και με ηγήτη τον Χόρχε Σαφίκ Αντάλ, ιδρύθηκαν οι Ένοπλες Δυνάμεις της Απελευθέρωσης (FAL), που επιδίωξαν τη συνεργασία με τις άλλες ένοπλες ομάδες.

Μετά από επαφές και διαπραγματεύσεις, και με τη μεσολάβηση της Κούβας, οι πέντε αυτές οργανώσεις ίδρυσαν από κοινού το Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο Φαραμπούντο Μαρτί (FMLN), τον Οκτώβρη του 1980. Το Μέτωπο διευθύνονταν από μια πενταμελή Γενική Διοίκηση, στην οποία υπήρχε ένας εκπρόσωπος από την κάθε ένοπλη ομάδα. Την ίδια περίπου εποχή, οι μαζικές οργανώσεις των πέντε αυτών ομάδων, μαζί με χριστιανοδημοκράτες που αντιπολιτεύονταν το καθεστώς και με τους Σοσιαλδημοκράτες του Γκιγιέρμο Μανουέλ Ούνγκο Ρεβέλο, ίδρυσαν το Επαναστατικό Δημοκρατικό Μέτωπο (FDR), που στη συνέχεια αποτέλεσε την πολιτική πτέρυγα του ενιαίου μετώπου FMLN-FDR. Στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, το Μέτωπο Φαραμπούντο Μαρτί αυτοπροσδιοριζόταν ως Μαρξιστικό-Λενινιστικό και προσπαθούσε να συγκεράσει τις μαοϊκές, γκεβαρικές και άλλες αντιτιθέμενες τάσεις που υπήρχαν μέσα στους κόλπους του. Αυτό δεν ήταν πάντα εύκολο και κάποια στιγμή οι ενδοπαραταξιακές διαφορές προκάλεσαν θύματα. Πιο συγκεκριμένα, το 1983, η αντίθεση μεταξύ Κάρπιο και Άνας Μελίνα Μόντες για το ζήτημα της συνεργασίας μεταξύ του FPL και των άλλων οργανώσεων του μετώπου, είχε ως αποτέλεσμα τη δολοφονία της δεύτερης και, στη συνέχεια, την αυτοκτονία του πρώτου.

Σήμερα, το FMLN είναι ένα νόμιμο πολιτικό κόμμα, που στις τελευταίες βουλευτικές και δημοτικές εκλογές του 2000 ήλθε πρώτο παίρνοντας περίπου το 40% των ψήφων. Στην παράταξη αυτή, έχουν αλλάξει πολλά, κατά την τελευταία δεκαετία, τόσο από πλευράς στελεχιακού δυναμικού, όσο και από πλευράς ιδεολογικού προσανατολισμού. Το ERP και οι FARN έχουν αποχωρήσει από το Μέτωπο και στράφηκαν προς τη σοσιαλδημοκρατία, ενώ το Κομμουνιστικό Κόμμα αυτοδιαλύθηκε (τα μέλη του παραμένουν στο FMLN). Το ίδιο το FMLN περνάει μια σοβαρή εσωτερική κρίση, καθώς αντιπαλεύει η τάση των Ανανεωτών με το Επαναστατικό και Σοσιαλιστικό Ρεύμα (CRS). Οι πρώτοι, έχουν δεσμούς με τους Ισπανούς σοσιαλιστές, επηρεάζονται ιδεολογικά από τα σοσιαλιστικά και σοσιαλδημοκρατικά ρεύματα της Ευρώπης και της Λατινικής Αμερικής, και αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Οι δεύτεροι υπερασπίζονται την πολιτική κουλτούρα των παραδοσιακών κομμουνιστικών κομμάτων και κατηγορούν τους ανανεωτές ότι απεμπολούν τα ιστορικά χαρακτηριστικά και τη φυσιογνωμία του FMLN. Κατά τους τελευταίους μήνες, φαίνεται να ισχυροποιείται η θέση του CRS, καθώς βγήκε δυναμωμένο από το τελευταίο Συνέδριο του Μετώπου, ενώ βουλευτές και στελέχη της σοσιαλδημοκρατικής τάσης, που αγνόησαν ανοιχτά τις αποφάσεις της πλειοψηφίας, είτε διαγράφηκαν είτε είναι έτοιμοι για απομάκρυνση. Η έκβαση της εσωκομματικής πάλης θα κρίνει τη φυσιογνωμία του FMLN, αλλά και τις δυνατότητες για ουσιαστική κοινωνική αλλαγή στο Ελ Σαλβαδόρ.

όμως στη συνέχεια απαγόρευσε στους νικητές κομμουνιστές υποψηφίους να αναλάβουν τις δημαρχίες τους. Αυτό προκάλεσε μια αγροτική εξέγερση, απέναντι στην οποία η κυβέρνηση απάντησε με τη σύλληψη του Μαρτί και άλλων στελεχών, στις 18 Ιανουαρίου του 1932. Οι εξεγερμένοι αγρότες κατέλαβαν ορισμένες πόλεις, όμως σε τρεις μέρες η εθνοφρουρά και ο στρατός κατέστειλαν την κινητοποίηση και η κυβέρνηση είχε τον έλεγχο της κατάστασης.

Η κυβερνητική καταστολή ήταν σκληρή και εκτεταμένη. Ο αριθμός των νεκρών αγροτών υπολογίζεται σε 20.000 ως 30.000, τη στιγμή που οι απώλειες από το κυβερνητικό στρατόπεδο ήταν μόλις 30 άτομα. Ήταν φανερό η πρόθεση του ηγεμονικού μπλοκ εξουσίας και κυρίως των στρατιωτικών να προκαλέσουν μια κρίση και στη συνέχεια να προχωρήσουν στη μαζική σφαγή, για να δείξουν στον όχλο ποιος επιτέλους έχει το πάνω χέρι.

Από το 1932 και μετά, ο στρατός άρχισε να επεμβαίνει πιο ενεργά στα πολιτικά πράγματα της χώρας, καθώς η ολιγαρχία ένιωθε από μόνη της ανασφαλής. Ο Μαρτίνες έμεινε στην εξουσία για 12 χρόνια και επιχείρησε να προωθήσει, με δειλά βήματα, μια κοινωνική πολιτική και μια αγροτική μεταρρύθμιση, αποφεύγοντας όμως να θίξει τα ζωτικά συμφέροντα της ελίτ των γαιοκτημόνων. Θαυμαστής του Μουσσολίνι, αλλά και αρκετά πραγματιστής για να αντιλαμβάνεται το συσχετισμό δυνάμεων, υποστήριξε τους συμμάχους κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ανατράπηκε το 1944 από μια άλλη ομάδα στρατιωτικών, οι οποίοι υποστηρίζονταν και από πολιτικούς, επιχειρηματίες και τραπεζίτες. Γενικά, κατά τις δεκαετίες του '40 και του '50, σημειώθηκαν επανειλημμένα στρατιωτικά πραξικοπήματα από εθνοσωτήρες που δεν άντεχαν να βλέπουν συναδέλφους τους να κάθονται για πολύ στην προεδρική καρέκλα. Ωστόσο, λειτουργούσε ενίοτε μια μορφή κοινοβουλευτισμού και, μετά το 1950, το Επαναστατικό Κόμμα Δημοκρατικής Ενότητας (PRUD), που εμφανίστηκε ως το «επίσημο» κόμμα εξουσίας (κάτι σαν το PRI του Μεξικού), είχε μια έντονη παρουσία στα πολιτικά πράγματα.

Η δεκαετία του '60, ήταν μια περίοδος οικονομικής ανάπτυξης και σχετικής πολιτικής ομαλότητας. Το κόμμα εξουσίας ήταν πλέον το Κόμμα Εθνικής Συμφιλίωσης (PCN), που προήλθε από διάσπαση του PRUD. Οι κομμουνιστές δεν κατέβαιναν αυτόνομα στην εκλογική διαδικασία, αλλά συμμετείχαν σε αριστερά σχήματα, σε συνεργασία με άλλες δυνάμεις αριστερού προσανατολισμού. Από το 1960, ιδρύθηκε το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα (PDC), που αυτοπροσδιοριζόταν πολιτικά στο χώρο του κέντρου, εκπροσωπούσε τα μεσοστρώματα και στο πολιτικό του πρόγραμμα συμπεριλάμβανε το αίτημα της αγροτικής μεταρρύθμισης και της απαλλοτρίωσης των μεγάλων γαιοκτησιών. Ηγετική φυσιογνωμία του

PDC ήταν ο Ναπολέον Ντουάρτε, πολιτικός μηχανικός, που διατέλεσε δήμαρχος του Σαν Σαλβαδόρ. Η επιρροή του PDC ήταν ισχυρή στα αστικά κέντρα και πιο αδύναμη στην ύπαιθρο, όπου κυριαρχούσε το PCN. Ο στρατός εκείνη την περίοδο δεν αναμειγνύονταν άμεσα στην πολιτική ζωή, ήταν όμως κοινή η αίσθηση ότι βρισκόταν πάντα στο παρασκήνιο των πολιτικών εξελίξεων και ότι οι στρατιωτικοί προωθούσαν τα συμφέροντά τους μέσω του PCN.

Το 1969, ξέσπασε ο σύντομος «Πόλεμος του Ποδοσφαίρου», μεταξύ Ελ Σαλβαδόρ και Ονδούρας. Η πραγματική αιτία ήταν η μαζική μετανάστευση φτωχών Σαλβαδοριανών αγροτών προς τη σχετικά πλουσιότερη Ονδούρα. Η μαζική αυτή μετακίνηση προκάλεσε τη δυσφορία της Ονδούρας και είχε ως αποτέλεσμα να σημειωθούν μεθοριακά επεισόδια μεταξύ των στρατών των δυο χωρών. Τα γεγονότα αυτά όμως ανέδειξαν για άλλη μια φορά το πρόβλημα της φτώχειας και το αγροτικό ζήτημα.

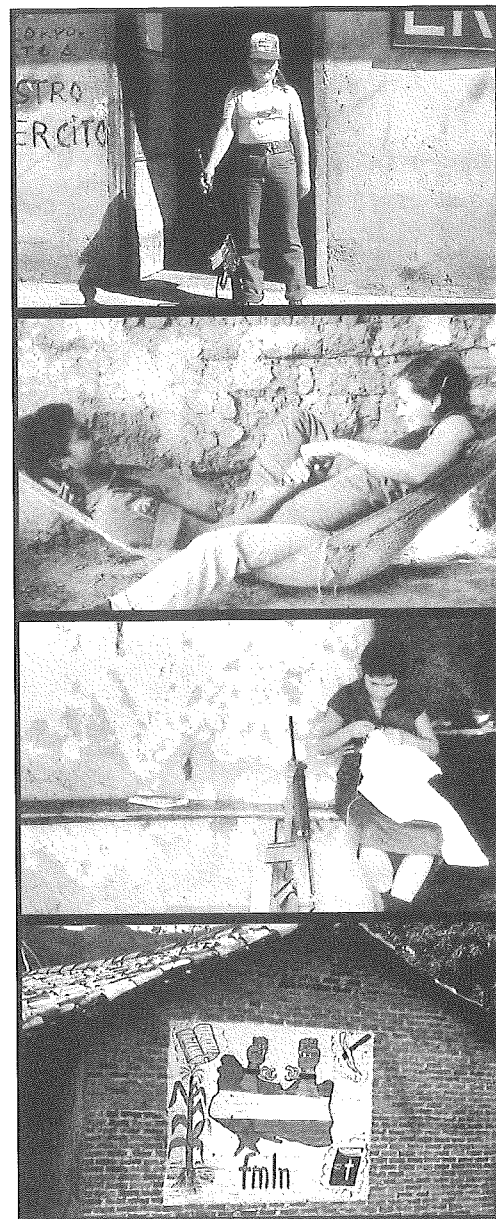
Το PDC έθεσε επί τάπητος το αίτημα για μια ολοκληρωμένη αγροτική μεταρρύθμιση, με την οποία θα εξασφάλιζε γη η μεγάλη μάζα των ακτημόνων αγροτών, που θα αποτελούσαν τη νέα μεσαία τάξη και θα διευρύνονταν έτσι και η κοινωνική βάση του κόμματος. Ένα τέτοιο αίτημα όμως ήταν ακραίο και απορριπταίο για την ολιγαρχία, σε μια εποχή μάλιστα όπου η Λαϊκή Ενότητα κέρδιζε τις εκλογές στη Χιλή και εντεινόταν η αντικομμουνιστική υστερία στα πιο αντιδραστικά στρώματα του πληθυσμού.

Στις εκλογές του 1972, το PDC συμμετείχε συνεργαζόμενο με άλλα κόμματα σε ένα συνασπισμό με το όνομα Ενωμένη Εθνική Αντιπολίτευση (UNO). Τα άλλα κόμματα αυτού του συνασπισμού ήταν το Εθνικό Επαναστατικό Κόμμα (MNR), με σοσιαλδημοκρατικές καταβολές, και η Εθνική Δημοκρατική Ένωση (UDN), που ελέγχονταν από το μηχανισμό του PCES. Κατά την καταμέτρηση των ψήφων, φάνηκε να κερδίζει η UNO, όμως η κυβέρνηση σταμάτησε τη διαδικασία και, στην καινούργια καταμέτρηση, φρόντισε να μαγειρέψει τα αποτελέσματα και να ανακηρύξει πρόεδρο της χώρας τον υποψήφιο του PCN. Στα μάτια της κοινής γνώμης, ήταν φανερό η νοθεία και ήταν έκδηλη η δυσφορία τόσο από τον πληθυσμό, όσο και από μερίδα του στρατού, που επιχείρησε πραξικόπημα για να ανεβάσει τον Ντουάρτε στην εξουσία. Το πραξικόπημα απέτυχε, ο Ντουάρτε συνελήφθη και κακοποιήθηκε από τις δυνάμεις ασφαλείας και τελικά κατέφυγε στη Βενεζουέλα.

Από το 1972, η πολιτική ένταση οξύνθηκε και η βία και η νοθεία χαρακτήρισε και τις επόμενες εκλογές, του 1976. Παραστρατιωτικές ομάδες, που εξοπλίζονταν με τη στήριξη της ολιγαρχίας και του στρατού, έκαναν την εμφάνισή τους στην ύπαιθρο και στα αστικά κέντρα, εξοντώνοντας πολίτες και τρομοκρατώντας τον πληθυσμό. Οι ίδιες οι επίσημες δυνάμεις ασφαλείας αποχαλινώθηκαν, χτυπούσαν με ιδιαίτερη σκληρότητα τους διαδηλωτές και σκότωναν δεκάδες ή και εκατοντάδες αόπλους σε εκδηλώσεις διαμαρτυρίας. Κάτω από τέτοιες συνθήκες, άρχισε να κερδίζει έδαφος η πεποίθηση ότι δεν μπορούσε να περιμένει κανείς μια ουσιαστική κοινωνική αλλαγή μέσω της εκλογικής διαδικασίας και στα πλαίσια του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου, και ότι θα έπρεπε να αναζητηθούν άλλες, πιο δυναμικές μορφές πολιτικής παρέμβασης.

Η ώρα της επαναστατικής αριστεράς. Η ένοπλη αναμέτρηση

Από το τέλος της δεκαετίας του '60, κάτω από την επίδραση της κουβανικής επανάστασης και του διάχυτου ριζοσπαστισμού γενικότερα, ήταν έκδηλη, μέσα στην αριστερά, η αμφισβήτηση της πολιτικής του PCES, που τότε είχε φιλοσοβιετικό προσανατολισμό, απέρριπτε την ένοπλη πάλη και συμμετείχε στις εκλογές με διάφορα σχήματα συνεργασίας με κεντρώες και κεντροαριστερές δυνάμεις, υιοθετώντας μεταρρυθμιστικά πολιτικά προγράμματα. Καρπός αυτών των προβληματισμών ήταν η εμφάνιση διάφορων ένοπλων οργανώσεων, από τις αρχές της δεκαετίας του '70. Την ίδια εποχή, εκ-

δηλώθηκαν ριζοσπαστικές τάσεις μέσα στους κόλπους της καθολικής εκκλησίας και σχηματίστηκαν οι Εκκλησιαστικές Κοινότητες Βάσης (CEB), με έντονη κοινωνική δράση και με μια κριτική στάση απέναντι στην κρατούσα πολιτικοκοινωνική πραγματικότητα. Προς το τέλος της δεκαετίας του '70, χριστιανοδημοκράτες και σοσιαλδημοκράτες πολιτικοί, καθώς και μια μερίδα βιομηχάνων, κατήγγειλαν την πόλωση και την κρατική τρομοκρατία, ζητούσαν εκδημοκρατισμό του καθεστώτος και αγροτική μεταρρύθμιση, και πρότειναν το σχηματισμό κυβέρνησης στην οποία να συμμετείχαν και εκπρόσωποι των μαζικών οργανώσεων.

Οι κινήσεις αυτές, σε συνδυασμό με την ανατροπή του Σομόσα από τους Σαντινίστας στη Νικαράγουα, το 1979, προβλημάτισαν έντονα το στρατό, που ανησυχούσε για πιθανή απώλεια των προνομίων του, ακολουθώντας την τύχη της Εθνοφρουράς του Σομόσα.

Στις 15 Οκτωβρίου του 1979, εκδηλώθηκε στρατιωτικό πραξικόπημα και τη διακυβέρνηση της χώρας την ανέλαβε μια χούντα από αξιωματικούς και από ορισμένους πολιτικούς και επιχειρηματίες, που εφέ-

ροντο να διακατέχονται από μεταρρυθμιστικές τάσεις. Για άλλη μια φορά, οι πραξικοπηματίες μίλησαν για εξομάλυνση της πολιτικής ζωής και για αγροτική μεταρρύθμιση, η οποία, κατά τα γνωστά, δεν υλοποιήθηκε, καθώς σκόνηταψε στις αντιδράσεις της ολιγαρχίας, που πάντοτε είχε τον τελευταίο λόγο.

Αυτό που κατά βάση ενδιέφερε τους στρατιωτικούς ήταν η διασφάλιση των προνομίων τους και, καθώς συνεχίζονταν η κοινωνική αναταραχή, κέρδιζε έδαφος η πλέον επιθετική και αντιδραστική πτέρυγα, που πίστευε στην πολιτική της σκληρής καταστολής του κοινωνικού κινήματος. Εκείνη περίπου την εποχή ανέτειλε το άστρο του διαβόητου Ρομπέρτο Ντ'Ομπουσιόν Αριέτα, που υπηρετούσε στην υπηρεσία πληροφοριών και συντόνιζε τη δράση των παραστρατιωτικών οργανώσεων. Ο ίδιος, ίδρυσε μερικά χρόνια αργότερα τη Δημοκρατική Εθνικιστική Συμμαχία (ARENA), κόμμα ακροδεξιού προσανατολισμού, που σήμερα κυριαρχεί στην πολιτική σκηνή.

Μέχρι την άνοιξη του 1980, είχαν επικρατήσει τα πλέον σκληροπυρηνικά στοιχεία μέσα στη χούντα και εντάθηκε το κύμα καταστολής σε βάρος αόπλων πολιτών. Η δολοφονία από παραστρατιωτικούς του αρχιεπισκόπου Ρομέρο, το Μάρτιο του 1980, καθώς και των τεσσάρων καθολικών μοναχών από τις ΗΠΑ, που προξένησαν μεγάλη αίσθηση στην παγκόσμια κοινή γνώμη, είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Την περίοδο 1979-1980, ήταν υπόθεση ρουτίνας η δολοφονία ακτιβιστών του μαζικού κινήματος που τολμούσαν να αντιπολιτευτούν το καθεστώς, καθώς και εκατοντάδων διαδηλωτών σε κινητοποιήσεις διαμαρτυρίας.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες, ήταν πια φανερό για το σύνολο της αριστεράς, ότι δεν μπορούσε να ελπίζει σε καμιά μεταρρύθμιση από τους κυβερνώντες. Τότε εκδηλώθηκε και η μεταστροφή του PCES, που ενώ δεν είχε δει αρνητικά το πραξικόπημα και τις πρώτες κινήσεις της χούντας, αποφάσισε να έλθει σε επαφή μαζί με τις άλλες ένοπλες οργανώσεις και να συμμετάσχει στον ένοπλο αγώνα. Προϊόν αυτών των επαφών, ήταν η συγκρότηση του Μετώπου Εθνικής Απελευθέρωσης Φαραμπούντο Μαρτί (FMLN). Από την άλλη πλευρά, πολιτικές προσωπικότητες και ακτιβιστές από το σύνολο του πολιτικού φάσματος μεταξύ κέντρου και αριστεράς, συγκρότησαν το Επαναστατικό Δημοκρατικό Μέτωπο (FDR), που τον Ιανουάριο του 1981 συνενώθηκε με το FMLN και αποτέλεσε στο εξής την πολιτική πτέρυγα του ενιαίου πια μετώπου FMLN-FDR.

Τον ίδιο μήνα, το FMLN ξεκίνησε τον αντάρτικο αγώνα ενάντια στη στρατιωτική χούντα και στην ολιγαρχία. Σύντομα κατόρθωσε να εδραιωθεί στις βορεινές επαρχίες του Τσαλατενάνγκο και του Μορασάν και να επεκτείνει τη δράση του και σε άλλες περιοχές της χώρας. Παράλληλα, οι πολιτικοί εκπρόσωποι του FDR κινήθηκαν στο διπλωματικό επίπεδο και, τον Αύγουστο του 1981, πέτυχαν την αναγνώριση του μετώπου ως «αντιπροσωπευτικής πολιτικής δύναμης» από τις κυβερνήσεις της Γαλλίας και του Μεξικού. Τα επόμενα χρόνια, ο εμφύλιος πόλεμος απασχόλησε επανειλημμένα τον ΟΗΕ, τα όργανα του οποίου αναγνώρισαν της κοινωνικές αιτίες του πολέμου και ζήτησαν τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων, σε ισότιμη βάση, από τις εμπλεκόμενες πλευρές.

Μπροστά στον κίνδυνο μιας νέας Νικαράγουας, η κυβέρνηση Ρίγκαν αποφάσισε να υποστηρίξει ενεργά το καθεστώς, στηρίζοντάς το οικονομικά, εκπαιδεύοντας και εξοπλίζοντας τον στρατό, πραγματοποιώντας επιχειρήσεις ηλεκτρονικής κατασκοπείας και ασκώντας ιδεολογική προπαγάνδα (οι αντάρτες είναι τάχα υποχείριο της Μόσχας και της Αβάνας και όχι προϊόν των ενδογενών κοινωνικών αντιθέσεων). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον αεροπορικό βομβαρδισμό των περιοχών που ελέγχονταν από το FMLN, με την άμεση συμμετοχή βορειοαμερικανών πιλότων και με τη χρήση χημικών και βακτηριολογικών όπλων, που υποτίθεται ότι απαγορεύονται από τις διεθνείς συνθήκες. Αυτός ο Πόλεμος Χαμηλής Έντασης, όπως ονομάστηκε, προκάλεσε πολλά θύματα μεταξύ του άμαχου πληθυσμού και μεγάλες καταστροφές στην αγροτική παραγωγή. Η κυβέρνηση, στην οποία συμμετείχε πλέον και ο Ντουάρτε και άλλοι πολιτικοί, μπόρεσε μεν να αποτρέψει την κατάληψη της εξουσίας από τους αντάρτες, όχι όμως και να επικρατήσει στρατιωτικά πάνω στο FMLN.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες, καλλιεργήθηκε η πεποίθηση, τόσο από την πλευρά

της ολιγαρχίας όσο και από την πλευρά του επαναστατικού κινήματος, ότι θα πρέπει να γίνουν ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των δυο πλευρών.

Η ειρήνευση. Η παρούσα κατάσταση

Το 1992, μετά από μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις, υπογράφηκε συνθήκη ειρήνης μεταξύ κυβέρνησης και FMLN, που πρόβλεπε ενσωμάτωση των ανταρτών στην κοινωνική ζωή, αναδιοργάνωση της αστυνομίας και αγροτική μεταρρύθμιση. Από τότε, το FMLN λειτουργεί ως ένα νόμιμο πολιτικό κόμμα, με ισχυρή κοινοβουλευτική παρουσία. Στις βουλευτικές εκλογές του 2000, ήρθε πρώτο κόμμα, ακολουθούμενο, με μικρή διαφορά, από το ARENA. Το 2004, προβλέπεται να γίνουν προεδρικές εκλογές. Σημερινός πρόεδρος της χώρας είναι ο Φρανσίσκο Φλόρες, του ARENA. Το PCN και το PDC, εξακολουθούν να έχουν μια παρουσία στην πολιτική σκηνή, έχοντας όμως χάσει την επιρροή που είχαν κάποτε στο εκλογικό σώμα.

Η αγροτική μεταρρύθμιση δεν έγινε ποτέ. Η κυβέρνηση, ακολουθώντας μια νεοφιλελεύθερη οικονομική πολιτική, βελτίωσε κάποια οικονομικά μεγέθη, αυξάνοντας όμως την ανεργία, που έχει φτάσει το 50%. Η εγκληματικότητα επίσης έχει αυξηθεί, κυρίως στην περιοχή της πρωτεύουσας. Οι εγκληματίες των παραστρατιωτικών ομάδων που έδρασαν στα παραγμένα χρόνια του '70 και του '80, παραμένουν ατιμώρητοι.

Το FMLN μπορεί να αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας με τις επόμενες προεδρικές εκλογές, όμως εδώ και αρκετά χρόνια περνάει μια εσωτερική κρίση, που του έχει κοστίσει από πλευράς απήχησης στους ψηφοφόρους. Το γεγονός ότι η αποχή του εκλογικού σώματος ξεπέρασε το 60% στην τελευταία εκλογική αναμέτρηση, είναι μια ένδειξη ότι τα λαϊκά στρώματα δεν εμπνέονται ιδιαίτερα από το πρόγραμμα του κόμματος αυτού. Πάντως, φαίνεται να υπάρχουν προοπτικές επίλυσης των εσωκομματικών προβλημάτων και το FMLN έχει την ευκαιρία να προωθήσει μια ουσιαστική αλλαγή στην κοινωνική πραγματικότητα της χώρας, με ειρηνικές, αυτή τη φορά, διαδικασίες. Το εγγύς μέλλον θα δείξει αν θα βρεθεί κάποια βιώσιμη διέξοδος στα χρόνια προβλήματα που ταλανίζουν τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα.

Γ.Σ.

Βιβλιογραφία

- <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/svtoc.html>
- Περιοδικό «Λατινική Αμερική», τεύχη 3, 7, 8, 10, 11
- Περιοδικό «Σήματα Καπνού», τεύχος 1
- «El Diario de Hoy», 23/7/2001
- Εφημερίδα «Ριζοσπάστης», 10/02/2002

Ήταν τέλη του 1963, όταν μια ομάδα ανδρών περνούσε ένα μεγάλο φορτίο όπλων από τη Βολιβία προς την Αργεντινή. Προορισμός, τα στρατόπεδα Λα Καλερία και Λα Τόμα. Ήταν τα στρατόπεδα ενός αντάρτικου κινήματος, που σε τρεις μήνες δεν θα υπήρχε. Μέχρι τον Απρίλιο του 1964, το εγχείρημα του Χόρχε Ρικάρδο Μασέτι και των συντρόφων του θα είχε χαθεί, πνιγμένο στο αίμα...

Ο Χόρχε Ρικάρδο Μασέτι γεννήθηκε στις 31 Μαΐου του 1929, στην περιοχή του Μπουένος Άιρες. Από πολύ νέος ενεπλάκη σε πολιτικές δραστηριότητες, από τις γραμμές του εθνικιστικού κινήματος που δονούσε τότε την Αργεντινή. Ήταν η εποχή που η ήττα του Άξονα και η νίκη των Συμμάχων έκανε πολλούς Αργεντινούς να πιάνονται από τη σανίδα σωτηρίας της «εθνικής κυριαρχίας». Ο εθνικιστικός αντικαπιταλισμός αποτελούσε το αντίβαρο της «εισβολής» των ΗΠΑ στη λατινοαμερικάνικη ήπειρο. Ο Μασέτι, εθνικιστής και καθολικός, κρατά αρχικά φιλική στάση προς τον Χουάν Ντομίνγκο Περόν, για να τον απορρίψει ολοκληρωτικά στη συνέχεια, όταν βλέπει τη φιλο-ΗΠΑ στάση του.

Από πολύ νέος ο Μασέτι ασχολείται με τη δημοσιογραφία, ενώ ταυτόχρονα γράφει τα πρώτα του διηγήματα καθώς και ένα θεατρικό έργο. Έχουμε ήδη φθάσει στο 1958 και η επίδραση της κουβανικής επανάστασης επάνω του είναι ήδη εμφανής. Τον Φεβρουάριο του 1958 ταξιδεύει στην Κούβα, ως απεσταλμένος του *Ράδιο Ελ Μούντο*. Καρπός αυτής της αποστολής θα είναι μια σειρά συνεντεύξεις και ρεπορτάζ, που θα βοηθήσουν εξαιρετικά στην προβολή της επανάστασης, καθώς και το βιβλίο *Εκείνοι που αγωνίζονται και εκείνοι που κλαίνε. Ο Φιντέλ Κάστρο που γνώρισα*. Ο Μασέτι θα δυσκολευθεί πολύ να φθάσει στη Σιέρα Μαέστρα. Η γνωριμία του, ωστόσο, με τον Τσε και τον Κάστρο θα αλλάξει τη ζωή του. Ο Φιντέλ του αναθέτει να μεταδίδει τα ρεπορτάζ του και να βοηθήσει στην οργάνωση του *Ράδιο Ρεμπέλδε*. Ο Μασέτι μένει στην Κούβα 67 ημέρες, και η αναχώρησή του είναι πιο δύσκολη και επικίνδυνη από την έλευσή του. Οι εκπομπές του από το *Ράδιο Ρεμπέλδε* τον έχουν βάλει στο στόχαστρο των δικωτικών μηχαν-

1964

E.G.P., Αργεντινή:

νισμών του Μπατίστα.

Την 1η Ιανουαρίου του 1959 πέφτει η Αβάνα. Στις 9 Ιανουαρίου ο Μασέτι φθάνει στην Κούβα μετά από πρόσκληση του Κάστρο και του Τσε. Στόχος, να σπάσει το μονοπώλιο πληροφόρησης που κρατούν οι ΗΠΑ και τα μεγάλα ειδησεογραφικά πρακτορεία. Του ανατίθεται η οργάνωση του κουβανικού πρακτορείου ειδήσεων. Στις 16 Ιουνίου, η *Prensa Latina* στέλνει το πρώτο της τηλεγράφημα. Η «άλλη φωνή» στην πληροφόρηση είναι γεγονός. Ο Μασέτι είναι ο διευθυντής της. Είναι η εποχή που η φιλία του με τον Τσε γίνεται πιο στενή και ισχυρή από ποτέ.

Το 1960 αρχίζει η «εισβολή» των φιλο-σοβιετικών στελεχών του Κ.Κ. Κούβας στους θεσμούς της επανάστασης, που εκτοπίζει τα στελέχη του Κινήματος 26 Ιουλίου και του Επαναστατικού Διευθυντηρίου. Σύμφωνα με τον Gabriel Rot, στην *Prensa Latina* «έγινε η πρώτη σύγκρουση μεταξύ [παραδοσιακών] κομμουνιστών και γκεβαριστών». Τον Μάρτιο του 1961 ο Μασέτι παραιτείται. Ξανακαλείται κατά τη διάρκεια της επέμβασης στον Κόλπο των Χοίρων, για όσο καιρό κρατά η κρίση.

Το 1961 ο Μασέτι πηγαίνει ως απεσταλμένος της κουβανικής κυβέρνησης στην Αλγερία, με εντολή να προσφέρει κάθε δυνατή βοήθεια στο FLN. Ταυτόχρονα, όμως, η σκέψη που κυριαρχεί στα μυαλά πολλών επαναστατών είναι η διεθνοποίηση της κουβανικής επανάστασης. Η κινητικότητα είναι μεγάλη. Κουβανοί συμμετέχουν σε ανατρεπτικά εγχειρήματα στη Δομηνικανή Δημοκρατία, στην Αϊτή, στη Νικαράγουα. Επαναστάτες από πολλές χώρες εκπαιδεύονται στην Κούβα. Βεβαίως και Αργεντινοί.

Οι Τσε και Μασέτι συζητούν από το 1961 τη δυνατότητα ενός αντάρτικου στην Αργεντινή. Το 1962, το επαναστατικό εγχείρημα του Ούγο Μπλάνκο και των συντρόφων του στο Περού αλλάζει το σκηνικό. Η απόφαση παίρνεται. Τον Νοέμβριο του 1962, η πρώτη ομάδα εκπαιδευμένων στην Κούβα υποψήφιων ανταρτών ταξιδεύει στην Τσεχοσλοβακία για προετοιμασία. Ο ίδιος ο Μασέτι πηγαίνει στην Αλγερία, όπου του υπόσχονται απόλυτη και άνευ όρων βοήθεια. Η ομάδα συναντιέται στο Παρίσι, ενώ δύο Αλγερινοί «ειδικοί» στο αντάρτικο πηγαίνουν στη Βολιβία για να κατοπτεύσουν επιτόπου τις συνθήκες. Ο Μασέτι βρίσκεται στην Αλγερία, όταν φθάνει η «διαταγή» του Τσε να φύγει για τη Βολιβία.

Έχουν γραφτεί πολλά για την «εμπλοκή» του Τσε στο εγχείρημα της Αργεντινής. Φαίνεται πως όντως ήταν όχι μόνο μεγάλη αλλά απόλυτη και καθοριστική. Η εξέγερση στην πατρίδα του αποτελούσε διακαή πόθο του Τσε. Ο Μασέτι ήταν στενότερος φίλος του. Στην ομάδα συμμετείχαν δύο από τους πιο κοντινούς συνεργάτες του Τσε, ο Ερμές Πένια και ο Αλμπέρτο Καστεγιάνος, στον οποίο μάλιστα ο Τσε είχε πει ότι θα ακολουθήσει σύντομα κι αυτός. Ο αρχηγός, ο Μασέτι, ονομάζεται Κομαντάντε Σεγούντο, Δεύτερος. Ο Κομαντάντε Πριμέρο, ο Πρώτος, επρόκειτο να ενταχθεί λίγο αργότερα στο κίνημα...

Ας επιστρέψουμε στην ομάδα, η οποία φεύγει, με διπλωματικά διαβατήρια Αλγερίας, μέσω Ρώμης και Σάο Πάολο, για Βολιβία. Συμμετέχουν περίπου 20 άτομα, Αργεντινοί και Κουβανοί. Συνολικά η δύναμη του κινήματος στο βουνό θα φθάσει περίπου τα 50 άτομα. Στη Βολιβία βοηθιέται από μέλη του κομμουνιστικού κινήματος της χώρας. Οργανώνουν βάσεις κοντά στα σύνορα και αρχίζουν οι ανιχνεύσεις. Τον Σεπτέμβριο του 1963,

Η συντριβή ενός αντάρτικου

Όλα τα μέλη του Ejército Guerrillero del Pueblo, του Αντάρτικου Λαϊκού Στρατού, βρίσκονται στο έδαφος της Αργεντινής. Στις αρχές του 1964, ο E.G.P. είναι σε πλήρη λειτουργία. Τόπος αρχικής δράσης, ο βορράς της Αργεντινής, η περιοχή της Σάλτα, το Οράν. Ο γνωστός από το εγχείρημα του Τσε στη Βολιβία Σίρο Μπούστος, αναλαμβάνει την οργάνωση των δικτύων στις πόλεις.

Είπαμε εξ αρχής ότι η κατάληξη του E.G.P. ήταν η αιματηρή συντριβή. Κατά καιρούς έχουν γραφτεί διάφορα για τις αιτίες αυτής της ήττας. Η «μη γκεβαρική» Αριστερά θεωρεί το εγχείρημα αυτό παραδειγματική περίπτωση ήττας λόγω μη σύνδεσης με τις μάζες και αποτυχίας της λογικής του αντάρτικου *foco*. Η «γκεβαρική» Αριστερά αποδίδει την ήττα σε λόγους επιχειρησιακούς και στρατιωτικούς. Πάντως, αιτίες για ήττα υπήρχαν πολλές:

- Η πολιτική κατάσταση στην Αργεντινή είχε αλλάξει ριζικά. Τον Ιούλιο του 1963 είχε αναλάβει την εξουσία η (σε ένα βαθμό) νόμιμη και συνταγματική κυβέρνηση του Αρτούρο Ιλία. Ας θυμηθούμε ότι ο ίδιος ο Τσε έγραφε ότι «όπου μια κυβέρνηση έχει ανέλθει στην εξουσία μέσω κάποιου τύπου λαϊκής διαβούλευσης, με νοθεία ή όχι, και διατηρεί τουλάχιστον ένα προσώπείο συνταγματικής νομιμότητας, το αντάρτικο είναι αδύνατο να βλαστήσει καθώς δεν έχουν εξαντληθεί οι δυνατότητες του πολιτικού αγώνα».
- Ο E.G.P. επέλεξε ως χώρο δράσης μια περιοχή με εντελώς αφιλόξενη γεωγραφία, με άγριο κλίμα, με ελάχιστο πληθυσμό, όπου ζούσε απομονωμένος μέσα στην απόλυτη εξαθλίωση. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλοί αντάρτες δηλητηριάστηκαν από τα άγνωστα φρούτα της ζούγκλας.
- Ο E.G.P. δεν κατάφερε να συνδεθεί με τον κόσμο, δεν κατάφερε να οργανώσει μια στοιχειώδη κοινωνική βάση στήριξης.
- Δεν ήταν λίγα τα «υποκειμενικά» προβλήματα. Ο Μασέτι έχει χαρακτηριστεί ως αυταρχικός και απόμακρος, χωρίς επαφή με τους αντάρτες. Το μοντέλο πειθαρχίας που είχε επιβάλει υπερέβαινε το λογικό για έναν αντάρτικο στρατό επίπεδο και ολίσθαινε προς τον милитарιστικό αυταρχισμό. Ο Μασέτι απέρριπτε με οργή κάθε πρόταση για μετατόπιση του χώρου δράσης σε άλλη, πιο ευνοϊκή περιοχή. Δύο μέλη του E.G.P. εκτελέστηκαν για πειθαρχικούς λόγους και για... χαμηλό ηθικό.

Τα δημόσια πολιτικά κείμενα του E.G.P. ήταν λίγα, αρκούσαν ωστόσο για να κινητοποιήσουν τους κατασταλτικούς μηχανισμούς. Η αντίδραση ήταν άμεση και συντριπτική. Στις 4 Μαρτίου συλλαμβάνονται έξι αντάρτες. Μέχρι τον Απρίλιο η συντριβή έχει ολοκληρωθεί. Οι αντάρτες δεν μπορούν να απαντήσουν. Κάποιοι πεθαίνουν από πείνα! Η βία του στρατού αποσκοπεί στο να σπάσει το ηθικό των διωκόμενων και των συλληφθέντων. Οι στρατιώτες ανοίγουν την κοιλιά του Κουβανού Ερμές Πένια και αναγκάζουν τους υπόλοιπους αντάρτες να βάζουν το κεφάλι τους μέσα στα σπλάχνα του. Ο Μασέτι, μαζί με τον Όσκαρ Αλταμιράνο, διαφεύγουν στη ζούγκλα. Κανείς ποτέ δεν ξανάκουσε τίποτε γι' αυτούς.

Ο Τσε αργεί πολύ να πιστέψει το γεγονός. Προσπαθεί μάταια να ξαναβρεί τον φίλο του. Το πιθανότερο, όμως, είναι ότι ο Μασέτι, που αιματοβαλίστηκε στη ζούγκλα τραυματίας και άρρωστος, πέθανε κάπου χάμενος και η σωρός του δεν βρέθηκε ποτέ. Η μοίρα όλων των σχετιζόμενων με τον

Τσε Γκεβάρα, Χόρχε Ρικάρδο Μασέτι.

E.G.P. ήταν βία, δολοφονίες, βασανιστήρια, δίκες και βαριές καταδίκες. Βέβαια, το παράδοξο είναι ότι, σύμφωνα με τον Σίρο Μπούστος, η εμβέλεια του E.G.P. στα αστικά κέντρα αυξήθηκε μετά τη συντριβή του στη ζούγκλα. Πολλοί αγωνιστές πέρασαν από τα δίκτυα των πόλεων, οι οποίοι αργότερα στελέχωσαν μια σειρά από επαναστατικές οργανώσεις της Αργεντινής.

Το εγχείρημα του Χόρχε Ρικάρδο Μασέτι και των συντρόφων του ηττήθηκε πριν καλά-καλά ξεκινήσει. Η ανάλυση των αιτιών της ήττας, αν είχε γίνει έγκαιρα, θα μπορούσε να βοηθήσει στην αποφυγή της επανάληψης κάποιων λαθών. Ίσως, ωστόσο, να έχει δίκιο ο Gabriel Rot όταν λέει ότι η αποτυχία αυτή «ήταν η αποτυχία μιας αντίληψης για το επαναστατικό υποκείμενο και μιας αντίληψης για την ηγεσία». Πάντως, σίγουρα δεν επρόκειτο για ένα «απονενοημένο εγχείρημα κάποιων επιπόλαιων», όπως θέλησαν να το παρουσιάσουν οι εχθροί του, αλλά και ένα μέρος της ρεφορμιστικής Αριστεράς. Ήταν μια ακόμα σελίδα στην ιστορία μιας ηρωικής Αριστεράς, η οποία όμως δυσκολεύεται πολύ να μάθει από τα λάθη της.

K.A.

Κύριες πηγές:

* Gabriel Rot: *Los orígenes perdidos de la guerrilla en la Argentina*, Buenos Aires, 2000.

* Paco Ignacio Taibo II: *Ernesto Guevara, también conocido como El Che*, Mexico, 1997.

★ ZAPATISTAS POR LOS DERECHOS Y LA CULTURA INDIGENA ★

Η αλληλεγγύη δεν γνωρίζει
σύνορα και αποστάσεις

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΣΤΟΥΣ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ

• Καμπάνια «ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ». Το Σχολείο χτίζεται!
(Ενημέρωση από μέλη των πρώτων Ομάδων Αλληλεγγύης που επέστρεψαν από την Τσιάπας).

• ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ: Ένας χρόνος
από τη μεγάλη πορεία

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ (ΚΤΙΡΙΟ ΓΚΙΝΗ),
ΤΡΙΤΗ 19 ΜΑΡΤΙΟΥ 2002, 7 μ.μ.

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ «ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ»

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ»

★ 1 DE ENERO 1994

★ 25 DE FEBRERO 2001 ★